

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Carl O. Tengro
14/7 39.
Gustaf af Geijerstam.

PASTOR

HALLIN

ROMAN.

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

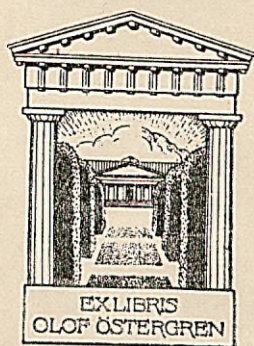
Pris 3: 50.

A. 3. 70.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

5526

PASTOR HALLIN.

ROMAN

AF

GUSTAF AF GEIJERSTAM.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

2016 -05- 02

UMEÅ

PASTOR HALLIN

BONNIE

STATEN I GÖRSTAD

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1887.

Till min hustru.

1868

1.

Det är på ett litet studentrum i Upsala. En mulen morgondager faller in genom det enda fönstret och lyser på en icke upp bäddad liggsoffa och ett trångt skrifbord, alldeles öfversålladt med böcker och papper. Lampan är tänd, och dess sken blir allt mattare mot den tilltagande dagern.

Med nattrocken svept tätt om lifvet sitter en ung man i gungstolen bredvid skrifbordet och läser ifrigt. I sin smala, hvita hand håller han ett kollegiihäfte, och hans ansigte, som är be täckt med kort, mjukt skägg, är lutadt öfver det handskrifna häftet. Medan han läser, röra sig läpparna ljudlöst och hastigt. Och han ser icke, att dagern därute för länge sedan gjort lampan onödig, äfven fast solen inte kan komma

fram genom de tjocka molnen. Det är nästan ljust i rummet, så ljust det kan bli i medlet af januari. Men han ser det icke.

När han läst en stund, reser han sig upp och går några slag fram och åter på golfvet. Han höjer på bröstet, drar djupa andetag och torkar med näsduken bort svetten, som betäcker pannan. Men han ser icke, att det är ljust därute, och han sätter sig stilla till arbetet igen, i det han vänder gungstolen mot lampan, så att han kan se, medan han läser.

En betraktare skulle fåfängt hafva letat efter verkligt intresse i hans ansigte. Där låg samma uttryck som hos en ansträngd skolgosse, hvilken håller på att lära in en svår lexä. Han lade ned boken på knät, mumlade utantill något af det, han nyss hade inpräntat, och började så att läsa högt, medan han med den lediga handen slog takt mot gungstolskarmen.

Så satt han stilla och läste mekaniskt, till dess att klockan, som låg bredvid honom på skrifbordet, blef nio.

Då reste han sig upp och såg ut genom fönstret, och när han igen såg in i rummet, märkte han plötsligt, hur onaturligt blekt fotogenljuset var emot dagsljuset. Han skruvade ned lampan och släckte den samt började gå fram och tillbaka på golfvet med kollegiihäftet i hand.

I detsamma knackade det på hans dörr, och en kvinlig stämman ropade:

»Är du färdig?»

Den unge mannen lade häftet uppslaget på skrifbordet och stälde sig för att ordna sin toalett framför den lilla fyrkantiga spegeln, som hängde ofvanför kommoden.

»God morgon, tant... Genast.»

Han bytte ut nattrocken mot en lifrock af billigt, grått tyg och gick ut i matsalen, som låg utanför hans eget rum.

Ett äldre fruntimmer stod väntande framför det färdiga frukostbordet, där téköket ångade och pustade.

»God morgon, min kära gosse,» sade hon.

Därpå betraktade hon honom en stund ängsligt och forskande:

»Det är fasligt, hvad du ser trött och medtagen ut. Har du varit uppe klockan sju nu igen?»

Den unge mannen satte sig med en nedslagen min till frukostbordet.

»Det går ju öfver nu, bara jag hinner att taga examen,» sade han.

»Bara den vore öfver, ja,» sade den gamla damen suckande. »Men du tar ju lifvet af dig på det här sättet. Hvad tror du, din mamma skall säga, när hon får se dig?»

Den unge mannen ryckte på axlarna och drack under tystnad sitt té. Efter en stund sade han:

»Vet tant, om det är mycket kallt i dag?»

Den gamla damen kastade en blick ut genom fönstret.

»Det käns ganska ruskigt,» sade hon. »Det har snöat i natt. Du får allt sätta väl på dig, om du ska gå ut.»

Och när de hade ätit, följde hon honom själf ut i tamburen för att se efter, att han knäppte igen ytterrocken om sig.

Ernst Hallin gick utför Järnbrogatan och tog vägen nedåt Flusterpromenaden. I fem år hade han varit i Upsala, och under alla dessa år hade han gått samma promenad strax efter frukosten. Innan hans vän Simonson tagit dismissionsexamen och »praktat», hade denne alltid brukat hämta honom i hans bostad och sedan gå promenaden i ända i hans sällskap. Men sedan Simonson föregående vår slutat i Upsala, hade han brukat gå den ensam, inte för nöjes skull, utan därför att det var nödvändigt, om han skulle orka läsa på förmiddagen.

Och lika många år som han gått i den promenaden, lika många år hade han också bott hos sin tant, fröken Edla Lund.

Fröken Lund var egentligen icke Ernst Hallins tant. Hon var icke slägt till honom alls. Men han kallade henne tant, därför att hon var en väninna till hans mor, och det var åt denna väninna hans mor anförtrott sin son, när hon beslöt sig för att första gången skicka honom ut i världen på egen hand.

Fröken Lund var en from dam, som hade en enda inackordering, nämligen Ernst Hallin, och för rätten höll middagsspisning för studenter.

Dessutom var hon medlem af den kristliga societeten i Upsala, och hon delade sina intressen mellan middagsspisningen, med hvilken hon försörjde sin kropp, och halfteologisk lektyr, som födde hennes själ. När de populära teologiska föreläsningarna blifvit moderna, hörde hon till deras ständiga auditorium. Hon hade en liten fällstol, som hon bar med sig för att slippa stå. Och allt hvad hon ägde af obrukade moderskänslor, hade den gamla mön under dessa fem år slösat på Ernst Hallin, hvilken hon omhuldade, för hvars räkning hon handlade och tänkte, som hon afgudade och skämde bort.

Ernst Hallin gick med långa, litet gungande steg sin vanda väg fram nedåt Flusterpromenaden. Det var mulet och ruskigt ute, blott få vandrare syntes till, och de, som voro ute, hade brådtom, gingo med händerna i fickorna och hufvudet djupt neddraget mellan axlarna hastigt fram öfver gatorna, där den nyfallna snön var skottad undan från trottoarerna, men låg högt upp i rännstenarna på båda sidor om körbanan.

Han undvek Ågatorna för att icke behöfva passera Nybron och akademiska knuten, där det alltid var mycket folk, och valde i stället Trädgårdsgatan för att ostörd få komma ned i Flusterpromenaden. Ty han ville vara ensam. Eljest kom han icke hem tidigt nog, och en halftimme senare än vanligt var detsamma som tre sidor för litet i kollegiet.

Det var honom ohyggligt att tänka på, att han hade så kort tid att vara i Upsala. Under hela studietiden hade han trifts där så bra. Kamratlif älskade han icke, och för värdshuslif hyste han en fasa, som han ärft från föräldrahemmet. Men Upsala älskade han. Ty det gick så bra att arbeta i ro i den staden. Ville man bara, så behöfde ingenting från den yttre världen komma emellan och störa. Lugnt, fridfullt och stilla kunde man sjunka ner i den jämna floden af studier och läsning. Världen rundt omkring kunde vara som död och borta. Studielampan bleknade icke för dagsljuset.

Han hade också studerat. Och hvad de första åren hade varit fridfulla och välgörande! Utan att brådska hade han läst sina pensa och gått på föreläsningar, skrivit kollegier, tagit privatlektioner, läst bibeln på grundspråken, arbetat och tenterat. Och bredvid allt detta hade han hunnit att läsa allt möjligt, som intresserade honom. Icke dagens lätta literatur eller orofyllda stridsskrifter, utan kyrkofäderna, vidlyftiga kyrkohistorier, afhandlingar om Kristi gudom eller om tron, skildringar af heliga mäns lif och världshistorien, sedd i kristendomens ljus. Eller ock hade han läst de gamla klassiska skalderna samt en och annan af de nyare, hvilken han ansåg på något sätt närma sig kristendomen.

Det var en underlig tid, så full af skiftande, nya intryck och växlande, rika tankar. Ju enformigare dagarna gingo, desto innehållsrikare

föreföllo de honom, och desto lättare kom han till rätta med sina tvifvel.

Ty Ernst Hallin tänkte med en blandning af fruktan och stolthet på, att han haft tvifvel, hvilka han liksom Augustinus och andra af kyrkans heliga stridsmän höll på att arbeta bort ur sitt upproriska hjärta. Det var en hemlighet, som han gömde på, och hans anspråkslösa sätt skulle aldrig kunnat låta någon ana, hur djupt han i sitt sinne såg ned på alla de världens barn, hvilka aldrig haft att genomgå en sådan pino-historia.

Men nu när han stod i begrepp att avsluta sina studier, var denna tid liksom glömd och borta. Nu var han jägtad af ovälkomna prosaiska tankar, som plågade honom dag och natt. Det underligaste af allt var, att tviflen ej voro så helt kväfda, som han under studiernas lyckliga och lugna dagar hade trott. Nu när han ej hade tid att dagligen och stundligen lulla dem till ro, nu kommo de i de mest nya och triviala skepnader och oroade honom.

Till råga på allt gick han och bar på en städse växande fruktan för den dag, som kom allt närmare, när han skulle träda ut i lifvet med anspråk på att vara färdig.

Färdig?

Och han visste, att han måste bli färdig. Fadern hade skrivit det till honom. Om ett år skulle hans yngsta bror bli student. Och fadern hade ej råd att hålla två söner vid akademien.

Snön låg hvit öfver träden i promenaden. Den täckte buskarna i planteringarna, så att de sågo ut som porösa, runda kullar af snö, öfver hela fältet låg den som ett hvitt, spändt täcke, och himlen hängde grå med drifvande skyar.

Ernst Hallin såg icke på naturen denna dag. Han tänkte med ett slags underligt halfvaken reflexion på fattigdomen, som han egentligen inte visste, hvad det var, han, som i hela sitt lif ännu inte behöft tänka för sig själf. Och så kom han att minnas hemmet i Gammelby, där fadern var en fattig skoladjunkt, som gått där vid läroverket i flera och tjugu år. Och den religiösa känslan för hemmet vaknade inom honom.

När han kommit så långt ner i promenaden, att han såg dess slut, stannade han och såg på klockan. Den var öfver tio. Han vände om och gick med lutande rygg och snabba steg hemåt. Han mötte den ena efter den andra, som vandrade här i samma ärende som han — för att få litet luft, som skulle räcka att sitta inne på. I den disiga morgonluften drogo de honom förbi, utan att han ens lade märke till dem. Han tänkte bara på att hinna hem i tid, få krypa in i nattrocken igen och så sätta sig i gungstolen och läsa, läsa ända till middagen.

Det var så mycket att genomgå, så mycket att taga reda på. Det såg rent af ut, som om det blef mer och mer, ju längre han läste. Och han var så rädd för att ha försummat något, att kallsvetten stod honom i pannan, så ofta han

tänkte på de prof, han ännu hade ogjorda. Och det fastän han visste, att dessa prof endast voro *pro forma*, fastän alla människor sade honom, att han inte kunde bli kuggad.

Han tog sakta af sig ytterplaggen i tamburen och gick genom salen in till sig. Där utbytte han skorna mot ett par filttofflor, svepte in sig i nattrocken och satte sig i gungstolen.

Men innan han började arbetet, väntade honom en njutning. Han tog en lång träpipa från ett hörn bakom skrifbordet, tände den långsamt och lät under ett par minuter röken bolma omkring sig.

Därefter grep han på nytt till kollegiihäftet, som ännu låg uppslaget på skrifbordet, började precis där han hade slutat på morgonen, och snart gick gungstolen i jämn takt fram och åter öfver golftiljorna, under det att Ernst Hallin ifrigt arbetade på att fästa de upptecknade orden i sitt minne.

Det var samma uttryck af ointresserad minnesläsning på hans ansigte nu som i förmiddags. Och när första timmen hade gått, reste han sig upp ur gungstolen och gick otåligt ett par slag fram och åter på golfvet. Därpå tände han en ny pipa och stälde sig framför fönstret.

På hans ansigte låg ett ousägligt trött och pinadt uttryck. Hans hälsa hade alltid varit klen, och de sista årens arbete hade medtagit honom starkt. Under de första åren efter studentexamen hade han varit så sjuklig, att han

icke ens fått komma till Upsala. Han tålde icke att läsa mer än en timme eller ett par, förrän pannan redan var alldeles öfvertäckt af svett, en domnande mattighet föll öfver hela hans kropp, och i hjärnan kändes en besynnerlig tomhet, som oroade och skrämde honom. Af böcker, som intresserade honom, kunde han läsa hela högen, utan att känna sig illa till pass. Men det var detta enformiga tröskande och duggande, som hade slitit ut honom. En enda själsförmögenhet — minnet — ansträngd till det yttersta, medan de andra hvilade — det var detta, som nu hade knäckt honom.

Men han visste, att han måste fortsätta, och han tog fatt på arbetet igen, gick fram och tillbaka på golvet och läste högt för att bättre hålla tankarna vakna. Han stod stilla vid fönstret eller skrifbordet eller midt på golvet och slog med den lediga handen i luften, medan han samtidigt stampade med foten och tröskade om och om igen på en svårare passage, som inte ville fastna i minnet. Ibland slog han för bättre minnes skull boken upprepade gånger mot pannan. Och till sist gick han, hållande boken bakom ryggen, med stormsteg fram och tillbaka i rummet, medan han halfhögt mumlade kollegiets ord.

Och ändå kunde han inte hålla tankarna samlade. Midt under det att han höll på med att ytterligare inpränta kollegiets innehåll i sitt minne, dessa gamla bekanta saker, som han vetat

i årtal, kunde tankarna helt oförtänt, liksom af trötthet eller oförmåga, plötsligt glida bort till något helt annat. Han kom att tänka på examen, och han funderade helt plötsligt på, hur det skulle kännas att vara approberad och få resa hem. Hur skulle det vara? Om några dagar skulle han veta det. Så tänkte han på, hur modern skulle sitta hemma och ängslas, och på att han snart skulle vara ibland de sina igen.

Eller också flög någon annan bild genom hans hjärna, något af det han sett på gatan, ett uppträde mellan ett par hundar, rektor magnificus, som han mött utanför domkyrkan, eller en blek skönhet med fotsid kappa och en liten kokett fjäderbaret, som kastat ögon åt honom, när han några dagar förut gått uppför Karolinabacken. När han gick fram och åter på trasmattan, som var lagd tvärs öfver rummet, tog han ibland ut stegen med vissa, beräknade mellanrum. Han gick endast på vissa färger och räknade, hur många steg det då blef från väggen till fönstret. Sedan vände han om igen och försökte att sätta fötterna precis på de ställen, där han hade trampat förut. Eller också trummade han melodier med fingrarna och bemödade sig att få dem att gå jämt ut, så att när han började med tummen, skulle de sluta på pekfingret.

Utan att läsa, utan att tänka, utan att ens veta af, att tiden led, kunde han då sitta i gungstolen och drömma eller häftigt gå fram och tillbaka på golvet med händerna i byxfickorna

och nattrocken slängande omkring sig, ända till dess att han instinktligt kom att stanna framför klockan, som låg på skrifbordet, och såg, att hon var nära half två.

Med ens tog han fatt på kollegiet igen och läste, som om det gäلت lifvet, ända till middagen.

Därute i våningen gick fröken Edla Lund och stälde med middagen. Än var hon ute i köket, än inne i matsalen. Inte en minut fick hon sitta stilla, sade hon själf.

Men hennes värsta dagliga bekymmer var, hur hon skulle kunna hålla tyst, så att hennes kära kandidat därinne fick arbeta i ro. Blef han det ringaste störd, så var det honom omöjligt att hvarken läsa eller tänka, det visste hon. Och därför höll hon noga dörren stängd ut till köket, så att inte ett ljud af skramlande kokkärl skulle höras in i kandidatens rum. Själf gick hon på mjuka, tunna skor tyst som en katt öfver golfvet, och hon stängde dörrarna så varsamt och försigtigt, att inte ens knäpparna i låsen skulle tränga in genom hans stängda dörr. När bordet skulle dukas, gjorde hon det alltid själf, och det var märkvärdigt, hur väl hon hade lärt sig att handtera silfver och porslin, utan att skramla.

Det var så tyst i det gamla huset vid Järnbrogatan, som om man med ens varit ute på själfva kyrkogården. De enda ljud, som hördes, voro kandidatens steg, när han trampade fram och tillbaka på trasmattan i sitt rum, eller gung-

stolens knarrande, när den gick öfver en ojämn golftilja.

När klockan var tre, ringde det på tamburklockan, och en efter en började middagsgästerna komma. En kvart öfver tre voro de alla där, och fröken Lund knackade åter på dörren till Ernst Hallins rum.

»Nu är det färdigt.»

En liten stund därefter stodo alla andäktigt bakom sina stolar och läste bordsbönen. Den räckte en god stund, och när man satt sig, tego i början alla, liksom begrundande bönen, medan fröken Lund serverade soppan.

Utom Ernst Hallin och värdinnan utgjordes sällskapet af tre unga prestaspiranter och en filosofie kandidat, som var läsare. Fröken Lund tog icke emot andra studenter än dem, som voro kristligt sinnade.

Ernsts vän, pastor Simonson, hade fordom tillhört sällskapet, och han var den, som bäst hade förstått att hålla målon vid makt. Han hade fullt upp med samtalsämnen, satte teologiska spörsmål under debatt vid bordet och höll själf små improviserade föredrag för att reda ut frågorna. Han hade med ett ord varit själen i sällskapet.

Men sedan han kommit bort, hade samtalsämnena visat sig vara liksom mera svårfunna. Nu satt hvar och en tyst, sysselsatt med sin talrik, och i stället för de forna, lifliga debatterna,

hördes numera endast enstaka, afhuggna repliker eller kortfattade frågor och svar.

När middagen var slut, samlades alla en stund i värdinnans rum, som låg på andra sidan salen, för att dricka kaffe.

Det var ett fint och nätt litet rum med matta på golvet och gamla gravyrer på väggarna. Möblerna voro mestadels gammaldags, i empirestil med förgyllda kanter och smala, raka ben. En brokig byrå med bronshandtag stod under en hög, förgylld spegel, och på sidorna om bordet stodo mjuka, gammaldags emmor. Öfver hela rummet låg en stark lukt af lavendel, som svagare kändes äfven i den öfriga våningen och slog emot den inträdande, som utifrån öppnade tamburdörren.

Denna lukt hade för Ernst Hallin fått en betydelse, som var förknippad med hemkänslan. Han satt omedvetet och njöt af den, och den lugnade honom alltid, när han var nervös efter arbetet. Ibland kom han att längta efter den, så att han gjorde sig ett ärende ut ur sitt rum för att få känna den starkare.

Han var föga sällskaplig och förstod sig icke på umgängeslif. Därför satt han tyst inne i fröken Lunds rum och lät de andra tala, utan att ens höra, hvad de sade. Och när alla hade gått, tog han för andra gången på sig ytterkläderna för att taga en promenad, innan han på nytt satte sig till arbetet.

Denna gång gick han ut i Karolinaparken. Den var så nära till hands, och om aftnarna kände han sig mest böjd för att gå där. De stora greniga träden gjorde skymningen ännu starkare, och närheten af kyrkogården hade för honom något stämmingsfullt och välgörande.

Och här gingo hans tankar friast.

Vek som han var till lynnet, och van att klema med sig själf hade han en viss förkärlek för melankolin. Och det hände, att han af njutningslystnad sökte upp den, när den icke kom af sig själf.

I öfver en timme brukade han gå här ensam på den breda promenaden, som strök utmed kyrkogårdens stenmur. Och när han sedan kom hem, satte han sig åter vid den tända lampan och läste.

När lampan var tänd om aftnarna, kände han sig alltid lugnare, än när han läste vid dagsljus. Han tvangs att sitta stilla vid boken, och de förströelsesjuka tankarne voro borta som af sig själfva. Det var så varmt och lugnt i rummet, och öfver bokens blad höjde sig röken från den enda cigarr, han brukade röka om dagen.

På de timmarna gjorde han alltid sitt bästa arbete.

Men när klockan blef half åtta, reste han sig upp och iförde sig på nytt sällsamsdräkten. Nu var han trött på att läsa, nu fordrade tankarna att få syssla med något annat, nu stod

han inte ut längre. Han kände sig kryare och mera lefnadslustig än förut på hela dagen.

Med en suck af tillfredsställelse släckte han lampan och gick in i det lilla rummet på andra sidan matsalen, där fröken Lund redan satt och väntade honom vid den tända lampan.

Där slog han sig ned, och då var han liflig och munter, som om dagens pluggande och tråk aldrig hade varit. Ty han höll uppriktigt af sin tant, och han talade med henne, så som han aldrig kunnat tala med sin mor.

På sådana aftnar hade han brukat bekänna sina tvifvel. Fröken Lund hörde på honom och förstod honom, och hon glädde sig åt att kunna vara en sökande själ nyttig.

Hon satt i soffan med sin stickning, och hennes något fetlagda, vänliga ansigte log vänligt emot honom, när han kom in.

»Är det slut nu för i dag?» sade hon.

»Ja,» svarade han leende och sjönk ned i den ena emman. »Nu är det slut.»

Och när han setat där en stund, tog han från bordet Ibsens »Brand».

»Ska vi fortsätta nu?» sade han.

Den gamla damen nickade, Ernst Hallin vände boken mot lampskenet och började läsa.

Med en mild, välljudande stämma läste han denna väldiga dikt, som talar om en man, hvilken icke kan lefva i världen. Han drömde sig in i denna konflikt, som är olöslig, i fantasin kämpade han de starka tankarnas strid, och han

trodde, att han läste en kristen askets dom öfver de usla människobarnen.

När han läst en akt, lade han boken ifrån sig, och det blef tyst i det lilla rummet.

»Det här är kristendom,» sade han till sist.

Den gamla fröken nickade, och de talade länge om, hvad Ibsen hade menat med Brand.

Sedan gingo de ut och drucko té. Liksom af sig själf kom samtalet åter i sitt vanliga spår. De talade om den förestående examen, den snara skilsmessan, om Gammelby och om Ernsts föräldrahem.

2.

Gammelby ligger nere på en vid slätt, och där slätten stiger uppåt i en brant sluttning, där följer också staden med, och vackra nybygda hus ligga mellan trädgårdar på krönet af kullen.

Men nedanför backen har staden grenat ut sig vidt och bredt, liksom svält ut omkring Storgatan, hvilken ända från borggården, där residenset ligger, sträcker sig ned till den andra tullen, där en gammal stenbro för öfver ån.

Staden är full af smågator och tvärgator, krokiga, underliga, fantastiska gator med långa brunvittrade plank, ofvanför hvilka förtorkade äppelträd sticka upp sina bara grenar. Däråro gatorna smala, aldeles under fönstren flyta rännstenarna, och när det är varmt om somrarna, står där förskämdt vatten och stinker, och lukten tränger in i de låga stugorna, som ligga i långa

rader, kvarter efter kvarter, på ömse sidor om Storgatan.

Då kommer olyckan i de fattigas hem, barnen dö af smittosamma sjukdomar. Och visa män säga, att det är naturens eget korrektiv mot folkökningen.

Men när vintern kommer, ligger snön tjock mellan husen; där snöplogen gått fram, klämmas täta vallar upp utmed fönsterkarmarna, och midt på gatan är det en djup och smal gångväg, som är grå genom trampet af grofva skodon. Då stiger röken från de små husens stora skorstenar, och då är det svårt hos dem, som ej ha någon ved att lägga i spiseln.

Ty här bor den befolkning, på hvilken hela staden lefver. Här bo fabrikernas arbetare, timmermän, flottkarlar och arbetarne på de stora brädgårdarna. Här fins det gårdar, där familjer bott i öfver hundra år, son efter far. Männen ha fört de stora timmerflottorna ned utför de väldiga strömmarna eller ha arbetat i fabrikernas kvafva luft. Och kvinnorna ha födt nye arbetare att ersätta de gamla, när de gingo bort.

Från andra trakter af landet ha nya arbetare flyttat in, sedan järnvägen kom, trafiken blef lifligare och fabrikerna flere.

Och från den smutsiga delen af staden är det, som den rena och rika delen tager sin prydighet och sitt välstånd.

Ty vid Storgatan och omkring torget ligga de fina bygningarna, raka stela stenhus med

frontespiser och ornament, sida vid sida med gamla, trefna trähus, hvilka stå där liksom kutryggiga af ålder och med stora, mörka vindsluggar stirra ut på den stela bygnadsstil, som är på väg att med nutidens bekvämligheter undantränga dem.

Och där äro gatorna väl hållna, trottoarerna äro lagda med tuktad sten, om vintern äro gatorna sopade, och arbetare hjälpa till att i stora lass köra bort den öfverflödiga snön.

Så har staden också sitt lilla villakvarter. Uppe i backslutningen, där björkarna smäckra och hvitstammiga stå ljusa i vårsolen med hängande, långa kvistar, där ligga små hyddor i schweizerstil och kika muntert fram mellan löfverket. Bredvid dem synas några stora, lustiga trähus med terrasser och utsprång, hvilka se ut, som om de kommit dit för att se så konstiga ut som möjligt. Och högt uppe på en ensam backe ligger en villa af sten, som har ett fyrkantigt utsigtstorn med flagg.

Här bo de rika köpmännen med sina familjer, här bo de förmögna fabriksägarna, här bor bankens direktör, och här bo icke blott gamla, ärevördiga familjer, utan här ha unga hushåll tagit plats emellan de gamla. De rika familjerna ha gift sig inbördes och bildat bolag inbördes och gått i borgen för hvarandra inbördes, så att hela högen af rikedom är samlad hos några få, hvilka äga den tillsammans, och dessa få hålla väl ihop ty de veta, att enighet ger styrka.

Men dessa få är det också, som skänkt staden, hvad man kallar dess välstånd. Det är från dem, som möjligheterna till ett litet välordnad samhäll kommit. De hafva skeppat ut tusentals tolfter med plank och tusentals väldiga flottor af timmer. De hafva bygt sågverk, anlagt fabriker, skaffat järnvägen till stånd. Att detta kanske skett på bekostnad af andra, var en sak, som ingen i deras faders tid bråkade sin hjärna med. Man gaf hvar och en sitt och behöll utan skrupler de stora öfverskotten på den almäna arbetsförtjänsten. Och af dessa öfverskott bildades slägternas stora förnögenheter.

I gamla dagar gick det också gladt till i de stora köpmanshusen, och förnämheterna, som samlades hos landshöfdingen i residenset, fingo gärna bilda ett lag för sig. Ty i de gamla köpmansfamiljerna höllos stora, glada kalas, och där åts då och dracks i dagarna tre. Vid julen gingo gillena ur gård i gård, och gammalt julöl omväxlade med vinet ur stora fat, som funnos djupt nere i rika källare.

På sista tiden var mycket förändradt. Ett nytt slägte växte upp med andra tankar om lifvet och andra fordringar. Det nya slättet bygde om de gamla bygnaderna och införde nyheter öfverallt. Det nya slättet anlade gasbelysning och vattenledning, skaffade värmeledning i kyrkan, bildade järnvägsbolag och aktie-

bank. Och de nya livsvilkoren medförde ett nytt lefnadssätt.

Men ett blef sig dock likt. Och det var de stora festerna. Det var den karga naturen högt uppe i norden, hvilken som motvigt mot den långa, sorgliga vintern fordrade, att glädjen skaffades till huset, på hvad sätt det nu månde ske. Och därför drickes det och ätes mer i nordanbygden än någonstädes eljest i hela den civiliserade världen. Ty det omåttliga kalasandet är ingenting annat än ett våldsamt försök att till hvad pris som häst skaffa människorna den glädje, som naturen tycks ha förnekat dem. Det är vintern, den långa, mörka vintern, som stängt människorna inne och lärt dem att berusa sig, emedan tiden ändå så väl räcker till att sofva bort ruset. Det är vintern, den långa, kalla vintern, som lärt människorna att under veckor fråssa på mat, emedan arbetet ändå måste hvila. Det är vintern med sin frost och snö, som stält nordbon efter söderns folk. Ty i själfva verket hinna de att lefva tre år, under det att han lefver ett.

Men under vintern liksom under sommaren står kyrkan öppen, och om vintern flockas folket i templen, och prestens dystra lära vinner själar i tusental, och människor, hvilka på jorden sakna alt, drömma bort minnet af sin sorg och sina umbäranden vid tanken på det salighets land, som skall mottaga dem, när döden öppnat befrielsens fruktade portar.

Den gamla götiska domkyrkan ligger ensam på en stor grön plan med rådhuset på ena sidan och elementarskolan på den andra, och i kyrkan samlas de alla, förnäma och borgare, fattiga och rika. Dit gå de fattiga, män och kvinnor, männen i mörka rockar med röda eller blå ylledukar om halsen och svarta, underliga cylinderhattar eller tjocka mössor, kvinnorna med bahytter eller svarta sidendukar på hufvudet och den nötta salmboken fromt inlindad i den rena bomulls-näsduken, som de hålla i händerna. De sitta i långa, mörka rader, kvinnorna på den ena sidan och männen på den andra, och när Guds eller Jesu namn nämnas, niga kvinnorna, när de stå, eller böja på hufvudet, när de sitta.

Men längre fram i kyrkan och på midt-partiet får man köpa sig plats, och där sitta de fina fruarna och några få herrar. Ty de fina herrarna gå inte mycket i kyrkan. Där sitta de afstängda för sig, aldeles som deras bygnader, hvilka ligga vid den stora midtgatan i staden eller uppåt skogskanten, där villorna titta fram. Där fins biskopens bänk och landshöfdingens bänk, domprostens bänk, landskansliets bänkar, presterskapets, skolstatens, borgmästarens och rådmännens bänkar. Och när någon af de stora högtidsdagarna är inne, då ser man fullt med fina rockar och pelsbräm, skalliga eller välkammade hufvuden och en lång rad af svarta hattar på bänken framför dem. Där sitta herrar och fruntimmer om hvarandra. Men på vanliga

söndagar är det tomt med herrarna, och de fina fruarna och deras döttrar sitta nästan ensamma i de bänkar, där innehafvarnas namn stå uppskrifna på ett hvitt anslag.

Och tiden går sin gång med kort sommar och lång vinter, arbete, kyrkobesök och gästabud.

Men i en sådan tid som denna fins det en liten krets, hvilken oftast bildar liksom en värld för sig. Det är den krets, som utgöres af de »akademiskt bildade», skolans och kyrkans män, hvilka ibland sig gärna upptaga en eller annan utvald äfven från andra håll. Och denna krets vill här som annorstädes inom större samhällen gärna utgöra ett slags bildningsaristokrati, hvilken här liksom annorstädes vid närmare påseende ofta tar sig litet lustig ut.

Denna krets lefver på minnena från akademien, dess medlemmar ha tillbragt sina bästa år i Upsala eller i Lund, där ha de svärmat och drömt stora drömmar om ett lif i idéens tjänst, och därifrån flyttas de ned till en småstad, där i bästa fall endast de första tio åren användas till att betala ungdomsårens skulder, medan vetenskapen glömmes, och gubbåldern kommer, innan de ens hunnit märka, att ungdomen flytt.

Handelns och industriens män hysa en hemlig beundran för dem med anledning af deras »lärdom». Men i praktiska frågor förakta de deras domslut, och de kalla dem för bokmalar.

Inom dessa kretsar födas och utveckla sig människor, hvilka skulle vara omöjliga på hvarje

annat ställe än i en nordisk småstad. Sönerna gå från småstaden till akademien och komma ofta tillbaka därifrån för att lefva ett lif, likartadt med deras fäders. Döttrarna stanna merendels hemma, och är lyckan god, blifva de gifta. Men liksom hela denna krets af kyrkans och skolans män, hvilka i dessa små städer ännu anse sig höra ihop, bildas af förhållandena i den lilla stad, där den lefver, så utbildas också individerna af den krets, inom hvilken de lefvat och utvecklats.

Det är två element, som samverka i att frambringa och forma dem: småstaden och egenkapen att tillhöra en särskild kast inom denna småstad. Och de flesta af dem hafva i sitt lif varit bundna af det slags fattigdom, hvilken är gemensam för den stora massan af våra s. k. ståndspersoner.

3.

Aldjunkten Hallin läste latin i sjätte nedra, den lägsta afdelningen inom gamla gymnasium, hvilket flyttats öfver i det nya, ståtliga latinläroverket. Frågorna kommo tvära som käpprapp, men svaren drogo sig fram, försigtigt och krypande som svansviftande hundar.

»Hör nu Lundberg! Det är för märkvärdigt, att du aldrig kan lära dig skilnaden på *cado* och *cædo*. Hur var det nu igen? *Cado, cecidi, casum* — *casum* säger jag dig — *cadere*. Säg efter nu. Hur var det?»

Delinkventen Lundberg var en liten, släpögd och sömnig individ på fyllda tjuguet år, som af något obekant skäl envisades med att taga studentexamen på latinlinien. Han kastade en snabb och forskande blick upp åt katedern för att ut-

röna, huruvida adjunkten var i dåligt humör eller inte. Och då han icke upptäckte någonting särskildt oroväckande, svarade han säfligt och med låg röst:

»*Cado, cecidi, casum, cadere.*»

»Högre,» skrek adjunkten. »Kan du inte tala högre. Jag, som ska tala hela timman, jag sitter här och skriker, så att jag kan bli hes. Men du orkar inte anstränga dig i fem minuter. Om igen och högre.»

Lundberg repeterade med hög röst.

»Så där ja. Nå det var skönt. Ta det andra. Hur är det med *cædo?*»

Lundberg tog ett förtvifladt tag i bänkens kant och sneglade åt sidan för att uppmuntra de nästsittande i att hviska.

Men det var en känd sak, att det gick aldrig att hviska för adjunkten Hallin. Han sade det själf, och det var en af hans mest älskade förströelser under de enformiga lektionstimmarna att få afslöja någon, som varit nog oförsigtig att gifva eller med ögonen bedja om hjälp.

Nu var han egentligen innerligt glad att få visa sin förmåga som detektiv, men han beherskade det leende, som lekte på hans läppar, och i en låg, mildt ljudande ton yttrade han:

»Hör nu Lundberg, kan Lundberg upptäcka något så öfverdrivet intressant på lilla Pettersson, som sitter där nere till venster om Lundberg?»

Allmän fnissning i hela klassen. De fränre bänkarna vända sig om och betrakta den olycklige Lundberg, som står och ser ned för att dölja det leende, som spelar i hans mungipor. Ty nu var adjunkten vid godt lynne. Det visste hela klassen med säkerhet.

»Nå,» fortsätter adjunkten, »kan du inte svara mig? Kan du upptäcka något intressant på Pettersson? Hur var det? Inte det inte? Nå! Vill du då godhetsfullt försöka att ägna ditt från Pettersson lediga intresse åt det här stackars olyckliga verbet *cædo*? Med *æ*.»

Lundberg lade händerna på ryggen och svarade tungrodt:

»*Cædo, cecidi, cæsum, cædere.*»

»Nå ja, det går ju bra. Se så. Skynda på nu och ta det tredje i samlingsen.»

Äfven detta undanstökades, hvarefter adjunkten utstötte en stark flåsning, alldeles som om han kastat ifrån sig en oerhörd börda.

»Sitt ner, Lundberg. Och *kom* ihåg det här nu, till nästa gång vi träffas. Nästa man. Skynda på nu och öfversätt sista paragrafen, så att vi hinner slut, innan det ringer. Gno på nu. Det är en lång period. *Qui quum* etc.»

Och nästa man öfversatte rent och flytande med tillhjälp af gamla Kolmodin, tog så ut både subjekt och predikat och sade tema på verberna, lätt, fort, säkert och lugnt.

Och just som det var slut, hördes klockans pinglande från korridor till korridor, adjunkten

reste sig upp, och i ett nu uppstod ett förfärligt oväsen. Klaffar smälde upp och igen, böcker slogos ihop, tappades på golvet, plockades upp och bundos ihop i remmar. Nere vid klädhängaren var en vild trängsel, och rockar och mössor sletos ned med det fullkomligaste förakt för foder och hängen. Endast uppe vid katedern stod en bockande, tjock bondpojke, som hjälpte adjunkten på med rocken. Det hade han gjort hela termin för att få betyg och flytning vid årets slut.

Plötsligt, just som den först färdige ämnade i full fart störta ut genom dörren, slog adjunkten sitt spanska rör i bordet, så att bläckhornet hoppade, och alla pojkarne tvärstannade med mössan i hand.

»Läs på en sida till nästa gång,» skrek han. »Och kom ihåg, att den, som klickar på *cado* eller *fallo*, han får komma hem till mig på söndags morgon.»

Därmed tog adjunkten sin hatt och gick med snabba steg genom rummet. Men före honom kilade redan en sex åtta stycken af de hungrigaste utför trappan och nedför Storgatan, som från skolan sträckte sig tvärs igenom staden och ända fram till tullen.

Det var en blåsig och kall januaridag, och adjunkten var klädd i en tjock vinteröfverrock, som han bar knäppt ända upp till halsen. På hufvudet satt en pelsmössa, som gick långt ner i pannan, i handen höll han sitt oundvikliga

spanska rör, och under armen syntes en bundt blåa temaböcker, omlindade med ett segelgarn.

Långsamt vek han om hörnet af skolhuset och tog af på en gata, som ledde ned till den fria planen omkring domkyrkan. När han kom fram till den öppna platsen, stannade han ett ögonblick och drog djupt efter andan. Han gjorde ett par omedvetna rörelser med axlarna liksom för att höja på bröstet och sänkte sedan hufvudet ännu djupare än förut. Med långsamma, litet skrapande steg gick han vidare, i det han med käppen slog fåror i snön, och hans läppar rörde sig mumlande, som om han gått och pratat för sig själf.

För väl hundrade gången under den sista veckan sysselsatte honom den tanken, hvar han skulle få femtio kronor ifrån, som hans hustru behöfde för att få sig en ny kappa. För fyrtio kronor kunde han kanske få en, som var rätt bra. Men kunde han skaffa fyrtio, kunde han lika gärna skaffa tio till, och för femtio kronor fick man alltid en, som var mycket bättre.

Julen hade varit förfärligt dyr. Visserligen hade man kommit öfverens om att icke ge hvarandra några julklappar. Men när ferierna kommo, när de började baka och stöka och rusta, när alla människor gingo omkring och önskade hvarandra en god jul, och julminnen och julglädje började smyga sig in i allas sinnen, då sade adjunkten Hallin en dag före julaftonen till sin hustru:

»Nu ligger ju Ernst ensam i Upsala för examen. Han ska väl inte bli aldeles utan påminnelse om hemmet? Och Gustaf tar studentexamen i vår om ett år till. Hvem vet, hur länge vi få se dem hemma om jularna? Skulle vi ändå inte skaffa litet öfverraskningar, så att barnen få veta af, att det är julafton?»

Och så köptes det en fin kappsäck åt Ernst och en ny klädning åt Selma, som var tjugotvå år och lärarinna i stadens flickskola. Och Gustaf fick ett eget Cavallins lexikon, så att han skulle slippa att begagna pappas.

Och när man hade kommit i farten, så köptes annat också, »några småsaker, bara så mycket att det skulle finnas paket att öppna». Pappa köpte ett par saker åt mamma, och mamma köpte åt pappa. Och så skulle det vara några buteljer vin och en julskinka och konfekt och mandel och russin och grankonfekt och valnötter och fikon och punsch.

Ty när det var jul, skulle man också fira den. Och ingen var gladare än adjunkten själf. Han skref verser på julklapparna, var hemlighetsfull dagarna i ända och i rörelse från morgon till kväll.

Men så kom den första januari, så skulle hyran betalas, och så kommo räkningarna. Och det såg smått ut med, hvad de skulle lefva på, till dess att adjunkten fick ut nästa kvartal på sin lön. Dessutom skulle Ernst i dagarna af lägga sin praktiska examen, sedan kom han

hem för att prestvigas i stiftstaden, och då måste man ju alltid ha det litet bättre i hemmet, så att inte deras stora gosse skulle vantrifvas. Ändtligen hade adjunkten nu midt uppe i althop fått veta, att hans hustru behöfde en ny kappa. Hon hade icke velat säga något före jul. Ty det var ju så många utgifter ändå. Och han hade inte märkt, att den gamla var dålig. Ty fruntimmerskläder förstod han sig inte på. Därför kom det nu öfver honom som en verklig olycka, att han skulle få lof att skaffa dessa femtio kronor till.

Och detta allt tänkte han nu på, medan han gick öfver planen omkring domkyrkan och hem till sig.

Han såg icke just munter ut, där han långsamt trafvade fram i snön med sina tjugofyra temaböcker under armen. Helskägget var grått, och det var djupa rynkor omkring de lifliga ögonen, som spelade fram genom ett par glasögon med guldbågar. Han gick in genom porten hemma hos sig utan att se upp, och det var med en förströdd min, som han från sitt rum kom in till middagsbordet.

Strax före adjunkten hade Selma kommit hem. Hon kom från flickskolan, där hon haft tre timmars lektion på förmiddagen, och äfven hon hade med sig en bundt blåpermade temaböcker.

När adjunkten trädde in, kom hon genast emot honom och kysste honom.

»Hur mår pappa i dag?»

»Tack bra, min unge, jag är bara förtvifladt hungrig.»

Strax därefter syntes fru Hallins hufvud genom dörren till matsalen.

»Har inte Gustaf kommit från skolan än? Köttbullarna bli aldeles kalla.»

I detsamma smälde det häftigt i låset, och in kom en lång, ljuslätt yngling med röda kinder och blågrå lifliga ögon. Han var mager, det bruna håret låg i en lugg fram i pannan, hela hans ansigte bar ett ovanligt vaket uttryck, och omkring läpparne låg ett litet drag af godmodig ironi, som dock icke hade ett spår af något lillgammalt.

»Nå, se där ha vi dig,» sade adjunkten. »Skynda dig in i ditt rum och tvätta dig. Maten kallnar, säger mamma.»

Gustaf gick långsamt in till sig, under det han yttrade den förmodan, att han i alla händelser inte skulle bli bjuden först, hvarför han gärna kunde komma litet efter de andra.

Detta var ett af faderns ständiga tvisteämnen med sonen. Det pinade honom, när inte alla voro samlade vid middagsbordet, emedan han ansåg det som ett bevis på ungdomens förhatliga själfrådighet, att barnen kommo för sent. Men han hade vant sig därvid, och det var numera endast, när han var vid dåligt lynne öfver något annat, som han anmärkte därpå.

Och i dag låg honom kappan och de femtio kronorna i tankarna.

Far och mor och dotter stodo nu omkring bordet med hopknäppta händer.

»Jag tror inte, det är värdt att vänta på Gustaf,» sade fru Hallin.

Adjunkten gjorde en otålig rörelse med axlarna, lade hufvudet på sned som en martyr, suckade och slog i hop händerna till tecken, att man skulle läsa till bords. Alla stodo en stund med nedböjda hufvud och satte sig sedan.

Det var ett litet rundt bord. Adjunkten satt midt emot sin fru, och emellan dem voro deras båda barn placerade, så att det hela bildade en liten fyrkant. Bordduken var ej aldeles vit, midt på bordet stod ett gammalt bordstall af svart trä med ett saltkar på vardera sidan. Framför hvarje kuvert stod ett dricksglas, — alla glasen voro mycket små — midt emot modern stod dessutom en karafin vatten, midt emot adjunkten en halfbutelj öl samt en bränvinskaraff.

Adjunkten slog i en sup åt sig, åt en skifva mjukt bröd utan smör, tömde glaset och tog sedan för sig af köttbullarna, som pigan bjöd omkring.

Då gick dörren upp, och Gustaf inträdde. Han lade båda händerna på stolskarmen, bockade sig med en knyck, drog tillbaka stolen och satte sig, i det han med en snabb vändning lade ser-

vietten öfver sina knän. Modern skakade på hufvudet och gaf honom för den korta bordsbönen en ogillande blick, som innerligt roade Gustaf.

»Jaså, det är så'na där bullar i dag,» utlät han sig.

Adjunkten hade kommit i litet bättre stämning. Supen och den varma maten hade tinat upp honom, och han ämnade just att berätta något roligt från skolan, som han alltid hade i förråd, när Gustaf olyckligtvis kom att yttra sig om köttbullarna. Ögonblickligen återfördes i hans tankegång de femtio kronorna, de förbaskade femtio kronorna, och genom en icke fullt klar idéförbindelse kom han att tänka på, hur oförnöjda barn voro med alting, hur deras fattiga föräldrar fingo arbeta och släpa, medan barnen sedan sutto och ratade maten, som dessa med svett och möda arbetat ihop åt dem. Och alt detta sade han nu sonen i en faderligt förmanande ton, som bragte hela bordet till tystnad, men med en logik, som framkallade ett leende på sonens ansigte.

När fadern slutat, yttrade därför Gustaf, under det att systemen medelst blinkningar och grimaser fåfängt försökte få honom att tiga:

»Jag förstår inte, hvad pappa vill. Jag har ju sex köttbullar på talriken, vet jag.»

Selma brast i skratt. Hon ville så ogärna reta fadern, när han var förargad öfver något,

och alt gräl vid bordet var henne dessutom en vederstygglighet. Men hon kunde inte hjälpa det. Hon hade så svårt för att hålla sig alvarsam, och hon brast i skratt. Modern försökte förgäfvos att med ett par lugnande ord afvärja stormen. Adjunkten var ond, och han erfor det behof att nedstämna andra med sitt dåliga humör, som är egendomligt för människor, hvilka pinas af dagliga små motgångar.

»Ja, jag kan inte hjälpa det,» utbrast han, »men på mig kan det åtminstone inte annat än göra ett pinsamt intryck, när mina barn visa mig uppenbar vanvördnad. Att Selma understödjer sin bror, när han uppför sig illa, hade jag visserligen inte väntat mig, men att Gustaf hugger för sig oskäligen, det är åtminstone inte något nytt.»

Gustaf satt och såg ned för att dölja sitt ansigtstuttryck, och han mumlade något, som han emellertid inte sade högt. Ty han ville inte bråka mer. Men för sig själf undrade han, om han fått ovet, för att han ratat köttbullarna, eller därför att han ätit för många. Och han lofvade sig själf, att när nästa rätt kom, skulle han förtära den med en lagom afpassad måttlighet, som skulle skära adjunkten i själen.

Emellertid drog adjunkten upp korken ur ölbuteljen och hælde i ett glas åt sig. Sedan lemnade han rästen att delas mellan Selma och Gustaf. Denna sparsamhet var en sak, som Gustaf djupt föraktade, och han tömde vanligt-

vis sitt glas med en skämtsam ansträngning, och sade ett långdraget »Äh!» efteråt, som om det varit aldeles för mycket för hans svaga krafter. I dag nöjde han sig med att stjalpa i sig ölglaset så hastigt, som om han tömt en fingerborg. Innan han satte det ifrån sig, tittade han i det för att se efter, om där fans mera.

Emellertid började fru Hallin, som ville återställa husfriden, att tala om, att Ernst skulle komma hem. Hon frågade, hvar adjunkten hade tänkt sig, att han skulle få bo. Skulle han ligga i faderns rum, eller skulle man om näterna sätta in en järnsäng i förmaket? Men adjunkten slog bara ifrån sig med handen och svarade:

»Fråga inte mig. Här i huset har jag ingenting att säga.»

Men hur det var, började han att töa upp. Det ena ordet tog det andra, och man började att tala om, hur det skulle bli, när Ernst kom hem, undra, om han fått bra betyg, om han blifvit mager af arbetet o. s. v. Selma blandade sig också lifligt i samtalet och pratade med.

Fru Hallin blef alvarsam, när samtalet föll på sonen.

»När tror du, att prestvigningen blir?» sade hon till sin man.

Men adjunkten var fortfarande i misshumör. »Det är inte bestämdt än,» sade han och slog afvärjande med handen.

Emellertid blef samtalet almänt och lifligt. Frågan om, hvar han skulle bo, dryftades ifrigt. Fadern höll på, att han skulle bo i förmaket. Modern förklarade bestämdt, att han måste bo i faderns rum, och däri instämde syskonen. Tänk, när han skulle förbereda sig till profpredikan och dylikt. Han kunde ju få arbeta i fred hela eftermiddagarna, när adjunkten var i skolan.

Under samtalet hade en fredligare sinnesstämning inträdt. Adjunkten gaf vika i fråga om rummet och nöjde sig med att än en gång uttala en farhåga för, att det skulle bli för besvärligt. Fru Hallin yrkade ifrigt på, att hvar och en skulle sträfva att göra undan sina arbeten, så att man kunde vara ledig litet, när Ernst kom hem. Hon skulle göra storbak och brygga julöl för andra gången. Det var så synd om Ernst. Han hade minsann inte fått något julöl i Upsala, inte. Selma förklarade, att hon skulle skynda sig hela veckan med sina temaböcker för att vara ledig. Gustaf satt tyst och såg förnärmad ut. Endast när han fick höra talas om julölet, flög ett uttryck af belåtenhet öfver hans ansigte. Ty fans det julöl, så visste han åtminstone, att han inte behöfde snåla sig till rästerna af faderns öl-butelj.

Nu gick fru Hallin själf och tog bort talrikarna, och när hon kom in med den andra rätten, lyste Gustafs ögon på ett särskildt sätt. Han grep tag i skeden med en triumferande min, och han såg nästan kannibalisk ut. Ty

det var äppelgröt, varm, söt och frisk äppelgröt med kall mjölk, och det var hela familjens förtjusningsmat. Allesammans togo stora portioner, och när Gustaf tog sin, skulle han ovilkorligen ha fått en ny förebråelse af adjunkten, om inte pappa själf lagt en liknande andel på sin talrik. Under en lång stund hördes inga andra ljud än mumsande munnar, skramlande skedar och skvalpande mjölk.

Bordsbönen efter maten lästes på ett vida gladare sätt, och när Gustaf kom och tackade pappa för mat, klappade adjunkten honom förlåtande på axeln, utan att han behöfde säga ett ord. I förmaket drucko de kaffe, och där pratade adjunkten om sina skolhistorier, som varit inhiberade under middagen.

Men en timme senare hade adjunkten gått upp till sig. Där låg han en stund på soffan och hvilade med tidningen på magen. Sedan satt han vid skrifbordet, pennan ritade röda bockar och streck i felaktiga latinska stilar, medan hans gamla Cavallin rådfrågades omväxlande med Georges. Inne i sitt rum satt Selma och ägnade samma omsorg åt några franska stilböcker. Gustaf hade sitt rum på vinden en trappa upp midt emot adjunktens. Det var ett litet rum, inte stort större än en skrubb. Där satt han i sin gungstol och bolmade ur en stor träpipa, medan han ägnade en något delad uppmärksamhet åt en repetitionskurs i de grekiska verberna på *μ*.

Nere i förmaket satt fru Hallin också ensam och sydde vid den tända lampan. Och så förflöto timmarna, till dess att klockan blef åtta, och tébordet åter samlade de spridda medlemmarna af den arbetande familjen.

4.

agen därpå gick adjunkten tio minuter tidigare än vanligt till skolan. Han räknade på, att han skulle träffa sin vän Bruhn, innan ännu altför många hade kommit. Utaf honom skulle han bestämdt kunna få låna de femtio kronorna. Ty Bruhn var lektor och ungarl, lefde ofantligt indraget och hade alltid pengar stående, hvilka han hvarje vinter sparade ihop för att kunna resa om somrarna.

Men när adjunkten kom in i lärarnes samlingsrum, var det tomt, och ingen Bruhn syntes till.

Det var kyligt i det stora rummet, där gaslågornas kalla ljus bröt sig mot det fladdrande skenet från kakelugnen. Det stora bordet med länstolarna omkring sträckte sig utmed rummets hela längd och gaf det utseendet af en domsal, medan kartorna, som hängde på väggarna,

och skåpen, som stodo mellan fönstren, visade, att kunskapens och lärdomens gudar förde spiran härinne.

Adjunkten gick fram till brasan och värmdde händerna. Så stälde han sig att lyssna. De måtte väl aldrig börja att spela orgel däruppe. Ty då skulle salmen sjungas, och morgonbönen var slut. Och sedan skulle de komma in, den ena efter den andra, rektorn och lektorerna och de unga, ogifta lärarna, som aldrig kunde få i sitt hufvud, att en gammal gift karl kunde ha bekymmer. Pojkarna skulle springa ut och in efter kartor och fysikalisk eller anatomisk undervisningsmateriel. Han skulle inte kunna få träffa Bruhn förrän på rasten. Och då blef det så lätt något förhinder.

Dörren gick upp, och två unga lärare trädde in. Den ena var en liten energisk man med lysande, ljusblå ögon och ett skarpt drag omkring munnen. Han var vikarierande lektor i svenska och latinska språken. Den andre hette Ephraim Simonson. Han var också liten till växten. Det låg något af en roffågel i hans ansigte, ögonen voro små och snabba och rörde sig lifligt, som om han ständigt varit sysselsatt med att iakttaga. Där den beniga hakan slutade, hängde ett par aldeles linhvita polisonger ned, och omkring hela ansigtet låg en ram af tunt hår af aldeles samma färg som skägget. Näsan var krokig och smal samt böjde sig ned öfver ett par tunna läppar, hvilka, när han teg,

voro tätt sammanpressade, men så fort han talade, rörde sig snabbt och med egendomliga, säkra smällar, medan ögonen fingo ett stickande, skarpt uttryck. Han var prest och extralärare i skolan med kristendom till hufvudämne.

När adjunkten fick se dem, förmörkades hans ansigte, och han gjorde en otålig rörelse med ena axeln. Men Simonson var studiekamrat med Ernst, och den andre tyckte han om för hans ungdomliga väsen och färska Upsalahistorier. Det var ingenting annat att göra än att hälsa vänligt. Herrarna bytte handslag, och Simonson yttrade något om vädret. Adjunkten Hallin sade, att det var kallt i lärarnas samlingsrum, och att det varit så under de aderton år han varit där. Vikarierande lektorn stod och teg. Han förde ett par gånger handen åt munnen för att dölja, att han gäspade.

I detsamma kom Bruhn in. Han var en storväxt, bredaxlad karl med ett utseende, som man genast måste stanna för att betrakta. Ansigtet var aldeles genomplöjdt af linier, han var flintskallig, men hela den nakna delen af hjässan såg ut, som om den endast varit en onaturlig fortsättning af pannan, och midt på pannan syntes en stor, oformlig knöl, hvilken i förening med de djupt liggande ögonen och de starka ögonbrynen gäfvo hela ansigtet prägeln af en kolossal tankekraft, en kraft, som säkert och fast stängdes inne. Hela hans yttre var ytterst ovårdadt. Öfver en sliten väst, som på ett misstänkt sätt

skiftade i brunt, hängde ett tofvigt och gråsprängdt skägg, i hvilket snuskornen voro ännu mera tydliga. Hans rock var sliten i sömmarna, ett par knappar voro bortslitna, som det tycktes med våld, och nedomkring byxorna hade hans stora, snedgångna stöflar trampat upp en hel frans af yllerips, som hängde och slängde omkring honom.

När han kom in, tog han med en kantig rörelse af sig rocken, slängde snarare än hängde upp den på klädhängaren, lade hatten med en smäll på en stol samt nickade åt de närvarande, utan att taga dem i hand. Pastor Simonson gjorde en grimas, så fort han fick se lektorn. Därefter gick den nykomne fram till kakelugnen, bredde ut benen och stälde sig med ryggen mot eldbrasan. Händerna höll han i byxfickorna, och det ena rockskörtet hade han stoppat under armen. När han stått så en stund, tog han fram en snusdosa af silfver och snusade bullersamt, så att snuset i långa ränder spildes utefter skägg och väst. Sedan återtog han den föregående favoritställningen.

»Har någon läst tidningarna i går?» yttrade han till sist. »Det skulle roa mig att veta, om det händt något i Ryssland.»

Vikarierande lektorn hade läst tidningarna och upplyste om, att det hade inte stått något nytt.

»Jaså, han lefver således,» sade lektorn och flyttade på fötterna framför eldbrasan. »Det intresserar mig, det där landet.»

Det blef tyst en stund i rummet. Ingen tycktes ha sinne för politiken på morgonkvisten.

Plötsligt hördes från öfre våningen ett sjungande, entonigt ljud, som kom ifrån orgeln, blef starkare och starkare, utspann sig till ackord och konstiga löpningar samt slutade i en koral, hvarest hela skolan, från de smås gälla röster och ända upp till de gamla pojknarnas skrofliga målbrottsämmor, energiskt instämde.

Lektor Bruhn gjorde en samtidig rörelse med kropp och ansigte, hvilken såg ut som en enda stor grimas.

»Det är en djäfla musik,» yttrade han.

Adjunkten Hallin kastade för de två unga lärarnas räkning en varnande blick på sin kollega. Pastor Simonson ogillade med hela sin hållning och ansigtsuttryck det opassande yttrandet, men vice lektorn tycktes finna det lustigt, och man såg på hela hans min, hur han njöt af den underliga kurren vid kakelugnen.

Men lektor Bruhn brydde sig inte om den varning, som legat i adjunktens ögonkast, utan fortfor helt lugnt med sina anmärkningar.

»Jag säger, att det är en djäfla musik,» fortfor han. »Kanske det är något farligt uti att säga det? Kanske denna orgel, som står uppe i denna gamla sal, där Petterson i sjunde öfre sitter och spelar ur Hæffners koralsbok, skall vara något speciellt heligt? Kanske man numera också spelar guds ord? Kanske det blir heligare, där-

Pastor Hallin.

för att pojkarna står och grinar bakom salmböckerna?»

Pastor Simonsons näsborrar vidgades. Han hyste antipati mot Bruhn, emedan han i honom instinktliskt anade en antagonist, och han ansåg honom för att vara rå och ohyfsad. Dessutom tyckte han alltid om att få yttra sig.

»För mig,» sade han, »ha orgelns toner alltid något värnadsfullt, äfven om man i konstnärligt hänseende kunde tänka sig ett mera fulländadt utförande.»

Lektor Bruhn fnös.

»Jaså,» sade han trankilt. »Det var en särdeles intressant upplysning.»

Den unge lektorn skrattade högt, och pastor Simonson såg ut, som om han med kristligt lugn tänkte bära en oerhörd förolämpning.

Plötsligt slutade orgeln däruppe. Det uppstod en kort stunds tystnad.

»Tror pastorn, att pojkarna stå och be nu, fast de hålla salmböckerna för näsan?» frågade lektor Bruhn, i det han tog sig en väldig pris.

»Ja,» svarade pastorn med en röst, som darrade af förargelse. »Jag vill åtminstone i det längsta tro det.»

»Jaså,» sade lektor Bruhn. »Ja, men det vill inte jag.»

Emellertid hördes däruppi från skrapandet af bänkar, som skötos undan, af fötter, som sträcktes fram och otåligt stampade i golfvet. Man hörde, hur de stora dubbeldörrarna slogos upp,

och därefter taktfasta steg af de lägsta klassernas små fötter, steg, som i förstugan blefvo alt mera oregelbundna. En och annan munter pojkröst trängde in i lärarrummet, ett skratt, som gick i diskant, klingade genom trappuppgången och gaf eko. Det följdes af flere, åter af flere, och när slutligen de äldre gossarnas säkrare steg började höras, blandade med de smås, då öfvergick det alt mera till ett oredigt, förvirradt buller af röster, trampningar, skratt, skrik, trängsel, knuffningar, smällande i dörrarna. Det blef tystare, när skaran passerade lärarnas samlingsrum, men när den kommit förbi det farliga stället, tilltog bullret igen. Genom allt detta oväsen hördes teologie professorn uppifrån trappan, där han slog i räcknet med käppen och ropade:

»Gå i ordning där nere, säger jag »

Och under allt detta oväsen stod lektor Bruhn och skrattade invärtes med ett skrockande, sarkastiskt skratt, som om han velat säga, att nu ta de igen skadan efter bönen och salmsjungningen.

Men det märkte inte pastor Simonson. Han stod med ryggen vänd mot lektor Bruhn och samtalade med ett par af de äldre lärarna, hvilka under tiden inkommit.

Klockan hade emellertid blifvit fem minuter öfver sju, och alla gjorde sig i ordning att gå in i sina klassrum. Teologie professorn kom fnyssande af belåtenhet in i rummet. Han hade upp-

täckt fem elever ur de högsta klasserna, hvilka saknades i bönen. Och detta bevis på skarp-sinnighet var hans stolthet och glädje i lifvet. Han kunde hela katalogen utantill, och under det att en af de äldre lärjungarna läste bönen, stod han hela tiden med hatten för ögonen och räknade igenom, om alla voro närvarande. Då det nu fans ungefär tvåhundra lärjungar i skolan, måste han nödvändigtvis utveckla en viss snabbhet för att hinna med. För hvar dag lärde han sig också lexan bättre, och det var hans äregirighet att kunna gå igenom hela skolan till och med småpojkar, innan bönen var slut. De frånvarande behöll han i troget minne, och efter slutad andakt, gick han alltid in i de klassrum, där någon olycksfågel var att söka, stack fram sin långa näsa och fnyste välvilligt mot delinkventen: »Hvar var du i dag?» Den tilltalade försökte då alltid att se skamsen ut, men det lyckades sällan. Ty hela skolan visste, hvilken njutning dessa inkvisionsbesök beredde lektor Kumlander. I dag var han emellertid belåten. Ty han hade hittat fem, af hvilka en aldrig hade kommit för sent förr, och med gamla Norbeck i fickan traskade han glad och krokryggig ut för att hålla lektion i sjunde öfra.

Adjunkten Hallin var den enda, som icke gjorde sig brådtom. Han brukade eljest vara en bland de första, som begåfvo sig till sina klassrum. Men i dag satt han envist kvar och tittade i ett exemplar af Cavallins lexikon. Ty han

väntade på, att lektor Bruhn skulle begifva sig i väg, så att han fick ett tillfälle att tala med honom. Men lektorn skyndade sig icke häller, han stod fortfarande kvar och värmdde sig framför kakelugnen, och adjunkten Hallin började känna sig nervös. Ty rektorn var inte treflig att råka ut för, om han fann, att lärarna icke passade på tiden för lektionerna.

Men å andra sidan måste han ha affären afgjord. Han suckade för sig själf, och han såg ett ögonblick så pinad ut, som om han varit en gammal, lefnadstrött man. Men han satt kvar och väntade, till dess att den siste hade gått. Och ännu stod lektorn kvar i samma ställning framför kakelugnen.

»Att han också skulle komma i gräl med den förbaskade pastorn,» tänkte adjunkten. »Nu är han naturligtvis vid dåligt lynne.»

»Skall du inte gå in i din klass?» sade han högt. Han hade alltid svårt att inleda en affär sådan som denna.

»Jag blef väckt en timme för tidigt af min förbaskade städerska, och då kan jag så gärna stå här och filosofera som någon annan stans,» lydde svaret.

Bruhn gjorde en otålig rörelse med axlarna och slängde på hufvudet.

Adjunkten Hallin satt en stund nedlutad och bladdrade i Cavallin. Det blef bestämdt svårare för hvarje år att bedja om pänninghjälp, fastän andra påstodo, att det var värst i början. Till

sist lade han ihop boken, steg upp och sade i en dämpad ton, som om han tänkte göra en längre inledning:

»Jag hade tänkt bedja dig om en tjänst.»

Lektor Bruhn släppte ned rockskörtet och tog fram snusdosan, som han sedan stod och vände mellan fingrarna.

»Jaså,» sade han. »Hvad då?»

Adjunkten sväljde ett par gånger, som om något setat honom i halsen och fortsatte:

»Julen har varit mycket dyr i år... Ernst kommer hem om några dagar... Hyran skulle betalas den första... För rästen skulle jag nog ha dragit mig fram... men så fick jag en opåräknad utgift... Skulle du kunna låna mig femtio kronor till nästa kvartal?»

Första delen af dessa ord uttalades långsamt och i en egendomlig, skarp ton, lågmäldt och nästan med darrande röst. Den sista satsen åter kom häftigt och burdus, ungefär som när man stjalper i sig ett illasmakande medikament.

Lektor Bruhns ansigtsuttryck förändrades plötsligt. Han brast ut i ett godlynt och bullrande skratt samt ruskade på hufvudet och gjorde de mest fruktansvärda grimaser, medan snusdosan dansade som en boll i hans händer.

»Du är en jäkla lustig karl, Hallin,» sade han. »Hahaha. Du går här som katten kring het gröt och anstränger dig och svertas för att få låna femtio kronor. Naturligtvis skall du få pänningarna, eftersom jag ändå har dem stående.

Jag skall gå hem efter dem, så kan du få dem på rasten.»

Och lektor Bruhn fortfor att skratta framför kakelugnen, medan han stampade med båda fötterna i golvet och vred sig af bara godt lynne samt oupphörligt upprepade: »Det var en jäkla lustig karl. Femtio kronor. Hahaha! Det kommer sig af att vara gift. Ja, det gör det.» Han såg ut ungefär som en glad, dansande björn.

Adjunkten Hallin kände sig plötsligt som en helt annan människa. Han var glad, öfver att det hade gått så lätt och så bra. Han hade sina femtio kronor, och han var en fri man igen. Han skrattade och ruskade Bruhn vänskapligt i armen.

»Tack, kära bror,» sade han. »Men hvarför skulle du vara så elak mot vår unga vän, pastorn, ijåns?»

Lektor Bruhn stannade plötsligt midt i sin förtjusning, och hans ansigte förvreds på ett helt annat sätt än förut. Ögonen fingo ett nästan grymt uttryck, och han slog i luften med högra handen, så att man fruktade armen skulle gå af uppe vid skulderbladet.

»Vän!» sade han. »Tror du, att jag räknar en sådan djäfla valp för vän? För fem år sedan var han min elev. Han dög inte till någonting, kunde ingenting och förstod ingenting. Nu har han legat i Upsala i dessa fem år och lyckats kneka sig fram till en usel dimm. Och så kommer han här och talar till mig, som om han

hade fått den Heliga Andas gåfvor under mellantiden. Han får ha sin tro för mig. Bli han idiot på kuppen, så gärna för mig. Men han behöfver inte lägga sig i mina omdömen. Hade jag icke rätt? Var icke musiken djäflig? Nå, hvarför skall han bråka med mig då? Kan jag hjälpa det?»

Lektor Bruhn var icke god emot prester och sparade i det hela taget aldrig på att gifva fritt utlopp åt sina antipatier. Isynnerhet när han blef förargad, men ofta äfven eljest, begagnade han sig af ett något tillgjordt, regelrätt och grammatikaliskt uttal, som fullkomligt hade blifvit hans andra natur. Och detta regelrätta uttal lät så mycket lustigare, därför att han städs uppblandade det med kraftiga svordomar. Han talade häftigt och länge och öfvergick slutligen till ett stilla invärtes brummande.

Adjunkten stod och såg generad ut.

»Min son är ju också prest,» sade han.

»Ja, men det är en af helt annan ull,» sade lektorn ursinnigt. »Men han kanske också har förändrat sig. Det kan man aldrig veta.»

Han teg, liksom skamsen öfver sin ogranelagenhet.

»Det torde vara bäst, att du går in i din klass,» afbröt han plötsligt sig själf. »Pängarna får du på rasten.»

Hallin tittade hastigt ut på gården. Uppför stentrappan, som innanför järngallergrindarna

ledde upp till skolan, gick en ovanligt liten man med ett intelligent och vaket utseende. Hans små skarpa ögon sågo sig lifligt omkring, kappan skramlade mot stentrapporna, och han satte i fötterna på ett sätt, som antydde ett koleriskt temperament.

»Tack,» sade adjunkten, och i det han grep sin Virgilius, gick han hastigt ut i förstugan samt lyckades komma in i klassrummet, innan rektorn hann in i förstugan. Lektor Bruhn stälde sig åter framför kakelugnen med benen i sär, venstra rockskörtet under armen och händerna i byxfickorna. —

När fru Hallin på gårdagens eftermiddag blef ensam med sig själf, böjde hon en stund ned hufvudet mot bordet och grät. Det var tunga, bittra tårar, framprässade af den sorg, som är bittrast af alla, och som pinar mest, därför att den nöter dagligen och icke har något som upplyfter: nämligen näringsorgen. Hon förstod mycket väl orsaken till mannens missstämning, och det gjorde henne så ondt, när det lynnet kom öfver honom, och han därför kom att gräla med barnen. Ty hon visste, att barnen kunde icke förstå honom så som hon. De hade inte sett honom, när han tog hennes tro för att med henne lefva hela det lif, som vinkade så rikt och så härligt. De hade inte sett honom, när han brudgumsklädd och vacker förde henne genom alt folket, som stod packadt i kyrkan, och fram till altaret. De hade inte

sett honom, när han, ung och förhoppningsfull, sprang omkring som en munter pojke och hjälpte henne att stöka till rätta i deras nya hem. De skulle bara tycka, att han var en gnatig och småsinnad gammal man, som förstörde deras glädje och inte hade sinne för annat än det, som var smått och lågt. Ty barn döma de gamla så orätt, och kanske döma de gamla lika orätt tillbaka. Men det kände hon inte klart, utan hennes tårar runno, nu som så många gånger förr, därför att lifvet syntes henne underligt olika, med alt hvad hon hört, att lifvet skulle vara. Och det underliga var, att man bestämdt aldrig kunde lära sig bättre. Ty när hon tänkte på det nu, så där i almänhet, då gjorde hon det aldeles på samma sätt som för trettio år sedan, när hennes glada flickdrömmar gjorde sina ströftåg omkring ett ljust och vänligt hem, där två människor lefde för hvarandra, och där det alltid var lugnt och gladt, hur mycket än världens stormar bullrade utanföre. Men hvarför *var* det inte så? Hvarför, ja, hvarför?

Hennes tårar runno, tunga och bittra, och hon såg gammal och trött ut. Det pinade henne så förfärligt, att mannen skulle behöfva ha bekymmer för hennes skull. Hur hon sparade, så ville det aldrig räcka. Och hon kom att tänka på, hur barnen brukade skämta öfver denna öfverdrifna sparsamhet, som de kallade det. Förstodo de då als ingenting? Förstodo de inte, att det var för deras skull man sparade? Att

det var för att hjälpa dem fram? För att de skulle få lära något och blifva något?

Hon torkade hastigt sina tårar, och medan läpparna ännu darrade af undertryckt gråt, gick hon ut i tamburen och tog in sin gamla kappa, lade upp den på bordet under lampan och synade den.

Den hade räckt i många år, och den hade varit utsatt för många undersökningar. Tyget hade alt varit bra godt. Det var inte lätt att hitta ett sådant tyg en gång till. Först hade den haft vida ärmar och varit aldeles slät, utan några garneringar, samt räckt ända ned till fötterna. Så hade hon fått förvandla de vida ärmarna till smala för att laga den, där den varit nött under muffen. Skarfvarna syntes inte, när man höll muffen öfver. Sedan hade hon fått sätta sidenuppslag nedomkring ärmarna och omkring kanterna, och slutligen hade hon helt och hållet gjort om den från lång till kort, så att nu slutade den strax nedanför höfterna.

Hon vände och vände den framför lampan och betraktade den uppmärksamt. Ögonen fingo ett ansträngdt, eftersinnande uttryck, och det kom ett par rynkor i pannan.

Men hon lade den hopplöst ifrån sig igen. Den var så nött, att ljuset lyste igenom på det ställe, som skulle sitta öfver bröstet, det var nästan håll på armbågen, och ett par af knapphålen kunde inte lagas längre.

Med en suck hängde hon ut kappan och satte sig igen till sitt arbete. Tårarna torkade hon bort, fast besluten, att ingen vid kvällsbordet skulle se, att hon hade gråtit.

Men när adjunkten dagen därpå kom hem ifrån skolan och räckte henne de femtio kronorna, då kom den gamla känslan öfver henne igen. Hon grät, medan hon höll sedeln i sin venstra hand, som om hjärtat velat brista, och hon lutade sig ned och kysste sin mans hand med en känsla, som om hon behöft bedja honom om förlåtelse.

Adjunkten drog undan handen och strök henne öfver pannan. Det plågade honom alltid att se henne på det sättet. Och med en litet ansträngd röst sade han:

»Gråt inte. Det kan ju inte hjälpas. Tänk på, att nu få vi snart hem Ernst.»

Hon gaf honom en tacksam blick, för att han försökt säga något, som kunde glädja henne. Men tårarna trängde sig fram mot hennes vilja.

»Och när han kommer ut och får en befattning,» fortfor adjunkten, »så blir det alltid en lättnad.»

Fru Hallin nickade, och den dagliga sorgen lades för tillfället åsido.

5.

Pdjunkten Hallin var son af en prest, som hade haft ett stort pastorat några mil söder om Gammelby. Det hade funnits många prester i släkten, alla hade de tillhört Gammelbys stift, och alla hade de haft sitt af denna världens goda. Gubben prosten själf var en ganska tät karl, det visste hela världen, och på prestgården lefde man rundligt och godt, hvilket också kunde ses på både prosten och prostinnan.

Hade det bara inte varit så många barn! Men det såg ut, som det aldrig skulle taga slut med guds välsignelse i det fallet. Hvert och hvert annat år var det barnsöl i prostgården, och hade alla barnen fått lefva, så skulle de hafva uppgått till långt öfver tioalet. När prosten dog, voro syskonen emellertid nio.

Därför räckte förmögenheten icke till, utan när sönerna hade slutat i skolan, måste prosten börja att låna pengar för att hjälpa fram sina barn vid akademier, landtbruksskolor eller Karlberg. Och när gubben slutligen föll ifrån, förvånade sig alla öfver, hur han, som haft ett så godt pastorat, kunde hafva så stora skulder, och de af sönerna, som ej slutat sina studier, måste börja att låna själfva för att kunna taga examen.

Adjunkten Erik Hallin var den tredje af sönerna. I hemmet, där allt gick rundligt till, hade han insupit vanor, hvilka ingalunda inskränktes under Upsalatiden, och han kom från Upsala med fyratusen kronors skuld, hvilka han åsamkat sig under de två år, som förflutit, sedan fadern dog.

Hej. Nu skulle han börja spara. Han fick plats som extralärare vid ett femklassigt läroverk med några hundra kronors lön, kom i ropet som skicklig lärare, och gaf privatlektioner på nästan alla sina lediga stunder. Man räknade ut, att han i medeltal arbetade tio timmar om dygnet. Och under det första året sparade han verkligen så mycket, att han betalade af fem hundra kronor på sina skulder.

Så blef han kär, förlofvade sig, sökte och fick adjunkten i Gammelby och gifte sig.

Under denna tid, då han var ung, glad, förlofvad och lycklig samt uteslutande sysselsatt med att planera för framtiden, kunde han naturligtvis icke betala af några skulder. Det var

vackert så, att han icke gjorde några nya vid bosättningen. Och det gjorde han inte heller, åtminstone inga att tala om. Det var bara några hundra kronor för möbler, som skulle betalas af under de två första åren.

Och de blefvo också afbetalda. Ty möbelhandlaren kunde naturligtvis inte vänta.

Men sedan blef Ernst född. Ett par år därefter föddes Selma. Sedan kom en gosse, som dog strax efter födelsen, och några år därefter föddes Gustaf.

För hvarje år stegrades behofven och kostnaderna, och på dessa tjuguåtta år hade han ej lyckats afbetala mer än två tusen kronor. Han var nu femtiosex år och ännu icke skuldfri. Femton hundra kronor voro ännu kvar att betala. Och när detta väl var gjordt? Hur lång tid hade de båda då öfrigt för att lefva lyckliga och fria? Och hade de då ens kraft därtill?

Ja, det tänkte de numera sällan på. Eller rättare — de hade lärt sig att icke grubbla däröfver. Ty det var farliga, upproriska tankar, som bara gaf sorg och bitterhet, tankar, som kunde kasta dem ut ur det dagliga lifvets lugn och förstöra kraften till arbete. Och när adjunkten någon gång kom in på dessa tankar, då var hans hustru alltid till hands och förjagade dem. Ty det var icke rätt att knota, och gud hade nog sin mening med, att han omgjordade dem och ledde dem på de vägar, där de i sin ung-

doms dagar icke velat gå. Ty försakelsen öppnar vägen till himmelen.

Och åren ombildade dem och lärde dem lefva lifvet, sådant det kom, och sådant det var. Fru Hallin magrade efter barnsängarna, hennes panna fick rynkor, och ögonen hade icke samma glans som förr. Hon gick flitigt i kyrkan, isynnerhet när någon viss prest predikade, och hon läste dagligen i bibeln och i Thomas a Kempis.

Det föreföll henne, som om alt, hvilket hon hade att bära, kändes lättare, när hon fått fullt klart för sig, att *detta måste så vara*. Och när hushållspångarna icke ville räcka till, eller när hon kände sig nedtryckt och utpinad af att dag ut och dag in gå i köket, laga mat, städa i rummen och sedan på eftermiddagarna sitta med ett helt fång framför sig af kläder, som behöfde lappas, då hände det ofta, att hon lade bort arbetet och tog fram sin bibel med alla dess otaliga märken och förstrykningar. Och så läste hon ett par kapitel ur Davids salmer om, hur Herran icke öfvergifver den rättfärdiga, som hoppas på honom, och hur alla den rättfärdigas fiender en gång skola komma på skam. Och henne omedvetet omsatte och ändrade hon dessa ord så, att de passade in på hennes förhållanden och på de dagliga sorger, under hvilka hon böjde sig. Hennes bekymmer och släp, hennes tunga arbete och upproriska tankar — alt detta blef fienderna, och hon själf var den rättfärdiga, som Herren en dag skulle frälsa till det land,

där hvarken klagan, sorg eller tårar störa den frid, som öfvergår alt förstånd.

Hon slöt sina ögon för en stund, när hon slagit igen boken. Och när hon slog upp dem igen, grep hon med dubbel ifver till arbetet, och öfver hela hennes ansigte låg ett stilla, nästan lycksaligt uttryck.

Adjunkten var lyckligare. Han gick visserligen sällan ut med kamrater. Det var en sparsamhetsregel, som han ålagt sig, och som han sällan öfverträdde. Men när han var i skolan, glömde han vanligen de små bekymmerna hemma. Han hade ett lättare lynne, och så fort han kom ut bland människor, rycktes han med, kände sig liflig och upprymd. Och utomhus var han en helt annan människa än den tungsinta och litet vresiga man, som han ofta kunde vara i hemmet.

Fru Hallin led isynnerhet af, att hon ej tyckte sig stå sina barn tillräckligt nära. Ernsts bref syntes henne isynnerhet på sista tiden till den grad kyliga och reserverade. Han skref nog vänligt, men han berättade ingenting af det, hon ville veta, ingenting om honom själf, och hur han kände det nu, när han skulle träda ut i lifvet och blifva en Herrans tjänare. Hur ofta läste hon icke hans bref om och om igen, vägde betydelsen af hvarje rad, stafvade och tänkte öfver hvarje ord, om hon kanske där skulle finna nyckeln till att förstå honom riktigt. Ty hon ville framför alt vara *mor*. Detta ord stod för

henne med en betydelse, som var mer än religiös. Ty för henne betydde detta först och främst: att föra barnen till Herran. Och hon grät många hemliga tårar, som hon sade för sig själf, af fruktan och bäfvan för sina barns själar. Den oblandade modersglädjen hade hon egentligen aldrig känt, ty hos henne var den så starkt uppblandad med fruktan. Denna fruktan kom däraf, att hon visste, att endast en väg var den rätta. Och den, som icke gick denna väg, han var förlorad. Därför grät hon öfver sina barn, grät och bad, mången ensam stund, redan när hon vaggade dem på sina knän och lyssnade till deras djupa och barnalugna sömn. På sista tiden hade hon varit mest ängslig för Ernst. Hon räknade dagarna, innan han skulle komma hem. Ty hvarför var han så kortfattad och så knapphändig i meddelanden om sig själf? Kunde han icke ana, hur hon längtade och längtade efter att veta något om honom, hur hon bröt hans bref med en feberaktig ifver, som om hon varit en ung flicka och fått bref från sin käraste? Kunde han icke ana detta? Och gälde icke detta mer än lif och död? Gälde det icke hans själs eviga salighet?

Om alt detta vågade hon aldrig skrifva direkt till sin son. Hon var så rädd att stöta honom ifrån sig. Men dagligen pinade henne dessa känslor, och isynnerhet kommo de öfver henne, när hon var nedtyngd af något annat. Ibland kunde hon känna det, som om alt, hvad

som annars var tungt och tryckande, bara var Herrans rättvisa straff, därför att hon var en så dålig mor.

Selma förstod hon minst af barnen. Hon var kall och visade föräldrarna så litet vänlighet, tyckte fru Hallin. Och så var hon så tyst, skötte sitt arbete, gjorde aldrig något väsen af sig, och när hon hade slutat sitt arbete för dagen, satt hon mest i sitt rum och läste i någon bok. Fru Hallin tyckte icke alltid om de böcker hon läste. Och ibland hade detta mellan mor och dotter ledt till uppträden. Men dessa slutade alltid med, att Selma gjorde, som hon ville. Och numera, när fru Hallin fick se en bok ligande på sin dotters bord, tog hon bara upp den, såg på titelbladet, suckade och lade den ifrån sig. Ibland hände det, att hon gick ut med tårar i ögonen.

När Selma var tjugu år, hade hon en gång kommit in till fadern och sagt, att hon ville bort ifrån hemmet. Adjunkten blef helt häpen och ville ej gifva något bestämdt svar. Han skulle tala vid mamma, sade han.

Fru Hallin förstod sakens sammanhang. Det var den yttre världen, som frestade Selma, den yttre världen med alla dess faror, friheter och lockelser.

Resultatet blef, att Selma skulle stanna hemma, till dess att hon blef myndig. Och när hon blef myndig, talade ingen vidare om saken

Adjunkten skaffade henne utan vidare en plats i stadens flickskola.

Men efter den tiden var det som en tyst strid mellan Selma och föräldrarna.

Gustaf tyckte sig fru Hallin liksom mest kunna lita på. Han var så mycket barn ännu och ingen kan veta, hvar eller hur frestaren lägger ut sina snaror för de svaga människobarnen. Men han var alltid glad och nöjd, grädlade förstås ibland, men blef snart snäll igen, och när han retades med mor eller syster, var han så lustig att höra, att fru Hallin alltid måste skratta, ibland ända till dess att hon fick tårarna i ögonen. Och så var han hennes kelgris och älsklingsbarn, skrapkakan i familjen, som pappa kallade honom, när han var vid godt lynne, och han fick ännu sitta i hennes knä ibland, när ingen såg det, fast han var stora pojken och redan växt henne ett godt stycke öfver hufvudet.

Det var en egenhet med barnen, isynnerhet med sönerna. De hade alla haft stort behof af vänskap, och de hade båda sökt och fått goda vänner. Men de träffade dessa mest utomhus. De sökte upp sina vänner i deras hem, och det hände aldrig, att det motsatta blef händelsen, aldrig att det Hallinska hemmet blef tillhåll för barnens vänner. Och därför hade föräldrarna alltid klagat, att de så litet sågo till sina barn, när de hade ledigt.

Fru Hallin kunde inte förstå detta. Ty hon visste, att hon hade älskat sina barn, kanske mer

än någon mor inom kretsen af deras bekanta. Hon hade omgifvit dem med en varm temperatur af ömhet, en temperatur, som kanske var så varm, att den gjorde dem ömtåliga, när de en gång skulle komma att sakna den. Och ändå hade hon en instinktlig förnimmelse af, att hennes barn med åren kommo allt mera bort ifrån henne, att de sökte tillfredsställelse utanför sitt hem, vare sig denna tillfredsställelse tog sig uttryck i barnets bullrande lekar, eller i ungdomens obegränsade behof att finna människor, med hvilka de kunna meddela sig fritt, yppa allt det gåtfulla, skiftande lif, som med hvarje år utvecklar sig och kräfver näring i deras unga sinnen.

Det fans dagar, när hon starkare än eljest anade klyftan mellan barnen och deras hem och då gjorde hon allt för att glädja dem. Hon lagade någon af deras favoriträtter till middagen, tvang fadern att vara vid godt lynne, bad dem att bjuda ungdom till kvällen och var själf idel sol och leenden.

Sådana dagar voro barnens glädjedagar, och de kände då mer än eljest, hur mycket de höllo af modern. Och själf kände hon sig så glad. Ty hon trodde, att efter sådana försök skulle början till ett alvarligt närmande vara gjord, och barnen skulle sluta sig mera till hemmet.

Men så skedde icke. Och då kom nedslagenheten öfver henne och med den en bitterhet, som lade hårda ord på hennes läppar och kom

henne att göra barnen förebråelser, hvilkas orsak de icke kunde förstå. Hon ångrade altid dessa förebråelser efteråt, ja, ångrade dem bittert. Ty hon förstod, att ett enda sådant utbrott i ett ungdomligt sinne lefver längre än minnet af aldrig så många välgärningar, aldrig så mycken vänlighet. Och när hon ibland grubblade öfver sitt förhållande till barnen och liksom för en gång kom att tänka sig saken rent mänskligt, utan att blanda in Herren gud i saken, då kunde hon känna det så, som om hon kanske saknade något af den hemlighetsfulla konsten att förstå sina barn och genom förståndet utan alla ansträngningar fästa dem vid sitt hem. I sådana stunder anade hon, hvad barnen saknade. Men hon visste också, att *det* kunde hon aldrig gifva dem. Aldrig i lifvet, aldrig. Ty hvad gagnade det människan, om hon vunne hela världen och toge dock skada till sin själ?

Aldrig kom den tanken öfver hennes läppar, icke ens i ögonblick, när hon klart kunde se hvad det var. Hon sköt tanken ifrån sig, och hon tvang sig själf att begrafva den djupt i sitt hjärta. Ty hennes lif hade lärt henne, att den tanken var synd. Men när längtan efter hennes barns förtroende blef för stark, då hade hon tusen olika sätt att närma sig dem, och hon kunde förödmjuka sig själf för att vinna, hvad hon så ifrigt åtrådde. Icke blott deras kärlek. Nej. Den ägde hon, och därpå hade hon aldrig tviflat. Men deras förtroende.

Och när hon blef ensam med sin man, hände det, i det hon liksom varligt kände sig för, att hon talade till honom om detta, och om han då ej hade något yttre bekymmer, som tryckte honom, så kunde han också bli alvarsam och med en blick framför sig säga:

»Ja, barnen växa ifrån oss. Det är kanske naturens ordning.»

Eljest skakade han bara på hufvudet och sade, att det var inte värdt att plåga sig med inbillningar. Man hade nog med ledsamheter ändå.

Men äfven han visste, att han icke sade sanning. Ty hvad barnen saknade, det var glädje och frihet. Det var det slags frihet, som gör, att man blir naturlig och trifs i sin omgivning lika bra, som trädet eller växten i gynsam jordmån, den frihet, som länkar och uppfostrar anlagen, utan att hämma dem, och denna frihet kan aldrig trifvas, där icke glädjen är hemma-stadd. Ty glädjen frigör, glädjen förädlar, och glädjen lyckliggör.

Det var moderns pietistiska skygghet för världen, och hvad världens var, som förjagade friheten ur hemmet. Men det var icke den, som förjagade glädjen. Det var lika litet de tryckande, ekonomiska bekymmerna, som förjagade dessa lifvets uppbyggande makter.

Men det var dessa två, som ingått förbund, och hvad pänningbekymret skonat, tog pietismen med sig.

Och inför denna dubbla gåta satt fru Hallin svarslös mången kväll, sedan barnen gått till hvila, läste i sin bibel och grubblade, medan tårarna altibland ville tränga sig fram, och det var så svårt, så svårt att lägga det klappande hjärtat till ro i tron, fast skriftens ord var tydligt och klart:

»Förliter eder på Herran. Han skall väl göra't.»

6.

Adjunkten Hallin skulle mycket väl ha kunnat låna de femtio kronorna af sin bror, lektorn i lefvande språk. Ty lektorn var rikt gift och var aldrig gladare, än när han kunde bevisa sin fattigare broder en tjänst. Därtill voro bröderna vänner sedan barnaåren, och ingenting var därför naturligare, än att den ene hjälpte den andre.

Vänskapen mellan lektorn och adjunkten Hallin hade inom läroverket nästan öfvergått till ett ordspråk, och det fans mer än en bland skolans ungdomar, som hälsade vänligare än eljest eller stannade och såg efter de två, när de på rasterna arm i arm promenerade fram och åter i skolans stora förstuga, ute på den rymliga gården eller under de höga almarna, som i lummiga alléer växte på planen mellan skolan och domkyrkan.

De gingo i skolan under namnet »bröderna». Och ehuru man skulle ha haft svårt att finna två större kontraster, hade de troget hållit ihop i lifvet altifrån skolåren. Båda togo de examen med endast en termins mellantid, och när den ene fått adjunktur vid Gammelby läroverk, sökte och fick den andra, så fort plats blef ledig, en dylik befattning i samma stad. Den enda skillnaden var den, att den äldre af bröderna inom kort avancerade till lektor, under det att den andre ej syntes ha hopp om att någonsin komma i åtnjutande af en dylik befordran. Men detta störde i ingen mån det goda förhållandet dem emellan. »Det förtjänade Abel,» sade adjunkten alltid. »Alla medsökande voro honom underlägsna.» Och när de möttes om mornarna i skolan, hälsade lektorn sin bror med ett muntert: »God morns, Erker». Det var alltid lektorn, som hälsade först. Och adjunkten sneglade öfver de inmiga glasögonen och sade: »God morgon, Kain.»

Detta var ett gammalt skämt mellan bröderna, som alltid upprepades. Ty lektorn hade en gång som barn skuffat sin bror utför en trappa, så att brodern så när brutit halsen af sig. När då lilla Erik låg där nere och skrek, så att det genljöd i hela huset, och Abel olycklig af förskräckelse kom springande för att se, hur det var med honom, då tystnade brodern en stund med gråten och sade mellan snyftningarna: »Du borde ha hetat Kain». Och så skrek han igen.

När gossarna blefvo äldre, berättade föräldrarna historien för dem. Och sedan brukade den yngre brodern alltid, när det skulle vara väl, kalla den äldre för Kain. Det hade öfvergått till ett smeknamn.

Naturligtvis hade pojkarna reda på historien och de båda bröderna kallades därför sedan årtal tillbaka af sina elever aldrig för något annat än Kain och Abel.

Lektor Hallin hade fört ett gladt ungarlif, somliga påstodo till och med, att det varit ovanligt bullersamt, och när han kom hem från sina sommarresor till utlandet, som han företog »för språkens skull», och till hvilka han alltid förstod att skaffa sig medel, förde han med sig en doft af den stora världens lyx och elegans, som gjorde honom till den lilla stadens lejon, och hade han velat, skulle han ha kunnat vara gift många gånger om.

Lektor Hallin hörde till dem, som ha haft tur med sig i världen, som man säger. Alt hvad han önskade, lyckades han på ett märkvärdigt sätt att hastigt förskaffa sig. Lifvet tog han lätt, och sorgerna, om han hade några, afskakade han som en mås, när den dykt ned i vattnet, skakar sina vingar, så att inte en droppe sitter kvar på de glänsande tjädrarna. Han gjorde skuld på skuld, utan att någonsin ens göra min att betala af de växande summorna, och när han var fyllda fyrtio år, och gäldenärerna trängde på, förlofvade han sig plötsligt med en

af stadens rikaste flickor, en köpmansdotter. Svärfadern betalade skulderna, och efter bröllopet flyttade de nygifta in i ett nybygdt stenhus vid Storgatan, hvilket af konsul Bergman öfverlåtits på det unga paret.

Men efter giftermålet förändrades i viss mån förhållandet mellan de båda bröderna. Icke så att deras vänskap led något intrång. Men de båda svägerskorna kunde från början icke fördraga hvarandra och som vanligt tilltog antipatien dem emellan med åren, i stället för att aftaga. Därför lånade adjunkten ogärna pengar af sin bror, utan föredrog att i stället, när det behöfdes, begagna sig af hans borgen. Ty det behöfde svägerskan inte veta om.

Adjunktens fru hade egentligen aldrig kunnat förstå sin mans »svaghet för sin bror», som hon kallade det. Hon såg i honom en förtappad varelse och ett världens barn, och i början af deras äktenskap, medan adjunkten ännu var ung, var det inte fritt, att hon fruktade, att han kunde hafva ett skadligt inflytande på hennes Erik. Ty den ende, som brukade kunna narra adjunkten med sig på ett gladt ungarlag, det var lektorn. Han kom ibland om eftermiddagarna in i adjunktens rum, och där hörde hon honom skratta med sitt skallande, glada skratt, och hon hörde, hur bröderna skrattade och hviskade med hvarandra, och så kom adjunkten in och sade, att han skulle gå ut, och att det var troligt, att han inte kom hem till kvällen. Så att fru Hallin

hardt nära betraktade lektorn som den lede frestaren själf.

När han då blef så rikt gift — han gifte sig två år efter adjunktens — då kunde hon ej låta bli att göra jämförelser mellan svågerns rika och välburgna hem och deras egna torftiga och tryckta omständigheter, och hon undrade mången gång, hur gud kunde dela så olika mellan människorna. Det föreföll henne, som skulle hennes man ej kunna undgå att göra jämförelser och kanske ångra, att han ej gjort på samma sätt som brodern. Men isynnerhet beklagade hon svågern. Ty hade han fått en mindre världslig och mindre ytlig hustru, så kunde kanske också han genom kvinnans stilla umgängelse hafva dragits till Herran.

Det var kanske för starkt att säga, att fru Hallin rent af afundades sin svägerska hennes rikedom. Men aldeles fri från en sådan känsla var hon icke. Hon inbillade sig alltid, att svägerskan såg ned på dem, isynnerhet på henne, och det pinade henne, om hon visste, att hennes man på något sätt anlitat sin bror.

Lektorskan tyckte också, att svägerskan ville vara öfverlägsen på sitt sätt. Hon talade alltid om sina barn och den glädje, hon hade af dem, och lektorskan hade ett intryck af, att detta skulle vara en pik åt henne. Ty lektorskans barnuppfostringsmetod var verkligen icke den alra bästa. Hon närde därför ett tyst, men djupt hat till adjunktens fru. Dels visste hon

sig vara henne i mångt och mycket underlägsen, och dels kände hon alltid, så fort de båda svägerskorna en eftermiddag sutto tillsammans, den andras outtalade, men därför endast så mycket mer irriterande kritik.

När det någon gång urartade till ett litet mera högröstadt meningsutbyte mellan de båda fruarna, så rörde sig samtalet gärna om barnuppfostran och religion.

Lektor Hallin å sin sida försökte att blunda för detta förhållande. Han bjöd broderns familj hem vid alla möjliga tillfällen, och ehuru det pinade fru Hallin att umgås förtroligt i ett hus, där alt bar en så påfallande prägel af världslighet, så ville hon dock ej göra sin man ledsen, genom att neka att komma. Hon försökte endast att så mycket som möjligt hålla barnen borta från farbroderns familj, kanske därför att hon anade, att där dock fans något af det, som barnen saknade hemma.

Lektor Hallin hade tidigt haft goda anlag för fetma, och samtidigt med att hans mage rundades, började håret att falla af öfver hjässan. Magen blef med åren alt rundare, håret blef alt glesare, och till sist var han en fetlagd och ovig medelålders man, som tog igen skadan mot naturen genom att ständigt föra skämtande ord på tungan öfver sin egen maklighet och korpulens.

Ty med åren gjorde honom hans fetma alt mer maklig. Någon större fond af energi hade han aldrig egt. Men han hade haft ett godt

förråd af liflighet, och när han varit gift ett par år, återtog han sina resvanor om somrarna, först i sällskap med sin hustru, men sedan ensam. Han påstod, att det skedde för att motverka vintrarnas stillasittande och naturligtvis också för att studera språk.

När han kom hem om höstarna, hade han vanligen magrat. Han såg yngre ut, och i hans hela väsen låg något af den gamle dandyn. Men mot vintrarna blef han sig lik igen. Nästan alltid vid godt lynne gick han till och ifrån skolan, höll lektioner, lefde familjelif och åt middagar. Och när det bar till, kunde han komma fram med ett ordspråk, som folk i almänhet skrattade åt, men som adjunktens fru aldrig kunde höra, utan att med en känsla af förakt förstulet betrakta sin svågers muntra och rödbrusiga ansigte och feta, oformliga kropp, hvilken såg ut, som om den ständigt varit stoppad med god mat.

»Näst ligga är sitta bäst,» hade lektor Hallin sagt en gång, när en person bjöd honom en stol. Och detta uttryck hade sedan blifvit stående i hans mun.

»Näst ligga är sitta bäst.»

Det var också ingenting, hvilket i den grad plågade lektor Hallin i hans egenskap af skolman, som att han skulle stiga upp tidigt om mornarna. Och han var aldrig vid så dåligt humör, som när han i nattdräkt, med nattrocken omkring sin feta gestalt och ett ljus i handen förfogade sig från sängkammaren och in i sitt rum för att

kläda sig och gå i skolan. Isynnerhet var det illa de dagar, när han skulle gå i skolan klockan sju och hade lektion ända till klockan nio. De dagarna tog han efter middagen kaffekoppen med sig in på sitt rum, och två minuter efter det att han hade stängt dörren, hördes inifrån det s. k. arbetsrummet skarpa näsljud, hvilka omedelbart underrättade husets invånare, att lektorn njöt af en välbehöflig hvila.

»Pappa sofver,» sade mamma till de ostyriga småflickorna. Och de ostyriga småflickorna gingo då genast på tå omkring i rummen, och så fort någon oenighet hotade att uppkomma, om någon stötte mot en stol eller oförsigtigt skrek till, så var genast en af de små till hands, hotade den andra med fingret och sade med hviskande och högtidlig röst: »Pappa sofver. Hysch. Pappa sofver.»

Då sade mamma, som satt i soffan och sydde: »Det är rätt, små flickor. Kom ihåg, att pappa sofver. Stackars pappa. Det behöfver han så väl. Han, som ska träla och släpa för oss alla.»

Och fröken Gabrielle, som hade fästman, hviskade genast i hans öra: »Axel, nu sofver pappa». Och hennes ögon, som lyste med en glans, erinrande om hvassa synålar, smekte med blicken hans mjuka löjtnantsmustascher, hvilka lätt bugtade sig uppåt öfver en fyllig mun. Han lade resigneradt sin arm omkring hennes lif, och så smögo de in i hennes lilla flickrum. I den nätta tvåmanssoffan satte sig löjtnanten, fästmön

hoppade upp i hans knä, och med armarna om hans hals och läpparna emot hans hviskade hon skrattande: »Pappa sofver».

Och det är inte omöjligt, att löjtnanten ibland afundades pappa. Ty hans älskade Gabrielle eller Gabby, som han i ömmare ögonblick kallade henne, — ty så hade nämligen hans älskade Gabrielle i barndomens näpna oskulddagar brukat kalla sig själf — var svag för att smekas. Att sitta i knät hos Axel en halfannan timma i sträck, ansåg hon för att vara något både normalt och naturligt. Och lektorn brukade stundom till sin hustrus förskräckelse säga, att denna slags förströelse omöjligt kunde vara lika angenäm för löjtnanten. Med Gabrielle var det en annan sak. Ty för henne hade det mera nyhetens behag.

För öfrigt fingo lektor Hallins barn på visst sätt rikligen njuta af de förmåner, som adjunktens barn kände sig umbära. Ty frihet hade de kanske litet mer, än som kunde vara nyttigt, och deras barnsliga glädje stördes sällan af några otillbörliga ingrepp från föräldrarna. Den berodde bara väl mycket af konjunkturena för dagen.

Ty om lilla Erik, som var åtta år, hade varit ute på bakgården och i ungdomligt öfvermod piskat upp en af mammas kycklingar med en käpp på ett sätt, som djurets fysik icke kunde uthärda, och pappa då gjorde min af att gifva sonen en lindrigare aga, så kunde det hända,

att lektorskan energiskt trädde emellan och med en röst, som darrade af sinnesrörelse yttrade:

»Abel! Är du en far? Svara mig på det, Abel, är... du... en... far?!»

»Ja, min söta vän,» svarade lektorn i sin fogligaste ton. »Jag hoppas, att jag inte misstar mig på den saken.»

»Abel», svarade lektorskan med aplomb, »jag undanber mig några oanständiga illusioner.»

Lektorskan var icke aldeles pålitlig i sitt sätt att använda främmande ord.

»Om jag liknade dig,» fortfor hon, »så vet jag åtminstone, att säkerheten kanske inte vore så stor. Kommer du ihåg, hvarför Marie fick flytta i våras ett år sedan?» hviskade hon, så att lille Erik inte skulle höra det. »Jaså, du mins inte det. Ja, men *jag* mins det. Och jag tillåter inte, att mitt barn misshandlas af sin onaturliga far. Ty jag är hans mor. Kom ihåg det. Och så länge jag ännu går här på jorden, så ska mina barn inte sakna skydd hos sin mor. När jag en gång är borta, då kan du slå dem, Abel, och jag vet, att du skall göra det. Men ännu lefver jag,» tillade lektorskan med en knyck på nacken, som föga öfverensstämde med hennes föregående patos.

Och lektorn svarade:

»Ja, min söta vän, det har jag aldrig be-tviflat.»

Men slagen var han, och Erik kunde sedan lugnt fortsätta med att aflifva mammas kycklingar.

En annan gång åter kunde det hända, att lilla Erik hade varit ute och råkat rifva ett håll på sina nya byxor. Lektorskan hade just nyss satt sig till rätta i soffhörnet och hoppades, att hon skulle få sitta i ro och virka på sitt hvita täcke, åtminstone i fem minuter. Och just då kommer lilla Erik in, och det vaksamma modersögat upptäcker, där rocken slutade, en strimma bart skinn, som skymtar fram bredvid något hvitt. Med en resignerad min lägger hon undan sin virkning och ber Erik komma närmare. Gossen, som icke anar det minsta, kommer fram, men som moderns uppsyn innebär något hotfullt, fattar han misstankar och börjar förstulet granska sin person. Han går emellertid fram och ställer sig framför modern.

»Vänd dig om,» säger den förorättade modern med sin mest högtidliga röst.

Lilla Erik börjar förstå, från hvilket håll faran hotar, men vänder sig lydigt. Och då hör han, hur moderns händer slå tillsammans bakom hans rygg, så att han inte kan låta bli att förskräckt titta bakom sig.

»*Stå stilla!* säger jag dig,» yttrar det känslofulla modershjärtat och rycker honom i armen, så att det knakar i ledbroken. »*Kan* du stå stilla, så jag får tid att se efter.»

Hon tystnar ett ögonblick, medan hennes fingrar trefva omkring revvan.

»Gud fader i himmelen! Nya byxorna! *Har* jag inte sagt dig, att du inte får flänga som en

galning och fara fram som ett yrväder. *Hur* många gånger har jag sagt dig det? Svara mig, pojke!»

Men det vet inte lilla Erik. Han står där bara och tiger, och än tittar han på sin mor, och än sneglar han på avslutningen af sin ryggrad till dess att modern plötsligt skjuter honom ifrån sig, går till sin mans rum, öppnar dörren och ropar:

»Abel, kom ut.»

Lektorn kommer ut, i nattrock, med en cigarr i ena handen och en fransk roman i den andra. Lektorskan tar tag i brottslingen, drar fram honom på golvet och vänder hans ryggtäfla mot familjens öfverhufvud.

»*Hvad* säger du om det här, Abel?» utropar hon. »Nya byxorna, som han fick på sig första gången i går.»

»Ja, det är förbaskadt tråkigt, förstås,» säger lektorn.

»Abel,» säger lektorskan. »Förskona mig från svordomar i barnens närvaro. Jag trodde, att du skulle ha något annat att säga, när du ser, hur ditt barn uppfört sig mot sin mor. Men du bryr dig naturligtvis inte om det. Du behöfver inte laga dem du. Ack, hvad det skulle göra dig godt, om du finge laga hans byxor bara en enda gång. Då skulle du nog bry dig om, att han gick och ref sönder sig.»

»Ja, men det rår han kanske inte för,» säger lektorn. »Inte kan man binda pojkar häller.»

Lektorskan går majestätiskt och sätter sig i soffan.

»Erik,» säger hon, »gå in i barnkammaren och säg åt Ida, att du får sätta på dig dina sammetsbyxor. Du får rifva sönder dem med, om du vill. Du hör ju, att pappa säger det. Men kom hit med dem, du nu har på dig först, så kanske jag hinner laga dem, innan du lyckats slita sönder de andra.»

Erik går, och lektorskan sitter med hopknäppta händer och vaggar fram och tillbaka i soffan.

»Tror du, det där är rätta sättet med barnen?» säger lektorn.

»Abel,» svarar den kränkta maken. »Det vet jag nog, att hvad jag gör, är naturligtvis aldrig bra. Men nog tycker jag, att du någon gång kunde visa litet fasthet, när dina barn visa så liten tanke för sin mor. Jag betyder ingenting här i huset, Abel lilla, det behöfver jag inte säga dig, fast det lilla vi har, det tror jag, att du kan tacka mig för. Och hvad det ska bli af mina fattiga barn, när de aldrig få lära sig, hvad tukt och ordning vill säga, det vet endast gud. Men Han vet också, hur svårt det är för en stackars mor, när hon ensam ska bära omtanken för barnens uppfostran. Jag önskar bara, att jag måtte räcka till öfverallt. Men jag känner, hur det här tar på mina krafter, och jag ber gud hvar kväll, att du inte måtte få ångra dig, Abel, en gång när det är för sent.»

Lektorskan gråter, och lektorn går sin väg och läser igen dörren efter sig.

Men när barnen råka i gräl sinsemellan, då händer det någon gång, att den ena i öfversvallande rättskänsla utbrister:

»Vänta du, jag ska nog tala om för mamma.»

Hotelsen har emellertid ingen ovanligare verkan. Ty den andra svarar bara:

»Äh, hvad tror du jag bryr mig om mamma.»

Och det är icke omöjligt, att adjunktens fru hade rätt, när hon sade:

»Hvad jag isynnerhet ogillar hos Aurore, det är hennes sätt med sina barn. Där råder ett själfsvåld som är förderfligt bara att se på. Måtte det bara gå väl.»

Men en gång blef dock konflikten mellan makarna skarpare än vanligt. Och det var när Gabrielle kom hem och berättade för sina föräldrar, att löjtnant Hagelin friat till henne.

Lektorn frågade henne bara:

»Är du kär i honom?»

Hvarpå Gabrielle svarade:

»Jag vet inte, pappa. Men jag tror det.»

Därpå fick Gabrielle gå upp på sitt rum, och makarna blefvo ensamma.

Nu var saken den, att lektorskan redan för länge sedan varit betänkt på att uppfylla en moders första pligt, nämligen att i sin oerfarna dotters ställe välja henne en man. Och löjtnant Hagelin, som hade särdeles dåliga affärer, och som hade hört, att vill man vinna flickan, så

skall man börja med att kurtisera mamman, hade i sitt umgänge med lektorskan gjort hvad han kunnat för att följa denna gyllene regel.

Följden blef den, att löjtnanten efter en kort debatt mellan lektorskan och hennes man, hvilken senare ej kunde tåla löjtnanten, blef bjuden på supé till Hallins. Och efter några veckor, friade han hos föräldrarne till Gabrielle.

När nu makarna blefvo ensamma för att rådplåga, tog lektorn mod till sig och förebrådde sin äkta hälft i skarpa ordalag, att hon varit den, som dragit löjtnanten till huset, samt gaf en på fakta stödd framställning af hans karaktär, hvilken började med lättsinne och slutade med giftermål för pengar.

Men då slog lektorskan bara ned sina ögon och svarade:

»Säg mig uppriktigt, Abel lilla, skulle du ha gift dig med mig, om jag inte hade haft pengar?»

Härpå blef lektorn henne svaret skyldig, och då fortsatte lektorskan i samma blida ton:

»Ser du det, Abel lilla. Ett äktenskap kan bli lyckligt, äfven om hustrun har pengar och mannen inte. Eller kanske inte vårt äktenskap varit lyckligt?»

Jo, naturligtvis hade det det. Det kunde lektorn omöjligt förneka. Och då reste hans hustru sig upp, slog armarna om hans hals och sade med tårar i ögonen:

»Abel, inte vill du neka vår lilla älskade Gabby att bli så lycklig, som hennes mor varit!»

Det kunde lektorn inte neka henne och på det sättet fick Gabrielle sin löjtnant. Löjtnanten kom och gick alla dagar, Gabrielle var öfverlycklig, och den blifvande svärmodern i sjunde himmelen. Det var bara småflickorna, som brukade retas med stora syster, och störa henne, när hon ville vara ensam.

Och pappa kunde gå för sig själf och svära på sitt brutala sätt och säga:

»Fy fan, hvad det är äckligt att se på det här eviga sliskandet.»

7.

olen sken in genom ena fönstret i för-
maket, och strålarna glittrade mellan
småsakerna på ateniennen. Det var
dess allra sista strålar, som tittade
in och togo afsked. Ty klockan
var fyra på eftermiddagen, och bara
efter en liten stund skulle skymningen
sänka sig öfver den lilla staden, klockan fem
skulle det vara mörkt, sedan skulle lampan
brinna och samla familjens medlemmar omkring
dagens hedersgäst. Ty klockan tu hade Ernst
kommit hem, och fastän det ej var mera än ett
år, sedan han varit hemma, hade de alla en
känsla, som om de icke träffats på långa, långa
tider.

Familjen var församlad kring divansbordet
i förmaket. Kaffepannan glänste blank och ny-
skurad, och adjunkten gick glad och bestälsam

själf ut i salen för att från skänken hämta fram konjaksbuteljen och glas.

Den unge pastorn såg nästan främmande ut för de sina. Han var orolig, som om han hela tiden pinats af att ej ha något att säga. Under ett par glasögon utan bågar lyste ett par stora, något släpiga ögon, hvilka hade ett inåtvändt, men därför icke frånvarande uttryck, och under ögonen syntes en mörk skugga, som gaf dem ett uttryck af trötthet. Pannan var hvit och välbildad, och från benan, som han bar midt öfver hjässan, föll det bruna håret jämt och slätt ned åt båda sidorna. Hans ögon hade för tillfället något forskande, som om han, vid alt hvad han företog sig eller sade, hade haft den tanken bakom: Hur har lifvet gestaltat sig här, medan jag var borta? Hur har mellantiden förändrat dem?

Ty det var ett helt år, sedan han var hemma sist. Och då hade besöket endast räckt ett par dagar. Han kunde ej undgå att en liten smul känna sig främmande mellan dessa människor, som han kallade sina närmaste. Selma hade blifvit gammal, tyckte han, var på väg att utbildta sig till en gammal fröken. Gustaf hade växt och såg ibland till och med litet manlig ut. Slyngelaktigheten var nästan bara en mask, som begagnades, därför att man vant sig vid den och så att säga fordrade den af honom. Fadern hade fått flere grå hår, och han gick kanske litet mer lutad. Men modern! I hennes drag

hade kommit något skarpt, som Ernst aldrig sett förr.

Han satt bredvid modern, och han böjde sig flere gånger fram och klappade liksom i tankar hennes hand. För hvarje gång märkte han, hur hon ängsligt och rädd, att det skulle synas, granskade hans ansigte.

»Nå, berätta mig litet nu,» sade Ernst till sist. »Hur har ni haft det under det här året? Tala om någonting.»

Fru Hallin log.

»Det är väl du, som skall berätta,» sade hon. »Du kommer från den stora världen, där det händer något. Du har sett mycket och hört mycket. Här händer ingenting. Du vet ju så väl, hur här är. Far har sitt arbete, och Selma har sitt, och Gustaf har sitt, och jag har mitt, jag också, nere i köket och med att lappa era kläder. Här har inte hänt någonting, sedan Gabrielle blef förlofvad. Det var strax före jul.»

Ernst drog på mun. Det kom ett humoristiskt drag i hans ansigte.

»Nå, är hon fortfarande nöjd med sin löjtnant?»

Adjunkten skrattade, och Gustaf utstötte ett kort biljud, som uttryckte den högsta möjliga grad af vämjelse och förakt. Men fru Hallin tog ordet med sällspord ifrighet:

»Jo, du må tro, där är ett spring med den där löjtnanten dagarna i ända. Vet du, jag tror bestämdt, att det är mamma Aurore, som egent-

ligen är förtjust i honom, och inte Gabrielle. Det förstås, nog kyssas de tillräckligt. Men man kan tröttna på det också. Du skulle se Aurore. Så hon fjäsar för honom och krusar för honom. Det kokas särskild mat i huset, när den där juvelen är där till middag, och om han inte äter nog mycket, är Aurore gråtfärdig. Usch! Den där punschfeta karlen. Han ser ut, som om han vore färdig att spricka af fetma, tycker jag.»

Hon teg en stund, och som om hon plötsligt kommit att tänka på något, fortsatte hon:

»Men hvad veta vi människor? Om gud vill, kan det kanske lända till deras bästa.»

Hon såg förstulet på Ernst för att gissa sig till hans tankar. Men han såg bort och tycktes ej ha lagt märke till hennes sista yttrande.

Gustaf tog sitt konjaksglas och höll det emot adjunkten, för att få det påfyldt.

»Nej, du, inte två konjaker på kaffet, förrän efter studentexamen,» skrattade adjunkten.

Gustaf satte glaset ifrån sig och antog en likgiltig min.

»Om inte det där slickandet vore, skulle jag önska, jag vore i löjtnantens ställe,» anmärkte han.

Alla började skratta, och Ernst såg med en känsla af välbehag på sin brors öppna, intelligenta ansigte, där en viss humor städse låg på lur och ville fram. Han erfor den tillfredsställelse, som kommer, när man sättes tillbaka i

omgifningar, inom hvilka man lefvat och utvecklats sig, omgifningar, som, bara genom återseendet, föra med sig detta vanans lugn, som betyder så mycket. Han slöt ögonen och förde handen öfver pannan. En smärtsam känsla genomflög honom. Nu stod han vid målet, det mål, för hvilket han i så många år arbetat. Studietiden var slut, och lifvet skulle börja. Men han kände icke någon lust att träda ut i lifvet, snarare en slags skygghet som för något främmande och obekant, hvilket väntade honom med faror och hot. Han önskade nästan, att han finge betänka sig litet till, dröja ännu ett år åtminstone. Han behöfde så väl tid, innan han tog ett afgörande steg och trädde ut i lifvet som prest. Prest?

Hemkänslan, som värmt honom, började vika, och en känsla af oändlig tomhet fylde hans själ. Han skulle tala om alt detta, fadern skulle se förvånad ut, modern skulle gråta, och alla skulle de svara honom med bibelspråk och annat, som de tagit ur böcker. Och han skulle just nu ha behöft en människa! Bara en hederlig, god hvardagsmänniska, som ville förstå honom. Han glömde, hvar han befann sig, och innan han hunnit tänka på, hvad han gjorde, suckade han djupt.

Modern lade handen på hans knä och såg ängsligt in i hans ansigte:

»Hur är det med dig? Du ser inte riktigt kry ut.»

Sonens hälsa var hennes ständiga stora sorg. Altsedan det blef henne klart, att hans bröst var svagt, och att lungsigtheten en gång kunde bryta ut och göra processen kort med hans lif, hade hon aldrig någon ro. Och hon kände det så lugnt nu att åter ha honom under sin vård, så att hon inte behöfde ängsla sig öfver, om han fick lämplig mat eller gick för tunnklädd.

Den unge mannen spratt upp vid frågan och såg sig omkring, förlägen öfver att ha låtit sig ertappas.

»Tack, mycket bra,» sade han. »Jag är bara litet trött.»

»Ska du kallas för pastor nu?» sade Gustaf plötsligt med nyfiken min.

Nu blef skrattet ännu värre än någonsin — Gustaf kom också alltid med sådana härliga inpass, — och med skrattet spred det sig som en stilla värme lugnande öfver den äldste sonens sinne. Han mindes de dagar, när han var barn och modern gjorde kalas åt dem och lät dem bjuda främmande, och en likartad känsla af tillfredsställelse och glädje betog honom.

Selma satt och såg på sin bror, och det var något i hans utseende, som stötte henne. Han såg omanlig ut. Det var något energilöst och trött bara i hans sätt att luta sig tillbaka mot stolens ryggstöd. Hon betraktade förstulet sin egen fylliga figur och kraftiga lemmar, och afunden tändes hos henne: Om hon hade fått

blifva man och gå ut i lifvet för att trampa ny väg genom världen åt sig själf.

Brodern skulle passa bra mycket bättre att gå hemma, tyckte hon.

Adjunkten tänkte gamla tankar om gamla tider.

»Du kan inte tro, hvad jag känner det underligt, att du skall bli prest,» sade han. Det låg en ovanligt vek timbre i hans röst, och ögonen blinkade tätt under glasögonen. »Det var min gamle fars stora sorg, att ingen af oss alla gick den vägen. Och jag har ofta ångrat, att jag icke gjorde det,» tillade han suckande.

Han tänkte på sin svåra ekonomi, och han hostade ett par gånger för att klara rösten. Fru Hallin såg åter på sonen för att se, hvad han tänkte. Men han sade ingenting, och hon kunde ej tydligt urskilja hans ansigtsuttryck i skymningen.

Ja, ja, tänkte han. Det är nog bäst, som det är. Hans upproriska hjärta skulle kufvas, och gud har ju lofvat, att dem som hedra fader och moder, skall det väl gå.

En liflig rörelse grep honom, och han kände nästan ett hopp, att alla tvifvel, som plågat honom skulle tystna, nu när han var hemma igen. Ja, allt skulle bli bra. Det gälde bara att gå fram nu, gå fram på den väg, som låg öppen för honom. Inte tänka för mycket, inte grubbla. Kunde han bara slippa ifrån sina tankar . . .

Lampan kom in. Selma hade varit ute och tändt den. Det starka ljuset skar i ögonen, och alla satte en stund handen för ansigtet. Men

lampskenet livvade upp dem, och samtalet tog bättre fart. Alla trängde de sig omkring Ernst, alla vände de sig till honom, alla hade de något att berätta för honom. Adjunkten drog fram med ett par af sina sista historier, som familjens öfriga medlemmar i en hel månads tid hört, så ofta det kom någon främmande, och när han berättat dem, frågade han, om inte Ernst kunde några nya upsalahistorier, till exempel om Ribbing eller Svedelius. Men när Ernst icke såg ut att vara vidare upplagd, afstod han efter några protester från sin önskan och berättade själf vidare. Fru Hallin berättade också. Hon talade om deras bekanta, om en middag hos biskopens och en supé hos domprostens, och så började hon att på nytt berätta om svågerns och om förlofningen. Selma sade just ingenting, men hon fylde ibland i, när modern glömde något. Och Gustaf kom fram med några mindre värdsamma historier om sina älskade lärare, hvilka adjunkten ibland å ämbetets vägnar ansåg sig böra sätta stopp för, men som han alltid åhörde med ett hemligt nöje. Isynnerhet roade det honom, när Gustaf berättade om, »hur de brukade skoja för farbror Abel». De historierna lade adjunkten alltid på minnet, för att sedan kunna uppbygga brodern med dem.

Så gick aftonen, och när supén var äten, hölls aftonbön. Då var klockan tio, och adjunkten yrkade ifrigt på, att man skulle gå till sängs.

«Kom ihåg, att vi ska vara uppe klockan sju i morgon,» sade han.

Och fru Hallin omfamnade den hemkomne sonen och såg honom länge i ansigtet för att utgrunda *hvad* det var, som hon tyckte sig icke känna igen.

»Tänk, att du är hemma igen,» sade hon. »Följ nu med pappa. Du får ligga i hans rum.»

Och när alla gått, satt hon en stund ensam kvar, innan hon släckte lampan. Hon visste egentligen icke, hvori skilnaden låg. Men hon hade tänkt sig sonens hemkomst helt annorlunda. —

Adjunkten Hallins arbetsrum låg på vinden. En trärappa förde dit upp. Adjunkten gick förut, och sonen följde efter. Småpratande trefvade de sig fram i mörkret, adjunkten tog fram nyckeln, som låg på sitt gamla ställe öfver dörren, och de trädde in.

Genom fönstret såg man ut på den rymliga domkyrkoplanen, där snön låg hvit med hårda tilltrampade vägar, och där almarna nu böjde sina bara, rasslande grenar för februariblåsten.

Ernst kände sig så underlig till mods. Hur ofta hade han icke velat gå in här, medan han ännu gick i skolan, och tala med fadern förtroligt som med en vän. Men det hade aldrig ingått i faderns uppfostringsmetod, och nu, när fadern kanske önskade det, visste han icke, hur han skulle börja.

Adjunkten tände ljus, fälde ned gardinen och började kläda af sig. Ernst satte sig i soffan, och hans långlagda ansigte såg vid det matta skenet från ljuset nästan gråblekt ut.

»Ska du inte gå och lägga dig?» sade adjunkten.

»Tack, jag tror jag har lust att sitta uppe en stund.»

»Jag trodde, du var trött.»

»Nej, inte just. Det har gått öfver nu.»

Fadern fortfor att kläda af sig. Tog sedan på tofflorna och svepte nattrocken omkring sig, färdig att gå ned. Ernst log. Han hade sett denna syn så många gånger, och han njöt af att se den om igen.

»Jag kommer nog att sofva länge i morgon,» sade han.

Adjunkten drog upp nattrocken öfver bröstet och gick.

Ernst satt länge kvar i samma stälning, som fadern hade lämnat honom. Utan att egentligen reflektera, öfver hvad han gjorde, reste han sig efter en stund och drog upp gardinen. Ljuset flyttade han undan, så att han kunde se ut på planen framför huset.

Det var nedan och aldeles mörkt därute. Endast en gaslykta kastade öfver trottoaren och gatan under fönstret ett gult sken, hvilket blef flämtande genom den starka blåsten, som kom almarnas grenar att med ett rasslande läte slå

emot hvarandra, medan det gnisslade och hven så underligt där ute på den gamla kyrkoplanen.

Här hade han haft sin promenadplats under de sista åren, innan han tog studentexamen, här under de stora almarna, som skuggande reste sig upp rundt omkring den gamla domen. Isynnerhet hade han brukat gå där om aftnarna, när solen i färgrika, mystiska nyanser bröt sig genom kyrkans färgade fönster. Han gick där i timmar fram och tillbaka, gick där, till dess att solen sjönk, och skymningen föll öfver den lilla staden. Eller när kyrkans port var öppen, hände det, att han gick dit in, och lutad mot en bänk, stod han där länge försjunken i drömmande andakt. I väldiga rader höjde sig de olikformade stenpelarna, hvilka buro upp det spetsiga taket. Genom de höga spetsbågsfönstren lyste dagern in och blandade fantastiskt ljus och skymning. Men längst bort i koret kastades solstrålarna i knippor in genom de färgade glasen från sidfönstren, de återspeglade färgerna på väggar och pelare, som en skimrande väg af ljus bröto sig strålarna fram öfver altaret, kastade underliga reflexer på frälsarens ansigte, där han med kalken i hand stod midt öfver altaret, och dränkte golvet framför hans fötter och omkring altarskranket med dess hvita hvardagsöfverdrag i en ljusflod, som glänste i rött.

Med den gamla domen hade den unge prestens ungdomsdrömmar på ett förunderligt sätt smält samman, och när han nu satt och såg ut

i natten, försökte han framför alt att få syn på sin gamla domkyrka. Med båda händerna skyggande för ögonen och med armbågarna stödda mot fönsterkarmen satt han och stirrade ut i mörkret. Han kunde ej urskilja annat än de dunkla konturerna af den väldiga bygnaden. Men ändå mindes han lifligt de långa aftnar, när han gått ensam i alléerna omkring kyrkan eller en ljum sommarkväll setat på någon af de grönmålade sofforna i almarnas skugga. Isynnerhet mindes han vårarna.

Vårarna!

Ensam hade han lefvat under hela sin ungdom. Med ett par vänner från skolan hade han visserligen sällskapet. Men han hade ändå känt sig ensam. Ty sjuklig som han var, hade han aldrig kunnat deltaga i sina jämnårigas lekar. Han hade gått för sig själf, grubblat och läst, läst och grubblat. Ständigt hade den tanken stått för honom, att hvad han än blef i lifvet, så skulle han aldrig stanna i detta lif, till dess att han blef gammal, knappast tills han blef en mogen man. Och med en sjuklig fruktan hängde han fast vid det förfärliga i den tanken, att han kanske skulle dö, utan att någonting efter honom skulle påminna om, att han hade lefvat. Han trodde på ett annat lif, och han trodde sig ej hänga fast vid jordelifvet. Men utan att han själf gjorde sig reda därför, glödde och brann i hans innersta en kärlek till lifvet och alt hvad i lifvet fans, en kärlek, som var dess mera stark och

brinnande, ju mindre han hade njutit af detta lif, hvilket han förstod med den bröstsjukes hela uppjagade mottaglighet för intryck från verklig-
hetens värld.

Och därför dröjde han vid minnet af vå-
rarna. Han glömde aldrig den lurande fienden
inom sitt bröst, tvärtom kunde vårarna för honom
medföra en melankoli, som var så stark och till-
lika så oreflekterad, att han understundom efter
en längre promenad, när han kom hem, trött i
alla lemmar, och med sina kläder drog in lukten af
frisk luft och våt jord på sitt rum, ofta öfver-
raskade sig själf med, att han grät stilla och
ymniga tårar, som ett barn gråter, när det på
de storas frågor, hvarför det gråter, bara svarar:
»Det vet jag inte».

Men han njöt om vårarna af det uppspirande
lifvet, af gräset, som började sticka upp, af blå-
sipporna, som gummor gingo omkring och sålde,
af träden, som knoppades, af himlen, som blef
varmt blå med hvita, mjuka skyar, af luften,
som blef ljum, af solen, som stekte mellan hus-
raderna och af fåglarna, som sutto och drillade
på almarnas grenar omkring den gamla kyrkan.
Isynnerhet älskade han fåglarna, och han roade
sig som ett barn åt att gå och se på deras lekar,
höra dem drilla och se, hur de parade sig och
bygde bo.

Därute tjöt emellertid vinden. Den bullrade
uppe i skorstenen och hven genom springorna in
på vinden. Ute på gatan satte den i rörelse en

bleckskylt, hvilken med ett oafbrutet gnisslande svängde fram och tillbaka.

När Ernst Hallin satt här med den gamla kyrkan framför sig, så var det honom nästan, som om han skulle aflägga räkenskap inför henne. Hurudan kom han tillbaka? Det föreföll honom, som om han så nyss varit här som yngling. Och nu satt han här som man, beredd att gå ut i lifvet. Som man. Var han verkligen en man? Beredd att gå ut i lifvet. Kunde han kallas för beredd?

Han spratt till, vid att det sakta knackade på dörren. Han kände sig nästan förskräckt. Hans tankar hade fört honom så långt bort, att han nästan glömt, hvar han satt, eller hvad tid det var på dygnet. Nu mindes han plötsligt altsammans, och det var med en röst, hvilken var något hårdare än nödvändigt, som han frågade:

»Hvem är det?»

Dörren öppnades, och Gustaf stack frågande in hufvudet. Han var utan krage och höll i handen en pipa, från hvars lock en lätt rök höjde sig.

»Får jag komma in?» sade han.

Men när han fick se ljuset, som var flyttadt längst bort i ett hörn, gardinen, som var uppdragen, och stolen, som stod invid fönstret, såg han villrådig ut. Och sedan han en stund stått stilla och med en tveksam min betraktat brodern, sade han:

»Stör jag dig? Vill du, att jag skall gå?»

Gustaf var en helt annan natur än brodern. Han var tio år yngre än Ernst, och det såg i vissa fall nästan ut, som om han tillhörde en helt annan generation. Han gjorde aldrig något väsen af sig själf och sina åsigter, men han hade sina meningar för sig, klara och färdigbildade vid sina sjutton år, på ett sätt, som en person af hans fars generation skulle ha ansett för en orimlighet. Icke ens Ernst hade en aning om, hvad som i detta ögonblick försiggick inom den yngre brodern.

Gustaf hade alltid känt sig illa berörd af, att brodern skulle bli prest. Och i detta ögonblick hade den unge en känsla af, att han öfverraskat den äldre under någon bönestund. Han tyckte att det ändå var bra arrangeradt att dra upp gardinen, för att man skulle kunna se kyrkan, och sedan sätta sig vid fönstret och be till gud. För rästen var det ju bara en inbillning, eftersom det ändå var så mörkt, att kyrkan inte kunde synas. Och det var inte fritt, att han för brodern erfor en känsla, hvilken var nästan föraktfull.

Ernst förstod visserligen icke fullt den yngre broderns tankegång, men han anade jämt så mycket, som att denna undrade öfver, hvarför gardinen var uppdragen, och han nu satt vid fönstret i stället för att gå till sängs. Han kände sig generad, som när man blifvit ertappad med något, hvilket har bismak af barnslighet. Han

gick därför fram och släppte ned gardinen samt stälde ljuset på dess vanliga plats.

»Jag satt och såg ut,» sade han. »Ser du, det är min gamla promenadplats här ute.»

Ernst smålog nästan blygt, rädd att den andre icke skulle förstå honom, medan Gustaf å sin sida drog en lättnadens suck och belåtet tänkte för sig själf: »Jaså, det var en annan sak.»

Högt yttrade han i stället:

»Jag tänkte bara komma in och språka litet en stund.»

Men hur det var, ville samtalet icke riktigt komma i gång. Bröderna sutto där, som om de varit främmande för hvarandra, och de kände båda, att ett afstånd kommit emellan dem, som icke var så lätt att öfverspringa.

När Gustaf efter en stund gick in till sig, hade han en förnimmelse, som på en gång glädde och förbryllade honom. Han hade alltid tyckt, att det fans något gemensamt, som vidlådde alla prester, antingen de voro stora eller små, gamla eller unga, feta eller magra, burgna kontraktsprostar eller halfsvultna pastorsadjunkter. Men detta presterliga kunde han ännu icke iakttaga hos brodern. Och han funderade nu med ett ironiskt leende, som var honom eget, när han gick för sig själf, öfver, huruvida detta presterliga, som han till sin glädje tyckte sig sakna hos brodern, först skulle komma med åren och i så fall, hur snart det skulle komma. Eller kanske det var något sakramenterligt, som medde-

lades i och med prestvigningen. Men så kom han ihåg pastor Simonson i skolan. Hos honom fans det där odefinierbara, presterliga i rikt mått. Och han var hvarken gammal eller prestvigd.

Gustaf kom till den slutsatsen, att det måtte vara något, som kom utifrån. Hvad det var, visste han inte ännu. Men han var glad, att det inte fans hos hans bror. Och han beslöt att vid tillfälle anförtro denna upptäckt åt sina bästa vänner i skolan. Ty han kände, att det skadade hans stälning bland kamraterna, att han hade en bror, som var prest.

8.

ru Hallin hade en liten svaghet, hvilken tilltog med åren. I motsats mot sin yngsta son hyste hon nämligen en aldeles särskild förkärlek för prester, och så snart Herrans vingård i Gammelby blef välsignad med en ny arbetare, hittade hon alltid på något sätt att inom kort draga honom in i familjens umgänge.

»Har mamma nu fått en ny prest på gaffeln?» var Gustafs ständiga fråga till systemen, när han kom in någon eftermiddag och genom dörren, som stod öppen till förmaket, hörde ljudet af en manlig röst, som i djupa gutturaltoner samtalade med modern. Och när han efteråt träffade modern, brukade han i deltagande ton fråga henne, »hvad pastorn hette». Modern misstänkte städs den ironi, som låg i frågan, men svarade alltid, som om frågan varit framställd på alvar.

Att umgås med prester hade blifvit henne ett verkligt behof. Hon ansåg det rent af för ett af de kraftigaste medlen att underhålla hennes andliga lif, och hon var outtömlig på uppfinningar, för att denna källa icke skulle utsina.

Hallins umgicks understundom hos biskopen, och det var henne en stor tröst att minnas, att han en gång i ett samtal om, hur man rätteligen skulle kunna strida mot tidens farliga ande, hade sagt till henne, att om kyrkans stridsmän hade många bundsförvandter i hemmen, sådana som hon, så skulle deras strid vara lättare. Ty hon beundrade biskopen, därför att han i hennes ögon mer än en vanlig prest stod nåden nära. Men i sitt hjärta hyste hon ibland vissa tvifvelsmål, som hon dock aldrig skulle hafva velat låta komma öfver sina läppar. När hon såg på denna högväxta, resliga gestalt, på hvars bröst det gyllene korset vid alla högtidliga tillfällen glänste, när hon såg hans myndiga, befallande min, hörde hans stämma, som hon vanligen ville kalla manlig, men som hon understundom tyckte skar i nästan rått, när hon såg dessa köttiga, svällande läppar och den kalla blicken i de grå ögonen, som ibland kunde blicka litet hånfullt ut under de gråa, buskiga ögonbrynen, då — ja — då kunde fru Hallin understundom tänka den syndiga tanken: »Är detta manne, hvad Herran menade med att taga sitt kors på sig?» Men när hon någon gång låtit sådana tankar komma sig till last, förebrådde hon sig det alltid. Ty

det anstår icke en sann kristen att tadla de verktyg, som Herran utkorat för att verka sitt verk.

Hennes hjärta drogs mer till Gammelby domprost. Och när han en lördagsafton kom i deras hem, och hon fått tillfälle att förtro honom något af det, som sysselsatt henne, eller fråga honom till råds angående något af de dunkla ställen i skriften, hvilka hon brukade sitta och grubbla öfver, medan nålen flitigt gick ut och in mellan hennes snabba fingrar, då kände hon en frid och en ro, som kunde räcka i många dagar. Ty domprosten var en from man och en god människa. Hans blick var mild och hans leende ljust, så att det gjorde hans långa, magra ansigte med de mörka polissongerna och de stora kindknotorna nästan vackert. Och hon kunde icke dölja för sig, att han var en andans man på ett helt annat sätt än biskopen.

Men eljest var det mest de yngre presterna, som hon var i tillfälle att se i sin familj. Ty biskopen stod dem för högt, för att han annat än i undantagsfall skulle kunna bjudas. Och domprosten höll sig i almänhet undan från umgängeslivet.

På sista tiden hade hon haft mycket godt af att umgås med pastor Simonson. Under året hade han blifvit anställd som extra lärare vid läroverket, och honom hade hon icke haft svårt att draga in i deras umgängeskrets. Ty han var Ernsts vän sedan upsalatiden och hade, genast

han kom till staden, gjort visit för att få lämna hälsningar från sonen.

Sedan dess hade han ofta brukat komma och hälsa på hos adjunktens. Han kom på eftermiddagarna vid sextiden och blef sedan regelbundet bjuden kvar på té. Först satt han och samtalande med fru Hallin, medan de öfriga af husets medlemmar voro sysselsatta på sina rum. Så småningom samlades äfven de andra i förmaket, hvar och en ifrån sitt arbete. Gustaf brukade de dagarna vanligen vara sysselsatt längre än vanligt. Och modern gaf honom alltid en ogillande blick, när han kom ner, just som de skulle sätta sig till bords.

När pastor Simonson kom, hade fru Hallin alltid något religiöst ämne, som hon inledde. Men det var äfven ting af mera profan natur, som hon önskade veta. Så till exempel kunde hon fråga honom, hur ynglingar, hvilka på alvar sökte Herran, tillbragte sina kvällar i Upsala. Och pastorn svarade härpå, att detta var mycket olika. För det mesta på sitt rum vid arbetet. Eljest i någon familj. Eller också ute med kamrater på ett kafé.

Fru Hallin gjorde stora ögon.

»På ett kafé? Gingo sådana ynglingar på kaféer?»

»Ja, det vill säga icke altför ofta. Och naturligtvis på respektabla ställen. Men nutidens former för umgänge mellan unga män voro sådana, att man mest träffades på kaféer. För öfrigt

ville han inte neka, att detta lif hade många frestelser. Och han tackade Gud, att han nu lyckligen undsluppit dem, fastän han å andra sidan mången gång hade känt detta lifs skadliga inflytande på sig själf och känt det djupt.»

Pastorn slöt sina läppar, så att det lade sig veck vid sidan af mungiporna. Men fru Hallin kom på underliga tankar genom detta och dylika samtal. Hon kände sig icke riktigt säker på pastor Simonson.

Sedan kom Selma in och hälsade. Och då kom samtalet gärna att röra sig omkring nyare litteratur, mot hvilken pastorn alltid var mycket sträng. Men när Selma var inne, höll fru Hallin alltid i hemlighet ett vaksamt öga på de unga tu. Ty hon skulle gärna ha sett, om Selma kunnat fästa sig vid någon af de unga prester, som kommit i deras hem. Men Selma låg tyvärr icke åt det hållet. Hon höll sig alltid mycket reserverad mot pastor Simonson och såg ibland ut att känna sig nästan obehagligt berörd af de satsar, han uttalade.

Men med fru Hallin ägde det märkvärdiga förhållandet rum, att hon af en ung man, som var prest, tålde åtskilligt, hvilket hon aldrig skulle hafva funnit sig i, om det kommit från profana läppar, t. ex. från någon af de yngre lärarna i skolan. Om någon af dem tagit sig det orådet före att äfven i höflig och undfallande ton upplysa henne om något, som hon icke visste, skulle det lätt ha kunnat hända, att han fått sig en

ganska amper tillrättavisning, och att hon på ett mycket tydligt sätt låtit honom förstå, att unga herrar inte ska komma och göra sig viktiga.

Men med de unga pastorerna var det annan sak. Dem kunde hon sitta och lyssna på med den största andakt, medan hon lät nålen hvila och långsamt nickade med hufvudet liksom för att bättre inskräpa orden i sitt minne, och om hon motsade dem, skedde det med den största undfallenhet, nästan som om hon bedt om ursäkt för, att hon kunde vara af annan tanke. Ja, hennes inkast kunde till och med låta så ödmjuka, som om hon ville säga, att det naturligtvis inte kunde komma i fråga annat, än att pastor Simonson hade rätt, men att hon bara bad honom förklara sig litet tydligare, så att hon skulle kunna förstå honom riktigt.

En afton hände det efter ett sådant samtal, när mor och dotter voro ensamma, att Selma med en darrning på rösten, som kom af vrede, frågade modern:

»Hur kan mamma nedlåta sig till att tala i en sådan ton med pastor Simonson?»

Fru Hallin såg aldeles häpen ut. Hon förstod inte.

»Nedlåta mig. Hvad menar du med det?»
Selma blef röd af ifver.

»Jag menar,» sade hon, »att mamma talar till honom, som om han visste så förfärligt mycket mer än mamma och hade erfarit så oändligt mycket mer. Det plågar mig att höra mamma

tala på det sättet. Jag tycker det ligger något förnedrande i det. Han är ju ingenting annat än en vanlig prestkandidat. Och en mycket vanlig till på köpet.»

Selma hade riktiga tårar i ögonen.

Men modern skakade bara på hufvudet och svarade:

»Vi måste taga emot det goda som bjudes oss med *det rätta sinnet* och icke sätta oss till doms öfver människorna.»

Men den som förstod att sätta värde på fru Hallins sätt att lyssna till hans tal, och som därför också hade en hög tanke om fru Hallins både begåfning och människokännedom, det var pastor Simonson själf. Han fann det lärorikt att samtala med denna troende kvinna och blicka in i hennes fördolda strider. Och detta var så mycket märkvärdigare, som fru Hallin i almänhet icke sade någonting als själf, utan lät pastorn tala och endast satt andäktigt och hörde på.

Selma kunde han däremot icke riktigt med. Hon motsade honom sällan, isynnerhet icke i moderns närvaro. Men när han länge och med ifver förfäktat en mening, hade hon ett sätt att sitta och moltiga, hvilket kändes som en envis och hårdnackad opposition. Och pastorn kunde inte tåla opposition.

Pastor Simonson hade emellertid på sista tiden kommit mera sällan. Han hade reflekterat på sina besök i den Hallinska familjen, och kommit till det resultat, att när det fans en ung

flicka i huset, borde man af hänsyn till hennes rykte undvika att gifva anledning till förtal. Också för sin egen del ville pastorn undvika alt prat om ett möjligt tycke eller dylikt. Ty han visste, hur gärna man i en småstad som Gammelby sysselsätter sig med en ung prests framtida lycka. Han visste också, hur lätt dylikt löst prat kan förstöra lyckan, om den en vacker dag helt oväntadt skulle uppenbara sig i solidare form. Och i dylika fall ansåg pastor Simonson, att man icke kunde vara nog försigtig.

Fru Hallin trodde sig ha genomskådat skälet, hvarför pastorns besök på sista tiden varit mindre flitiga än förr, och hon tackade honom i sitt hjärta för denna finkänslighet. Men nu när Ernst kommit hem, hoppades hon, att han i stället skulle komma så mycket oftare. Men hon kände sin Ernst, och hon visste, att han kunde gå hela dagar i sina tankar, utan att af sig själf komma på den idén att uppsöka någon människa. Fru Hallin gaf honom emellertid ett par vinkar för att få honom att söka upp vännen. Ty hon längtade riktigt efter att få höra sin son tala, så som hon hört pastor Simonson göra. Och hemma i hvardagslag ville det inte gå. Dessutom skulle det bestämdt muntra upp Ernst att få en manlig kamrat att tala med. Han såg så sjuklig och grubblande ut, att det skar fru Hallin i själen. Men alla hennes försök i den riktningen strandade. Ty sonen tycktes icke uppfatta hennes

anspelningar, eller också brydde han sig helt enkelt icke om det.

Emellertid en eftermiddag vid sextiden, aldeles som vanligt — ringde det på tamburklockan, och pastor Simonson trädde in.

Han kom fram och hälsade på fru Hallin som han plägade göra, slog sig ned i sin vanliga stol, och fru Hallin skickade genast upp och frågade, om inte herr Ernst, som han ännu kallades hemma, ville komma ner. Men jungfrun kom tillbaka med en hälsning, om icke pastor Simonson i stället ville komma upp en stund på »herr Ernsts» rum. Ty adjunkten var utgången, och de kunde då få språka ensamma.

Fru Hallin såg litet ledsen ut, men beherskade sig och bad pastorn vara så god och stiga en trappa upp.

»Dröj inte för länge,» tillade hon.

När pastor Simonson kom upp på adjunktens rum, fann han sin vän sittande i soffan. Han lutade hufvudet i handen, och det var något så slappt och sammansjunket i hela hans ställning, att pastorn nästan anade oråd. Skulle tviflets ande verkligen ha fått insteg äfven hos denne...

»Goddag,» sade han och gick ett par steg närmare.

Ernst Hallin satte sig upp och såg framför sig med en slö och förvirrad blick. Han förde långsamt fingrarna uppåt hufvudet och trefvade med en underlig rörelse i håret. Därefter reste

han sig upp, som om han gått i sömnen, och tog vännen i hand.

»Jaså, du är här,» sade han. »Ja, det var sant. Välkommen. Hur är det med dig nu för tiden?»

Det kom hastigt och entonigt som en utanlexa.

Pastorn betraktade honom skarpt.

»Med mig. Jo, tack bra. Det är visst bättre att fråga, hur det är med dig.»

Ernst fick plötsligt ett aldeles klart och bestämdt uttryck i sitt ansigte.

»Jag mår fullkomligt bra,» sade han kort. »Vill du inte sitta ner?»

Den andre satte sig hastigt, men tog icke sina ögon från vännens ansigte. Ernst hade förändrat sig mycket på den sista tiden. Kinderna hade fallit in, ögonen sutto djupt i sina hålor, och den mörka randen omkring dem var mörkare och bredare än någonsin. Och så låg det ett uttryck i hans ansigte, som om han gick och var rädd för andra. Pastor Simonson märkte, att den andre betraktade honom från sidan, och det ryckte omkring Ernst mun, medan han satt tyst. Icke ett ögonblick kunde han hålla sina händer stilla. De långa, smala fingrarna löpte med en febril brådska upp och ned för soffkarmen, och han skrattade till ett par gånger, nervöst och kort, som om han hållit på att motarbeta gråten.

Plötsligt reste han sig upp och började att långsamt gå fram och tillbaka i rummet. Han

stannade ett par gånger och betraktade Simonson med ett uttryck, hvori denne tyckte sig läsa något gäckande. Men han sade ingenting, bara fortsatte sin promenad och stannade ibland för att se på pastorn och låta fingrarna leka i sitt mjuka skägg.

»Du bad mig stiga upp,» sade pastorn. »Jag trodde, du ville mig något. — Det var länge, sedan vi träffades,» fortfor han, då den andre icke svarade.

Ernst brast med ens aldeles omotiveradt ut i ett muntert skratt, men blef plötsligt alvarsam igen.

»Ja, det är länge sedan,» sade han med tonvigt. »Och det kan ske mycket på ett år. Förr kände vi åtminstone igen hvarandra. Var det verkligen under fyra år, som vi dagligen åto middag tillsammans.»

Pastor Simonson kände sig nästan ängslig. Han förstod inte, hvart den andre ville hän, och han frågade därför dröjande:

»Hvad menar du med, att vi förr kände igen hvarandra? Känner du inte igen mig?»

Han såg ned på sig själf och upptäckte den svarta rocken. Pastor Simonson rodnade. Det var hans lilla svaghet, att han gärna begagnade hög, dubbelknäppt bonjour, hvilken så nära som möjligt närmade sig prestrocken. Dels trodde han, att det klädde honom. Dels gjorde honom detta respektabel, och det satte pastorn värde på.

Ernst såg hans rodnad och teg en stund med ett leende. Det såg ut, som om han njöt af den.

»Jo, naturligtvis känner jag igen dig,» sade han med en lätt tonvigt på sista ordet och med ett försök att få in något hjärtligt i tonen.

Men de båda männen kände i detta ögonblick, att det hade kommit något fiendtligt emellan dem, och de visste, att detta kommit, från och med det ögonblick, de båda börjat utveckla sig hvar för sig. Det var, som om de hade varit beherskade af olika världsmakter, och hvar för sig fruktade de att i den gamle vännen finna en farlig öfverman. Det motstånd mot sin person, hvilket pastor Simonson anade bakom den andres besynnerliga sätt, fylde honom med förvåning. Ty i deras lag hade det alltid varit han, som fört ordet. När de varit ensamma, hade det också varit Simonson, som talat, och Ernst, som hört på. Och ett ögonblick föll det pastor Simonson en besynnerlig tanke in. Ja, så var det verkligheten. Fastän han aldrig tänkt på det, så hade Ernst Hallin aldrig gifvit honom sitt förtroende, utan när vännen icke motsade honom, så hade han, Simonson, alltid tagit för gifvet, att han samtyckte. Och så hade han trott sig känna honom. Men pastor Simonson sköt bort denna tanke. Ty den var honom nästan omöjlig att fatta. Skulle Hallin, den blida, stilla Hallin, hvilken han alltid satt i andra rummet, när han jämförde honom med sig själf, Ernst Hallin, hvilken han

nästan betraktade som sin lärjunge i tron — skulle han i själfva verket alltid, under dessa fem år, tyst och sluten, ha gått sina egna vägar? Nej, det kunde han inte tro. Men han beslöt att vara försiktig och uppmärksam.

Han såg på Ernst igen. Det spända uttrycket i dennes ansigte hade gifvit vika, och han smålog.

»Ja, nu är man här för att skaffa sig en brödkaka som lön för studierna,» sade han.

Pastor Simonson fixerade honom. Han kunde omöjligt förstå, om den andre talade ironiskt eller på alvar.

Ernst Hallin tycktes icke märka någonting.

»Det är ju det, det gäller,» fortfor han. »Se på min far. Han har arbetat här som en slaf. I tjuguuåtta år eller mer har han gått här i skolans tjänst och läst och knogat och rättat temaböcker och pluggat latinsk grammatik i pojkar. Nu är han nära sextio år. Och jag vet, att han ännu har skulder, som han inte har betalat af. Jag vet det,» upprepade han häftigt, liksom om han blifvit motsagd, och hans bleka ansigte darrade. »Hvad säger du?»

Han stannade framför Simonson.

»Det är ju en helt annan sak med dig,» sade denne. »Du är ju prest.»

Ernst förändrade icke en min, utan fortfor i samma ton.

»Du har aldeles rätt. Jag ska bli prest. Då brukar det gå lättare att betala sina skulder.

Och man är en rangerad karl, innan man vet ordet af. Jag kom inte att tänka på det.»

Han satte sig i soffan bredvid den andre och slog honom vänskapligt på knät.

»Nå, hur har du det här i sta'n? Trifs du?»

Pastor Simonson såg lättad ut. Det gick alltid bättre för honom, när han fick tala om sig själf.

»Jo, jag trifs mycket bra,» sade han. »Det gör man alltid, när man har ett ordnad arbete. Jag tror mig kunna säga, att mina förmän äro nöjda med mig. Jag har predikat ett par gånger, och min sista predikan har väckt uppseende. Biskopen ansåg, att jag gjorde klokt i att låta trycka den. Han har öfverhufvud taget visat mig mycken vänlighet.»

»Jaså,» sade Ernst dröjande. »Det gläder mig.»

Men han såg bort, och öfver hans ansigte flög en hastig rodnad.

»Om vi skulle gå ner?» sade han plötsligt.

Nere i förmaket hade adjunkten just haft en liten strid med sin hustru.

På eftermiddagen hade han varit och besökt sin bror, lektorn, och när bröderna en stund setat och samtalat, så reste sig lektorn upp och sade med den gamla tjufpojkkaktigheten i tonen:

»Hör du, Erker. Om vi skulle ha oss en litet gladare afton i kväll. Jag har så'n förbannad lust.»

Han drog på en gång i bägge sina välvårdade polissonger och gjorde en grimas, som ovilkorligen narrade adjunkten att skratta.

»Nå-å, hvad säger du?»

Adjunkten log på ett sätt, som föreföll brodern något tvunget.

»Jag vet inte riktigt...»

Lektorn kände igen det där leendet. Han förstod brodern ögonblickligen.

»Ebbas stränga grundsatser o. s. v. o. s. v. Vänta litet. Ställ dig här bakom dörren, ska du få höra på en gammal diplomat.»

»Hvarför ska jag stå bakom dörren?»

Lektorn ref sig i hufvudet och skrattade invärtes, så att hans mage hoppade.

»Hvarför du ska stå där? Du är då en ohjälplig fårskalle. Eller idiot, som det heter nu för tiden. För att lära dig något, begriper du. Stå nu still bara.»

Och hans välfödda lekamen slank behändigt ut genom dörren, som han lämnade halföppen.

Adjunkten gjorde en ganska slät figur, där han stod. Men han var nyfiken. Och därför stannade han och lyssnade.

Först var det tyst en lång stund. Han trodde nästan, att brodern icke hittat sin hustru inne. Slutligen hördes en hostning, som måtte kommit från brodern. Därpå en mild röst, som sade:

»Det var bra snällt af dig att komma och hålla mig sällskap.»

»Ja, ser du, jag tänkte gå ut lite i kväll. Det är några af kamraterna, som skulle träffas.»

Därpå kom något i hviskande ton, som inte kunde höras. Men så höjde sig lektorskans röst:

»Låt bli mig, Abel. Du vet, att jag inte tycker om några Judaskyssar. Gå ut du med dina kamrater. Din hustru kan ändå inte få en blund i sina ögon, förrän du kommer hem.»

Och så lektorns röst igen:

»Adjö, lilla Aurore. Se väl efter huset, medan jag är borta. Du somnar nog, ska du få se, bara du lägger dig.»

I nästa ögonblick var lektorn tillbaka inne i sitt rum och höll fingret på mun, till dess att han stängt dörren.

»Nu vet du, hur det går till. Skynda dig hem nu, så träffas vi se'n i 'lilla salongen'. Bruhn är där och Kumlander och ett par till. Det är något särskildt i kväll, ska jag säga dig.»

Det var fart i benen på adjunkten, när han skyndade hem öfver gatorna. Han gick med små, snabba steg och hans ansigte hade ett ovanligt lifligt uttryck. Nu skulle han kasta af sig skoldammet och familjebördan för en kväll. Han skulle slå sig lös och känna sig fri. Och han kände sig till och med riktigt säker på, att hans hustru skulle förstå honom och inte förstöra hans glädje genom att se sur ut. Nog visste hon, hur väl han behöfde att komma ut litet.

Han gick med beslutsamma steg in i för-maket, där hustrun satt. Öfverrocken hade han på sig och hatten och käppen i handen. Utan förberedelser dök han fram med sitt ärende, men han kände sig icke fullt så säker som ute på gatan.

Fru Hallin såg envist ned på sitt arbete. Det lade sig ett stramt veck omkring hennes mun.

»Pastor Simonson har kommit hit, och jag har bedt honom stanna till kvällen,» sade hon.

»Ja, men han har ju Ernst,» inföll adjunkten ifrigt.

Fru Hallin såg upp ifrån sitt arbete och svarade alvarligt:

»För vår sons skull bör du inte göra det.»

Och så utspann sig en ganska liflig ordväxling. Men adjunkten stod på sig. Han ville gå ut, och han skulle gå ut. Dessutom hade han redan lofvat det. Hvad brydde han sig om Simonson? Det var väl inte något brott håller att gå ut och äta kväll!

Men då tog fru Hallin på sig sin mest förstockadt förolämpade min och bad honom gå. Hon hade gjort, hvad hon kunnat, och nu finge det gärna komma ut i staden, att pastor Hallins far är ute och super på krogarna i det värsta ungarlssällskap.

Ty fru Hallin var ond, och det på alvar. Det upprörde henne alltid, när adjunkten var borta om kvällarna, och hon hade gudilof fått

det därhän, att det nu mera inte skedde så ofta. Men att han skulle gå just i dag, när pastor Simonson var där, det retade henne. Ty hon var säker på, att pastorn inte skulle behålla historien för sig själf. Och hela kvällen skulle hon sitta och pinas öfver, att detta händt i hennes kristliga hem.

När stegen hördes i trappan, försvann adjunkten. Fru Hallin hade en liten röd fläck på hvardera kinden, när hon tog emot herrarna.

Men hon yttrade ingenting, förrän supén var färdig. I det hon bad herrarna stiga ut i matsalen, sade hon med en röst, hvilken hon försökte göra så lätt som möjligt:

»Pappa är borta i kväll.»

Pastor Simonson kastade en snabb blick på hennes ansigte och förstod med ens, hvarför stämningen under aftonen varit litet tryckt. Det fördes ett syndigt lif med mat och dryck i Gammelby. Han böjde på hufvudet med ett slags diskret medlidande.

Men Ernst förvånade sin mor högeligen genom att slå ihop händerna och i munter ton utbrista:

»Det var då riktigt bra, att pappa fick komma ut och roa sig för en gång. Det kunde han behöfva.» —

är supén var till ända, samlades man en stund i förmaket. Det låg en viss förstämning i luften, och det var ingen, som kom sig för att inleda ett egentligt samtal. Ett par ord sades då och då af någon, som tyckte det vara sin pligt att på något sätt bidra till den allmänna underhållningen. Ernst såg fullkomligt frånvarande ut, och Gustaf gäspade oförbehållsamt.

Fru Hallin reste sig upp och gick ut ett ögonblick. När hon kom tillbaka, hade hon med sig bibeln och en andaktsbok, hvilka hon båda lade framför Ernst, i det hon med en forskande blick på sonens ansigte sade:

»Kanske du vill göra aftonbön i kväll när pappa är borta.»

Ernst spratt till. Han såg så förskräckt ut, som om modern velat föreslå honom det mest halsbrytande vågstycke, och han såg sig omkring åt alla sidor, som om han väntat hjälp och understöd af de andra.

»Är det värdt?» sade han halfhögt. »Nu i kväll?»

»Jag tyckte, vi inte borde skiljas åt i afton utan att ha läst ett guds ord tillsammans,» svarade fru Hallin i samma ton, som ej var afsedd att höras af de andra.

»Vi äro ju inte ensamma,» fortfor Ernst motvilligt.

»Pastor Simonson har redan förr flere gånger varit närvarande vid vår andakt,» svarade fru Hallin högt, vändande sig till pastorn.

Ernst Hallin reste sig upp. Hans ansigte var mörkt, och han sköt sakta undan böckerna.

»Jag kan inte göra det,» sade han med en låg röst, som hördes öfver hela rummet. »Plåga mig icke.»

Han hade varit fri från sina tankar en timma, och nu återkallade modern dem på detta handgripliga sätt. Han, som inte visste, hvad han trodde eller tänkte, han, som var en sökande människa, en famlande, en arbetande, han skulle göra till sin profession att predika visshet och ro för andra människor, hvilka voro sökande som han.

Han gick bort från bordet, där lampan stod, och satte sig i den bortersta delen af rummet.

Pastor Simonson gick fram och tog böckerna.

»Tillåter fru Hallin, att jag läser ett kapitel ur bibeln,» sade han. Det var en nästan omärklig tonvigt på 'jag'.

Fru Hallin gaf honom en tacksam blick, men det sved i henne att höra en främmandes röst i stället för sin sons, och hon fälde tårar i sin näsduk, när hon böjde ned hufvudet.

Hvarför kunde jag inte göra det? sade Ernst Hallin för sig själf. Hvarför kunde jag inte göra det? Det var honom aldeles obegripeligt, och han föll i tankar, arbetade med sig själf för att få tag i skälet. Hvarför? Det var så besynnerligt.

Han väcktes ur sina tankar genom pastor Simonsons röst, hvilken lågt och hårdt uttalade inledningsorden:

»I guds faders och sons och den heliga andas namn. Amen.»

Han läste ett kapitel ur Jesu bäragspredikan, och de milda orden ljödo med en underligt främmande klang. De kommo liflöst och kyligt, som om de aldrig ägt själ, som om de aldrig uttalats af läppar, darrande af kärlek till människorna och blygsel öfver deras förfall. De kommo korrekt och stelt som torra, dogmatiska sentenser, hvilka det gäller att komma ihåg, när de behöfva citeras.

Ernst kände ett outsägligt illabefinnande, en ren fysisk plåga, hvilken var lika olidlig som ny.

När det var slut, tackade modern Simonson. Ernst satt kvar i soffhörnet, där ingen kunde se hans ansigte.

Alla sade godnatt. Pastor Simonson tog på sig sin öfverrock, och Gustaf följde med ned för att släppa honom ut genom porten. Selma gick in till sig.

Ernst kom fram till modern för att säga god natt. Hon betraktade honom en stund allvarsamt, utan att säga något. Så sade hon:

»Ernst, det föregår någonting med dig, men jag förstår inte, hvad det är.»

»Med mig,» sade Ernst tvärt. »Nej.»

Han drog sig ifrån henne och gick bortå rummet.

»Jag försäkrar mamma, att det är ingenting,» sade han. »Hvad skulle det vara?»

Men inom sig tänkte han: »Hvad kan hon mena med det? Föregår med mig? Hvad skulle kunna föregå med mig? Men något måste det vara, någonting. Sedan jag kommit från Upsala, känner jag som en oro i hela min varelse. Det kan icke gå på det här sättet. Jag behöver tid att få samla mig. Åh, hvad alla människor plåga mig. Isynnerhet mamma med sin efterhängsenhet. Om jag kunde gräfva ner mig någonstans, där ingen människa kunde se mig,

och där jag inte såg någon. Det är olidligt det här.»

Men modern lät sig icke så lätt afsphas. Hon följde efter honom och lade sin hand på hans axel.

»Säg mig, hvad det är,» sade hon.

Då blef han häftig.

»Låt mig vara i fred,» bröt han ut. »Hvad är det, jag har gjort? Jag ville inte läsa aftonbön. Jag vet inte, hvarför jag inte ville det. Men det bjöd mig emot. Och Simonson gjorde det ju i mitt ställe. Det var väl lika bra, kan jag tro. Hvarför kan jag inte få vara i fred? Ser inte mamma, att det är det, jag behöver. Jag tål inte, att man går omkring och lurar på mig och bevakar mig, som om jag inte skulle kunna sköta mig själf. Och jag ber mamma alvarsamt låta bli det.»

Han böjde sig ned med ett vänligare uttryck i sitt ansigte, kysste modern till godnatt och ville gå upp till sig.

Fru Hallin såg bekymrad efter honom.

Han stannade.

»Må du bara inte göra något, som är gud emot,» sade hon.

Det flög ett leende öfver hans ansigte.

»Ja, hvad är det, som är gud emot?» sade han.

»Ernst,» sade fru Hallin, och det blixtrade till i hennes ögon. »Vet *du* inte det?»

»Jo jo,» sade han hastigt. »Jag ville bara säga, att det är just det jag vill akta mig för.»

Han sprang med häftiga steg uppför trappan till sitt rum. Och när han fått ljuset tändt, satt han länge med klappande hjärta och bulande tinningar och undrade öfver, hvad som egentligen hade skett. Hvarför hade han blifvit så häftig emot modern? Och hvad ville allt detta säga?

Men så kom han att tänka på Simonson, och någonting liknande vrede vaknade inom honom. Jo, han hade blifvit förändrad. Eller är det kanske bara jag, som ser honom i ett nytt ljus? tänkte Ernst Hallin. Han talar ju med en annan röst än för ett år sedan. Och han ser ut som om han lagt sig till med mask. Så slätt han kammar sig numera, så högtidligt han är klädd, och så nedlåtande han talar mot fruntimmerna.

Ernst kunde ej låta bli att skratta. Men skrattet försvann igen.

»Han är bestämdt ingen uppriktig människa,» tänkte han. Men han blygdes samtidigt för sin misstanke.

Inom honom jäste det och sjöd, som om hela hans väsen varit försatt i vågsvall. Han slog upp fönstret och andades in den friska luften. Det var mörkt därute. Men det kändes så skönt. Det kändes som hälsa för sjuka lungor, som bot mot förskämd luft.

Han tog fram klockan och såg på den, men såg villrådig ut. Klockan var knappast tio. Och genom fönstret strömmade den kalla luften in.

Han tog på sig öfverrocken och tände en cigarr. Så stoppade han en tändsticksask i fickan, släckte ljuset och smög sig med lätta steg nedför trapporna och ut på gatan.

10.

Adjunkten Hallin var inte så glad, när han efter samtalet med sin hustru gick bortåt stadshuset till, som han hade varit, när han nyss förut gått ifrån brodern och hem till sig. Hans stämning var aldeles borta, och nu gick han ut, endast därför att det skulle vara obehagligt att vända om igen. Hade inte pastor Simonson varit hemma, skulle han kanske också stannat. Men nu skämdes han att låta en främling vara vitne till sitt nederlag.

Det var tung och kall luft ute. Himlen hängde grå och mulen långt ner öfver staden, och när adjunkten gick utför Storgatan, såg han, hur molnen pressade sig samman utanför bron, där gatan slutade, medan ett skarpt vinddrag ibland pustade fram genom gatorna. De gråa eller röda träbyggnaderna sågo fuktiga ut, och

snön, som fläcktals låg kvar på gatorna, var på flere ställen helt och hållet dold af gatslam och orenlighet. Spillningen från hästar och mullen, som mjukats upp mellan gatstenarna, hade blandat sin färg med snön och tillsammans med den bildat ett slags ogenomträngligt cement, hvilket hårdnat som en asfalttäckning.

Staden såg öde ut. I ett och annat fönster syntes bredvid en immig reflexionspegel ett mössprydt gummansigte, som lifligt bemödade sig att följa med gatans händelser. Ett stycke framför sig upptäckte adjunkten lykttändaren. Han bar en stege med sig, och framför hvarje lykta satte han fast stegen, klättrade upp, och snart glimmade en liten gul låga fram genom skymningen, lyste upp gator och husrader samt kastade här och där in sitt sken genom fönstren i väl ombonade rum, där man satt och höll skymning och väntade med att tända lampan, till dess att lykttändaren skulle gå förbi och gifva tecken, att den officiella skymningsstunden var slut. Och vid reflexionsspeglarna rörde de mössprydda ansiktena på sig, och gamla ögon blefvo lifvigare, när de sågo den lilla karlen med sin gråa kavaj och tjocka skinnmössa långsamt och betänksamt klättra uppför stegen och tända ljusen i Gammelby.

Det var adjunktens särskilda nöje att följa med lykttändarens arbete, stå stilla på gatan och se på, hur gatlyktorna tändes, den ena efter den andra, i zigzag, först på högra och sedan på

venstra sidan, hela Storgatan utefter, till dess att gula lågor tindrade i ett långt, bugtande perspektiv, som slutade nere vid bron, där mörkret tog vid.

Äfven nu stod han där en stund och såg på, hur lågorna fladdrade upp i mörkret och kastade sitt flämtande sken öfver gator och byggnader.

Då kände han en hand, som bakifrån slog honom på axeln, och lektor Kumlander stack fnysande sin långa näsa fram emot honom.

»Goddag, Hallin,» sade han. »Kommer du med oss i kväll?»

»Ja,» sade adjunkten, väckt ur sina funderingar. »Jag tänkte det. Har du inte varit där än?»

Lektor Kumlander var nämligen i almänhet inte den, som kom för sent till ett dryckeslag. Men i dag såg han ut som en man, hvilken haft sina skäl att vara borta. Hans utseende var på en gång blygsamt och belåtet. Det var något ungdomligt illparigt i det sätt, på hvilket han betraktade sin kollega. Han slog med käppen i gatsstenarna och fnös gång efter annan på ett menande sätt.

»Jag har haft mina skäl,» sade han.

Adjunkten Hallin såg fortfarande fullkomligt oberörd ut och begrep tydligen icke, hvad den andre syftade på. Men då blef frestelsen för stark för lektor Kumlander. Och med en min, som var midt emellan blygsel och själfbelåtenhet, sade han:

»Jag borde egentligen inte tala om det förrän därinne. Men ser du, min hustru har fått en flicka i dag.»

Adjunkten ansåg visserligen icke anständigheten tillåta, att han brast i gapskratt, ehuru detta var, hvad han närmast skulle ha haft lust till. Men han såg innerligt förnöjd ut. Och han visste också, att nu skulle det bli en rolig afton, en sådan där afton, som man kunde skratta åt i många veckor efteråt. Ty när lektor Kumlander hade fått en flicka, var detta ett glädjeämne för hela lärarekåren och skolpojarna också. I åtta år hade lektorn varit gift. För hvarje år hade han fått en ny flicka, och för hvar ny flicka, som kom, hade han hela vänttiden gått och önskat, att det skulle bli en pojke. Han hade till och med räknat ut, att den här gången skulle det bestämdt bli en pojke. Det var han aldeles öfvertygad om, och det var ju omöjligt annat. Alla sannolikheter talade för, att det skulle bli en pojke. Det fans vissa tecken, som barnmorskan hade observerat. Här hviskade lektorn något i örat på sin åhörare. Med ett ord — det var så godt som aldeles säkert.

Och så blef det ändå en flicka.

Så hade det nu varit de fem sista gångerna. Altid var lektor Kumlander lika fast i tron, alltid var han lika meddelsam och förtroendefull mot kamraterna, alltid blef han bedragen, och alltid hoppades han lika oförtrutet på »bättre lycka nästa gång». Så att det småningom blifvit en

stående kvickhet bland kamraterna, att »Kumlander inte kunde få annat än flickor».

Men den här gången var han liksom litet generad. Ty han visste, att nu skulle han bli föremål för drift. Och om man också är aldrig så godmodig, så kan det ändå kännas lite obehagligt.

Adjunkten beherskade emellertid sin skrattlust och frågade elakt:

»Hur är det? Har du åtta flickor nu?»

»Åh hut,» sade lektor Kumlander godmodigt. »Jag har ju inte varit gift mer än i jämt och rätt åtta år.»

Och de båda herrarna gingo skrattande upp för stadshusets trappa.

Det var lektor Hallin, som hade ställt till, att kamraterna skulle träffas just denna kväll. Han hade inte talat om hvarför, ty han ville ha »anledningen» till att blifva en öfverraskning. Men han hade lagat så, att de skulle komma dit allesammans, så många som kunde bidra till, att det blef roligt. Han hade fått veta om, att det förbereddes något hos lektor Kumlander, af sin hustru, och sedan hade han förstått att på olika sätt känna sig för. Han hade gått i en verklig feber af oro, för att det möjligen skulle bli en pojke. Ty då hade ju hela skämtet varit så godt som förstördt. På förmiddagen hade lektor Kumlander varit borta ur skolan, och på en af rasterna hade lektor Hallin smugit sig dit och fått veta, att det hade skett. Han hoppade

af förtjusning, när han fick reda på barnets kön. Hvar kväll klockan sju brukade lektor Kumlander titta in på stadshuset och få sig en liten tuting, och att han inte skulle försumma sig på en så viktig dag, det var tämligen säkert.

När därför Hallin och Kumlander tillsammans inträdde i »lilla salongen», funno de ett långt bord framför soffan, på hvilket det var »dukadt» med alvarligt rykande toddyvirke, och framför bordet satt hela truppen af de äldre lärarna. Tillsammans kunde det väl vara en tio personer.

Där satt doktor Björkén, en lång mager magister, med en örnäsa, som nästan var begrafven i hans yfviga skägg. Där satt lektor Eneman, en liten fetlagd karl med skallig hjässa och guldglasögon. Hans ögon spelade omkring åt alla sidor, som om han ständigt sökte de närvarandes bifall, och på hans läppar låg ett leende, som skulle visa, hur väl han förstod att delta i ett godt skämt. Där satt den glade gamle ungarlen Svartegren, som bara behöfde vända på ögonen, för att alla människor skulle tycka, att han var rolig. Han drog mungiporna ända upp till öronen af skratt, medan hans ofantliga mage bildade som en backe från bordskanten och upp till hans bröst. Där satt magister Barfoot, en svartmuskig karl med mustascher och pipskägg samt enkeltjusare i ögonvrån. Han var misantrop och hade kommit med i misshugg. Midt i soffan satt lektor Hallin, och bortom

honom syntes lektor Bruhns väldiga gestalt och ännu ett par andra.

Lektor Hallin hade redan berättat »anledningen». Ty han hade infunnit sig i god tid och samlat trupperna. När Kumlander visade sig, reste sig därför hela sällskapet och bockade.

»Gratulerar, gratulerar.»

»Tackar så mycket för uppmärksamheten,» sade teologie lektorn.

»Hur står det till med frun?» frågade lektor Hallin.

»Och den lilla nyfödda?» inföll lektor Ene-man och slog i luften med en knubbig liten hand.

»Modern och barnet befinna sig efter omständigheterna,» svarade den lycklige fadern med påtaget alvar.

Lektor Hallin trängde sig fram och omfamnade festföremålet:

»Hur många omgångar bjuder du på i dag? Det borde vara sju för öfverensstämmelsens skull. Bjuder du på sju? Hva'?»

»Neej, fan,» svarade den olycklige Kumlander med en sådan öfvertygelse, att en almän skrattsalva utbröt. »Bjud själf, får du se, hur godt det är.»

Lektor Bruhn stod och betraktade de andra med ett godmodigt leende, ungefär som en äldre person ser på barn, hvilkas nöje han inte vill förstöra.

»Hvarför kan man inte få sitta?» utbrast han.

Och man gjorde plats åt Kumlander. Han skulle i högsätet. Midt i soffan skulle han sitta.

Han såg ut, som om han riktigt haft klart för sig, att han var dagens hjälte. Denna uppmärksamhet, som skulle ha generat en annan, vållade honom icke det ringaste bryderi. Det var bara i fantasin, som skämtet generade honom. I verkligheten njöt han af denna drift, som var så grof och så alt annat än finkänslig, mycket mer, än han skulle ha gjort, om man tagit honom seriöst. Han såg aldeles öfverlycklig ut, där han placerades emellan lektorerna Eneman och Hallin. Och han brygde sin toddy med en själfkänsla, som om han varit en ung äkta man, hvilken skulle fira sin förstfödde.

Det var ett nöje att se lektor Kumlander brygga sin toddy. Med hvilken på samma gång fryntlig och viktig min han vägde sockerbitarna i sin hand, innan han lade ned dem i glaset. Hur noga han höll upp glaset mot gaslågan för att se, att han icke slog i för mycket och inte håller för litet. Precis en fjärdedels tum öfver det slipade skulle det vara. Och så skulle sockret smälta. Inte en enda smula fick ligga kvar, så att det såg grumligt ut. Men när blandningen var klar, då hælde lektorn långsamt och betänksamt i konjaken, och när drycken fått den rätta bruna färgen, så myste hela hans ansigte mot glaset. Han tog det med en smekande rörelse i hand och sade:

»Nu tror jag, man kan smaka på brygden. Skål, gossar.»

Och han förde det med en pröfvande min till sina läppar. Jo, det var bra. En liten, liten droppe konjak till, så blef det ännu bättre. Och så en lång, vällustig klunk ur det rykande glaset.

Det var tyst omkring bordet ett ögonblick. Kumlander såg sig omkring med en min, som om han ansåge sig böra säga något.

»Ja, det blef en flicka nu igen,» sade han.

Hela sällskapet började skratta. Lektor Hallin skar igenom med ett bullersamt, klingande skratt. Men öfver alla de andra hördes Bruhns väldiga bas.

Då reste sig lektor Hallin, och det blef tyst omkring honom. Han fattade sitt glas och åskade tystnad.

»Mina herrar,» började han med tillgjordt patetisk stämma, »låtom oss böja andäktiga hjärtan till att ett ögonblick gemensamt begrunda den viktiga händelse, hvilken i dag fört oss tillsammans. Det torde icke vara indiskret att rent ut säga det. Vännen Kumlander har fått en flicka.

Härvid torde först vara att betänka, att han fått en *flicka*, det vill säga med andra ord, att han inte fått en gosse. Jag hoppas, att denna erinran icke på något sätt måtte sårande inverka på vännen Kumlanders känslor. Ty den innebär aldeles icke någon misstro till en förmåga, på hvilken vi vid altför många tillfällen sett ly-

sande prof, för att vi skulle behöfva betvifla den.»

Ett kort skratt visade, att åhörarna följde föredraget med intresse.

»Man påstår emellertid,» fortfor talaren, »att vännen Kumlander icke är fullt belåten med detta faktum. Han finner det vara enformigt, och han önskar en förändring. Men historien lär oss, mina herrar, att snabba förändringar äro farliga, och att man i alla händelser bör, så vidt man kan, söka att som det heter tillgodogöra sig den historiska kontinuiteten.»

Denna kvickhet senterades endast af lektor Bruhn, som ropade bravo.

»Och då tvära öfvergångar alltid måste be-tecknas såsom i hög grad farliga, så vill jag i den händelse, hvilken vi nu äro tillsammans för att fira, påpeka en omständighet, hvilken för allas vår vän Kumlander är att betrakta som en odisputabel fördel. Jag sade nämligen, att man vid denna sak hade att märka, att Kumlander fått en *flicka*. Men jag vill tillägga ännu en beaktansvärd omständighet, nämligen att det var *en* flicka, således inte två, eller kanske tre, eller kanske fyra. (Bravo!)

Ja, man kan ju inte veta. Och det måste ju medgifvas, att bättre är bättre. Mina herrar! Man talar om Shaksperé, och hans förmåga att så att säga skapa kvinnotyper. Men hvad är det mot lektor Kumlander? Och därför, mina herrar, föreslår jag, att vi dricka en skål för

vänner Kumlander. Och jag vågar, jämte en välönskan för din fru och den lilla nyfödda, uttala den förhoppningen, att det ej måtte vara sista gången, som vi af denna anledning äro församlade.»

Bravo och handklappningar.

Lektor Kumlander klingade med talaren och tackade:

»Tack ska du ha, Hallin,» sade han. »Men jag hoppas ändå, att anledningen ska bli en annan.»

Och i det han tog sig en duktig klunk af toddyn, satte han sig ned och myste med ögonen.

»Nästa gång ska det bli en pojke,» sade han. »Det ska jag ta mig tusan bli karl för.»

Nu blef skrattet aldeles tumultuariskt. Detta Bragelöfte var det just, som man hade åsyftat att framkalla. Detta ögonblick hade lektor Hallin väntat på. Han hade gått och gladt sig åt detta i två dagar, och när det nu kom, blef han aldeles utom sig af förtjusning. Han reste sig upp och skrek, halfkväfd af skratt:

»Skål på dig, Kumlander. Säg om det där en gång till.»

»Det är rätt, Kumlander.»

»Stå på dig, du.»

Det var som en samling af lössläppta pojkar. Alla ropade i munnen på hvarandra, alla voro de glada och upprymda. Ögonblickets feststämning kommo dem att glömma dagens små vedervärdigheter, tvärhet, leda, enformigheten i deras

lif, hos många motviljan mot detta lif, obetalda räkningar, amorteringslån, borgensförbindelser och vexcelaccepter.

Om en stund slog lektor Hallin i bordet och ropade in mera varmt vatten. Rundt omkring bordet tömdes de bruna toddarna, och nya brygdes.

Samtalet hade nu blifvit almänt. Två och två sutto de och resonnerade. Lektor Eneman höll i uppslaget på Kumlanders rock och berättade med strålände ögon och lifliga rörelser om någonting, som hade tilldragit sig på det sista sammanträdet af stadsfullmäktige. »Tänk, att man hade vågat det emot borgmästaren! Ha ha ha! Det gjorde honom godt!» Lektor Hallin hade råkat ut för Barfoot, som var bitter och satirisk. »Ja, ginge det alla rätt, så var det nog somliga, som skulle byta plats här i världen.» Och för tionde gången berättade magistern om alla bidrag till länets flora, hvilka han ifrån sin mångåriga praktik gifvit en lektor i Stockholm. »Men hvem var det, som fick äran för det? Hvem var det?»

Och ensam med en rykande cigarr i mun och en ångande toddy framför sig satt lektor Bruhn och vägde på sin stol, och genom de väldiga skyar af tobaksrök, som han blåste omkring sig, skymtade hans väldiga tänkarepanna fram öfver ett par vänligt blickande, djupt lig-gande ögon.

Man kom in på historiernas område. Det var magister Björkén, som började. Skyggt och osäkert, nästan som om han varit rädd för sin egen röst, började han att berätta en historia från sin Upsalatid. Hans ögon lyste så gladt och muntert öfver det yfviga skägget, som lefde han ännu en gång om sin ungdoms lyckliga dagar, och när den var slut, och alla skrattat åt den, såg han ner och suckade med ett litet leende:

»Ja, det var glada dagar på den tiden. Hvad man var för en karl då. Och hvad man skulle bli se'n.»

Och så började man att berätta Upsalahistorier. De kommo, den ena efter den andra, gamla, bekanta historier, som de flesta kände igen, och i hvilka ofta en eller annan af de närvarande spelat en rol, och de kommo med minnen från en förgången tid, med lustiga, muntra upptåg, med senstarka utbrott af ohejdad ungdomsyra, med härliga, starka intryck. Och de drogo förbi, den ena efter den andra, ingen skrädde orden, och ingen tänkte öfver, hur orden föllo. Där lefde ett helt tiotal år af det gamla Upsala upp igen. Alla hade de känt den eller den sedermera bekanta personen, hvilken nu fått en bemärkt plats i samhället, och alla hade de historier att berätta om honom, historier, som ingen ordentlig karl på nykter kaluf skulle vilja kännas vid om sig själf. Ja, det var märkvärdigt, hur uppslupna de gamla skolfuxarna kunde vara.

Där den ena slutade, tog den andra vid. Ja, det var andra tider. Herre gud, hvad man kan bli förändrad, och hvad åren gå, utan att man märker det. Men i hjärtat voro de studenter alla, som Geijer hade sagt, gamla, glada och ärliga studenter för hela lifvet.

Det var också alla de gamla namnen, som väckte minnen och löjen. S:t Eriks gränd, Kuggis, Gustavianum, Karolinabacken och Slottsbacken, Kungsängen och Fjärdingen, Åkerstens och Novum, Hofvet och Dragarbrunn. Det kunde vara ganska tarfliga historier. Men de berättades ändå noggrant och utförligt. Alla kände till platserna, alla hade reda på personerna, och alla tyckte de om att höra de gamla detaljerna om igen. Mest var det lektor Hallin, som berättade. Han berättade utmärkt, och så hade han ett sådant minne, ett riktigt märkvärdigt minne. När han hade berättat en historia, var det någon annan, som fylde i med en ny. För det mesta berättade lektor Hallin hvarannan historia.

Och altibland var det någon, som slog glaset i bordet med ropet:

»Skål för festföremålet!»

»Vi får för fan inte glömma bort anledningen. Skål på dig, Kumlander. Måtte du frodas!»

Och så skrattade alla, så att det genljöd i »lilla salongen».

Adjunkten Hallin njöt otroligt. Han hade aldeles glömt meningsbytet med hustrun och

pastor Simonson och aftonbönen, som vid det här laget brukade läsas hemma. Han hörde till dem, som bli ytterst lifliga af ett stort sällskap, men som inte säga mycket, utan sitta och njuta för sig själfva af den almänna glädjen, språka lifligt med sina sidokamrater, men aldrig skrika tvärs öfver bordet. Han skrattade åt historierna, klingade med Kumlander, talade med Bruhn om sin son och drack många toddar. Hela tiden njöt han, och hela tiden var han glad. När lektor Hallin — försigtigt, med hänsyn till de icke alltid så utmärkta kassorna — frågade, om de skulle ha litet sherry på efterrätten vid sexan, eller om det skulle vara nog med bränvin och öl, så var det adjunkten, som i det han smackade med läpparna och muntert plirade öfver till brodern, svarade, att »visst tusan skulle de ha sherry. Det var ju en bemärkelsedag». Och så gapskrattade han och tog en half toddy i en klunk, när han klingade med Kumlander.

Han var som en annan människa. Det var inte mer den tillgjordt barske läraren, som gallskrek i klassen om *cado* och *cædo*. Det var inte den om sin värdighet måne fadern, som af fåfänga hämmade glädtigheten i familjekretsen. Det var inte den nedtryckte familjeförsörjaren, som gick och bar på ängslande tankar om obetalda räkningar och hotande amorteringar. I detta nu var adjunkten Hallin så fri från alt, som under många, långa år hade format honom till den lefnadströtta och ansträngda människa,

han i hvardagslag var, så fri, som om alt detta aldrig hade funnits till. Han var en människa rätt och slätt, som skakat af sig hvardagsdammet. Och då bli alla så älskvärda, förtroliga, öppenhjärtiga och angenäma.

Under sexan tog lektor Eneman adjunkten Hallin i en vrå och berättade honom, hur väl han trufdes i Gammelby.

»Det är verkligen en så vacker gammal stad,» sade han. »I dag känner jag ändtligen på mig, att jag blifvit som en infödd Gammelbybo. Det var med knapp nöd, jag lyckades komma undan i kväll. Ty jag var bjuden på två ställen till middag, och dessutom var jag förut bortbjuden till kvällen.»

Och lektor Eneman skrattade så innerligt belåtet, medan han åt upp rästen af den inlagda hummern, som han hade på sin talrik.

Lektor Bruhn hade varit vid ett märkvärdigt godt lynne i kväll. Han passade eljest icke i stora sällskap, emedan han hade den ovanan att icke kunna låta bli att stöta sig på andras småaktiga och löjligen sidor. Hans stora rättskänsla hade länge stått i vägen för hans befordran och spelat honom mer än ett spratt i lifvet. Han brukade klumpa in midt i samtalet med en sarkasm, som var aldeles för alvarsam för att vara rolig. Adjunkten Hallin stötte sitt öglas mot hans och sade:

»Skål, Bruhn, det är roligt att se, att du också kan vara glad.»

»Hvarför fan skulle inte jag kunna vara glad?» sade den andre med ett slags butter vänlighet. »Men man blir gammal, ser du, man blir så satans vrakgammal.»

»Det var länge sedan, du syntes till hemma hos mig,» sade adjunkten för att byta om samtalsämne.

»Hahaha,» skrattade Bruhn och tog ett par lamkottletter på sin talrik, hvilka han gaf sig till att skära på stående fot och i stora bitar stoppa i mun med knifven. »Ser du, jag ser, att din hustru inte kan med mitt ungarlsspråk och mina ungarlssfasoner. För fan i våld! Jag är ju ungarl, vet jag. Skulle jag då icke få föra ungarlsspråk och ha ungarlssfasoner? Det är ju logiskt det, eller hur? Nå-å. Har man icke behaget af familjelif, så kan man väl slippa obehaget. Folk tycker icke, att jag är nog fin för att umgås med dem. Och då drar jag mig, begriper du. Det är på det hela ingenting att vara ledsen för.»

Adjunkten sade något om, att det var bara inbillningar.

»Nej, bror,» svarade Bruhn. »Det är icke inbillningar.»

Han tog sig en väldig pris och satte sedan tummarna i armhålan på sin väst, medan han vägde på klackarna.

»Det är icke inbillningar, säger jag dig. Inte förebrår jag dig eller din hustru det. Du och

jag kan ju träffas ändå. Och inte skall man vara folk till obehag genom att hälsa på dem.»

Han tog adjunkten i armen och förde honom bort i en vrå, undan de öfriga.

»Fan vet, hvad det är åt mig i dag,» sade han. »Jag känner mig så djäfla meddelsam. Jag måtte ha druckit åtskilligt många toddar. Men jag skall berätta dig något. När jag var mycket ung, var jag en gång kär och tänkte att gifta mig. Det var en liten vacker flicka med blåa ögon och så fina kinder och små händer och alt så'nt. Hon var i det hela djäfligt fin. Ja, hon var så fin, att hon en dag sade åt mig, att hon inte kunde ta mig, för att jag var för rå, sa' hon. Hahaha! Se, så går det, när man icke kan vara fin. Jag har sedan fått nöja mig med dåligt sällskap i lifvet och dåliga flickor också för rästen. Men det är länge sedan det,» tillade han, som om han varit rädd att synas för sentimental.

Han gick fram till bordet och drack ett glas sherry med sig själf.

Bordet såg afätet ut.

»Det här är gjordt med öfverläggning,» sade lektor Hallin till magister Baarfot, som med lorgnetten i högra ögonvrån stod och kastade melankoliska blickar på valplatsen.

Smörpyramiden med dess topp af persiljevippa hade sjunkit ned till ett intet, och kaviarn var försvunnen mellan den hackade löken. På en och annan assiett låg en skifva kallskuret kött

kvar, ett par lamkottletter hade krupit ihop mellan några stufvade morötter längst ut i ändan på ett aflångt fat, endast den inlagda laxen och à la dauben på ål stodo orörda. Af den rökta laxen med förlorade ägg, hvilken nyss i tunna skifvor legat där och retat aptiten sida vid sida med en hop nu försvunna små chateaubriander, syntes nu icke ett spår. På sidan af bordet stod en skål, på hvars botten öfverlefvorna af den smälta glaçen simmade.

»Ja, äta kan man i Gammelby, det är en känd sak,» sade lektor Bruhn.

»Nu ska vi vara glada och fortsätta,» sade lektor Hallin och satte sig. »Nu kommer kaffet och punschen.»

Kaffet kom, och punschen kom. Och alla blefvo både glada och gladare. Nu var det Svartegren, som skulle vara rolig. Han sade aldrig mycket före supén, och under supén var han mest sysselsatt med att äta. Det var rent otroligt, hvad han kunde lägga i sig. Men när man kom till kaffet och punschen, då var det han, som skulle vara rolighetsminister. Sällskapet väntade sig det af honom. Han kunde härma tuppar och kattor och svin. Han kunde sjunga visor och trumma »Hör oss Svea» på magen medan han lät munnen blåsa klarinett. Och många andra roliga konster kunde han. Det visste han också, och han lagade sig just till att öppna munnen och säga några inledande

ord, i det han böjde sin stora mage under bordskanten.

Då öppnades dörren och lektor Eneman, som varit ute på gatan för att lufta sig något, kom in. Han stannade midt i dörren och vinkade på någon, som han hade i förstugan.

»Kom in, min unga vän,» sade han och slog upp och ned i luften med en rund liten högerhand. »Vi äro några kamrater härinne och vi öka så gärna laget med en ny.»

Han drog den andre efter sig, och Ernst Hallin syntes på tröskeln. Han stod förlägen stilla och förde handen till ögonen, liksom om han varit bländad af det altför starka ljusskenet.

Adjunkten Hallin steg genast upp och gick sonen till mötes. Det var en viss upprymd värdighet i hans sätt, och han kände sig både stolt och förtjust öfver att få visa sin hemkomna son för sina kamrater. Men på samma gång vaknade hos honom ett obehagligt minne. Om hans hustru hade lagt sig eller satt uppe och väntade? Men han slog bort tanken och skakade hjärtligt hand med sonen. Lektor Hallin följde sin bror, och de stodo båda och språkade med den unge mannen, medan han lade af sig ytterplaggen.

Det behöfdes ingen presentation. Alla, som sutto i den lilla salongen, voro Ernst Hallins gamla lärare. Han hälsade litet tafatt med en känsla af skolpojken i sig, som smått retade honom, fick sig en stol och slog sig ned. Man frågade, hvad han ville dricka.

»Jo, tack, ett glas punsch.»

Och filosofie doktor Svartegren fortsatte, där han hade slutat. Han skulle sjunga en visa.

Men Ernst satt och såg med en underlig känsla på sina gamla lärare. Han hade varit ute och gått i öfver en timmas tid, innan lektor Eneman hade funnit honom och dragit honom in. Det var vilda, stormiga tankar, som hade fyllt hans själ. Han visste inte en gång, hvar han fått dem ifrån.

Punschen, som han drack, verkade stimulerande på hans trötta hufvud, och han kände en välgörande värme ila genom hela sin kropp. Han såg på alla dessa, som sutto omkring honom, och han log ett främmande leende för sig själf. Hur underliga de sågo ut. Som om solen inte hade skinit på dem, blåsten icke rifvit i deras hår, rågnet icke friskt och vått sköljt deras anleten — på många, många år. Han såg herrar med brunt eller grått helskägg, med glasögon och pince-néer; runda, tjocka, glada goddagspiltar; magra, glåmiga bokmalar; en fysionomi som på en gammal sjöman sida vid sida med en annan, som såg ut som en prest. Och den pojkaktiga känslan af gyckel med alla »magistrarna» vaknade på samma gång som blygheten, och han tyckte nästan, att det var komiskt, att han satt här och drack punsch med sina gamla lärare, i stället för att som förr vandra in i ett af klassrummen. Där skulle han ha lust att slå sig ned vid skolbänken och därifrån nicka gemytligt, när läraren

kom in, och säga som så: Här har du mig igen. Gör med mig, hvad du vill. Men skolluften har inte bitit på mig. Livet har gifvit mig friska och starka känslor och lefvande intressen, vilja och kraft. Grå är hvarje teori, men livets gyllne teori är grön. Det var komiskt af gamla Göthe att kalla ett *gyllene* träd för *grönt*. Men det bevisade bara, att han ville vara grön så länge som möjligt. Tänk, om han skulle säga dem något dylikt. Jo, det skulle alt vara en fin början på den presterliga banan.

Det vore just ord för honom för rästen. Åhnej, han skulle aldrig säga något dylikt. Ty han hade aldrig känt någon annan luft än skol-luften.

Bokmalar? Var inte han en bokmal, värre än någon annan, fast han var ung?

Doktor Svartegren hade sjungit sin visa, en parodiskt sentimental studentvisa med latinska fraser:

Uti ett gathörn stod på lur,
Ung Daphnis *sitiens amore*.
Du nyckfullt alstrande natur,
Ack att så skön hon icke vore!

Ernst hade hört denna visa bland kamrater i Upsala, och det föreföll honom så lustigt att höra den sjungas här bland gamla stadiga män, af hvilka de flesta redan fått grått i håren. Men på samma gång började han att se på dem med andra ögon, mera mänskligt och mindre student-

kritiskt. Han tyckte om dem för deras glädthet, och han började förstå den instängda lefnadslust, som bröt sig fram så här mellan fyra väggar, därför att den långa vintern skapat de trånga, rökiga krogarna, medan det tunga arbetet för födan hindrade dem att bjuda glädjen till hvardagsgäst.

Lektor Bruhn, åt hvilken han så ofta skrattat, var bestämdt en präktig människa. Och Svartegren, som satt där så belåten öfver applåderna för visan och lagade sig till att sjunga en ny — hur hans ögon lyste genom de skyar af rök, som bolmade omkring honom.

Och hans egen far! Hvad han såg fri ut, hvad hans rörelser voro lifliga, och hans tal ungdomligt. Aldeles oreflekteradt höjde Ernst sitt glas och drack med ett leende fadern till. Men han rodnade samtidigt öfver den känsla, som drifvit honom.

Adjunkten drack ur sitt glas i botten och nickade tillbaka åt sonen.

»Skål min gosse, det var roligt, att du kom.»

Laget satt kvar till dess att klockan var öfver tolf, historier berättades och visor sjöngos. Och när de äntligen skulle gå hem, då reste sig lektor Bruhn, som eljest aldrig brukade hålla tal, och bad de närvarande icke glömma den glada anledning, som fört dem tillsammans.

»Jag hoppas, att alla närvarande förena sig med mig och dricka en skål för Kumlander och tacka honom, därför att han godhetsfullt åtagit

sig att skänka oss anledningen till denna glada afton.»

Skålen dracks under jubel, och en kvart senare stod fröken och skrufvade ned gasen i den tomma lilla salongen.

Ute på gatorna sträfvade ensamma gestalter till sina hem i olika delar af den lilla staden. Och de, som skulle upp klockan sju nästa morgon grufvade sig och skyndade på för att komma i säng.

Men därute var det bäst att se sig för. Ty precis klockan tolf på natten kom lykttändaren, en efter en släckte han de gula fladdrande lågorna, hela storgatan utefter. Det blef mörkt, och endast brandvakternas rop störde tystnaden i den sofvande staden.

et var en tyst öfverenskommelse mellan Ernst och adjunkten, att fru Hallin icke behöfde veta af, att Ernst varit ute på kvällen. D. v. s. det skulle icke ha fallit någon af dem in att berätta henne förhållandet.

Men när Ernst på morgonen kom ned till frukosten, kände han sig smått generad, nästan som om han gjort något, hvilket han icke hade lof till. Han märkte, att moderns ögon riktades emot honom med ett ängsligt, frågande uttryck, och han erinrade sig plötsligt uppträdet dem emellan den föregående aftonen. Hela natten hade han sofvit godt, och när han vaknade, tänkte han bara på aftonens samkväm. En angenäm, munter känsla fylde honom, och när han steg upp och såg ut genom fönstret, sken solen ned öfver snödrifvorna på domkyrkoplanen, och himlen

lyste blå mellan almarnas grenar. Detta gjorde honom ännu mera lätt om hjärtat, och han gnotade glada melodier för sig själf, medan han knäppte ihop västen och ordnade halsduken framför spegeln.

Men när han nu mötte moderns blick, erinrade han sig med ens hela den föregående aftonen. Hans glada stämning försvann och lämnade rum för den oro och retlighet, som beherskat honom hela den föregående dagen. Han kom att tänka på den ovilja, han känt emot Simonson, hans häftighet emot modern, och hur hastigt han hade glömt altsammans vid glaset.

Han undvek moderns blick och tvang sig att säga godmorgon, som om ingenting passerat. Sedan satte han sig ensam till frukostbordet. I det Hallinska hemmet samlades man aldrig till frukostarna, utan hvar och en kom och gick efter behag.

Han åt frukost under tystnad. När han hade slutat, erfor han en obestämd lust att komma i ensamhet, och han tänkte med en känsla af otålighet på sitt lilla rum i Upsala, där han åtminstone visste, att han alltid kunde vara ostörd. Han steg upp och gick fram mot dörren.

»Hvart går du?» hördes moderns röst inifrån förmaket.

»Upp på pappas rum,» svarade han och stannade tveksam.

»Vill du inte komma in till mig först?»

»Jo, gärna.»

Han gick in och satte sig.

»Jag undrar så mycket, hur det går med din sacerdotalpredikan,» sade fru Hallin.

Hans sacerdotalpredikan? Herre gud, skulle han nu börja på med att läsa och skriva igen? Det var ju inte längesedan, han kom från universitetet.

»Det är ju en hel månad kvar, innan jag skall hålla den,» sade han motvilligt.

Fru Hallin såg ned på sitt arbete.

»Ja, men du har väl hunnit att tänka på den. Jag ville så gärna höra litet om, hur du tänkt att ta texten. Jag har redan läst den många gånger,» tillade hon. Det låg något nästan bevekande i rösten.

Ernst såg förlägen ut. Det kom ett otåligt uttryck i hans ansigte.

»Jag har nog tänkt på det,» sade han. »Men det är så svårt att tala om det, förrän jag har det på papperet.»

Fru Hallin såg upp och nickade. Det var ett gammalt uttryck i hennes ansigte, som pinade sonen.

»Jag skall vänta, tills du vill tala om det själf,» sade hon enkelt.

Ernst Hallin gick med en känsla af ånger upp på sitt och faderns rum. Det var honom en sådan utsäglich plåga, att han inte kunnat svara modern på annat sätt.

Han visste att hon i dagar och veckor gått och väntat på, att han skulle säga något om

denna sak. Altsedan dagen för predikan blef bestämd, visste han, att modern gått och tänkt på honom och kanske gjort sig stora föreställningar om det rika andliga lif, som ett så viktigt beslut måste väcka inom honom. Hon hade knappast tänkt på annat, hon hade läst texten för sig själf, och med den kännedom, hon hade om hans karaktär, hade hon försökt att gissa sig till, hur han skulle taga texten. Hon såg i honom nu endast den blifvande förkunnaren af *ordet*, och hon väntade sig af honom en kämpe för guds sak, en väldig väckare, hvilken skulle röra sinnen och vinna själar för guds rike. Och hon hade längtat efter, att han själf skulle komma och tala med henne, längtat så starkt, att hon ej kunnat låta bli att fråga honom, äfven fast hon kanske förstod, att detta var honom obehagligt.

Han såg alt detta, lika tydligt som om hon själf berättat det för honom, och ändå kunde han icke öfvervinna sin olust, öfver att hon velat utfråga honom. Han var så van vid att lefva ensam med sina tankar, att han fruktade hvarje försök till intrång i den vägen.

Och hvad skulle han för rästen säga henne?

Han gick otåligt af och an uppe i sitt rum.

Hvad skulle han säga?

Han hade ju inte tänkt på sådant under hela denna tid, och det gjorde honom orolig. Alla möjliga likgiltiga saker tänkte han på. Alt hvad han såg omkring sig intresserade honom, främ-

mande människor, som han blef bekant med, syskonen hemma, föräldrarna, människorna i Gammelby, väderleken, lifvet på gatorna, naturen utanför staden, där han alla dagar brukade promenera. Alt intresserade honom.

Alt, utom böcker.

Det var, som om han icke skulle kunna tvinga sig till att öppna en bok. Så besynnerligt främmande kände han sig bara att se på något, som var tryckt. Och han hade också läst länge nog. I skolan hade han använt sina fritimmar på att läsa. Och vid universitetet var det samma sak.

Hos tanten i Upsala hade han kommit att lefva, ungefär som han lefvat under de sista åren af skoltiden. Och hans egentliga förströelse under dagens lopp hade bestått i de två regelbundna promenaderna: en i Flusterpromenaden efter frukosten och en på eftermiddagen i Karolinaparken. Och nu när han kommit bort från studierna, nu var det, som om alt, hvilket förut hållits instängdt eller tystats ned, plötsligt trängde sig fram och fordrade att få göra sig hördt.

Han stannade framför fönstret. Därute glittrade solen öfver snön, som tätt tillpackad sträckte sig öfver den vida planen och i runda fördjupningar sjunkit undan omkring almarnas stammar. På taken lyste den så starkt, att snön, som låg kvar, börjat smälta och sakta droppade ned från istapparna, som hängde utmed rännorna.

Och utan långt betänkande grep Ernst Halin till sitt vanliga sätt när det gälde att skingra tankarna. Han beslöt sig för en promenad och lofvade sig själf att använda den för att tänka på predikan.

Han gick promenaden, som ledde förbi villakvarteret och uppför backen, hvilken norrifrån ledde ner till Gammelby. Han gick raskt fram, och medan solskenet värmande glittrade emot honom, försvunno de tveksamma tankarna, och han glömde alting annat, än hvad han hade framför sig.

Uppkommen på backen såg han en isbelagd sjö, där de utsatta granuskorna utprickade körvägen, som försvann bakom en udde. Nytvätade af snön, som runnit bort från granarna, och med istappar, som här och där sutto kvar och glittrade i solskenet bland det mörkgröna barret, växte tallar och granar på kullarna omkring sjön, ute på de små öarna och på uddarna, hvilka från alla håll sköto ut och delade det hvita snöfältet. Längst bort syntes som ett oändligt perspektiv af uddar och träd, hvilka lågo i skugga, medan det stora, öppna snöfältet glänste i solens gnistrande strålar.

I skogsbacken öfver vägen såg han några domherrar, som kråmande sig med sina röda bröst muntert hoppade omkring hvarandra i snön, och öfver en hög sten kilade en gråspräcklig ekorre in och försvann mellan de slokande granarna.

Han började tänka på, hvad han själf måtte vara besynnerligt olik andra människor. Andra människor fingo sig ett arbete förelagdt, detta arbete togo de genast, utan mycket betänkande, i tu med, så fullbordade de detta arbete. Och så var det inte mer med det.

Men han! Han skulle gå och grubbla öfver sitt arbete och känna sig nästan sjuk af det och ändå omöjligt kunna komma till något resultat. Var det något särskildt med hans arbete? Han hade skrifvit predikningar förr och predikat också. Men inte hade han känt sig så upprörd, så orolig, så upprifven för det. Han hade till och med predikat bra, när han väl hunnit att tala sig varm. Det visste han.

Och att hans uppfattning af dogmerna om treenigheten och försoningen var mera lik Waldenströms än kyrkans, hvad gjorde det? Det hade han ju länge vetat. I ensamma stunder hade detta lilla fritänkeri varit det själsarbete, som sysselsatt honom. Det var en hemlighet, af hvilken han nästan var stolt. Han hade kallat det för ett utvecklingsarbete, och han hade känt det som en brytningsprocess, en stor och alvarlig sådan. Men Waldenström själf stod ju kvar inom kyrkan. Kunde icke han då gå in i den?

Men eden? Presteden? Han svor ju på symboler och Augsburgiska bekännelsen. Bah! Var det hans fel, att ingen människa fick förkunna guds ord, utan att svära den eden? Skulle

hans samvete vara så mycket förmer än andras? Det hade han talat vid Simonson om så många gånger, och Simonson hade gifvit så goda skäl, så öfvertygande, klara och bevisande skäl.

Ja, d. v. s. förkunna guds ord kunde man nog få, men man kan inte lefva på att bara förkunna guds ord, om man inte har något ämbete. Så sade Simonson, ja. Men hvad var Simonson egentligen för en karl?

Han stannade nedanför en backe, där en bro förde öfver ett bredt dike. Det stod ett par gamla tallar på båda sidorna om diket, hvilket var så djupt som en liten bäck. Tunna isstycken hängde ut från de höga dikesrenarna, och på stenarna under bron låg snön kvar. Men under istäcket porlade det och skvalpade af vatten, som forsade fram, och där det var hål på isen, såg man, hur det lerbruna vattnet ilade fram under isen, som hade en lång remna på midten, genom hvilken vattnet bubblade upp och bildade en stor svart fläck af den smälta snön.

Det var, som om detta porlande väckt honom ur hans tankar. Hans näsborrar vidgades, bröstet höjdes, med tindrande ögon stod han stilla och lyddes på detta lilla tecken till lif, som arbetade sig fram genom skogens tystnad. Han stödde sig mot broräcket och såg ned på den mörka strimman af vatten, hvilken sög sig alt längre ut öfver snön. Han fick lust att hjälpa till, och med en liflighet, som var honom ovan,

sprang han ned utför backslutningen och började med sin käpp att sticka hål på isen, så att det mörka vattnet fritt kunde svalla upp. Han arbetade, så att han blef svettig, och en ljus rodnad steg upp på hans ansigte. Han stack hål rundt omkring stora isstycken, stack ned dem under vattnet, bröt med händerna lös stora bitar, som han kastade upp på land, och hela tiden såg han så intresserad ut, som om han varit sysselsatt med det mest alvarsamma och nyttiga arbete. Han skulle just lyfta upp en stor sten, för att kasta den i midten af rännan, dit han inte nådde med käppen, då han plötsligt uppifrån bron hörde ett ljud, som kom honom att spritta upp och se sig omkring.

Uppe på bron stod en ung flicka och betraktade hans arbete. När den unge mannen fick se henne, rodnade hon och ämnade gå förbi. Men så hejdade hon sig och brast ut i ett klart, klingande skratt.

»Förlåt,» sade hon, »men jag kunde inte hjälpa det. Ni såg så lustig ut.»

Och hon skrattade igen, så att hon fick små gropar i kinderna, ögonen glänste skälmaktigt och klart, och tänderna blänkte så frestande fram genom de röda läpparna.

Ernst Hallin kände sig duktigt flat. Det var Eva Bauman, en väninna till hans syster, som han ännu inte sett, sedan han kom hem. Han stod och såg på henne, utan att kunna svara. Så fin och vacker hon såg ut, där hon

böjde sig ned öfver broräcket. Den korta kappan satt spändt omkring hennes smala lif, den högra handen, som hon dragit ur muffen, bar en svart handske, och han såg en rund liten handlofve, som tittade fram under kappärmen.

I sin förvirring tog han af sig hatten och hälsade. Den unga flickan böjde på hufvudet och log igen. Hon reste sig ur sin lutande ställning och stack båda händerna in i muffen.

»Adjö, herr Hallin,» sade hon. »*Pastor Hallin* skulle jag säga.»

Hans förlägenhet var plötsligt borta. Hon såg så oemotståndligt söt ut, där hon stod. Solstrålarna lekte genom det ostyriga nackhåret.

»Vänta litet, så att jag får hälsa på er,» sade han och klättrade uppför backen. Han gick fram och tog henne i hand.

Att han aldrig hade märkt förr, hvad hon såg bra ut, ett så friskt leende och så djupa, varma ögon.

»Jag brukar gå ut och gå den här vägen,» sade hon som en förklaring. »Aldrig kunde jag tro, att jag skulle få se er här. Välkommen hem,» tillade hon.

»Tack.»

»Men hvad höll ni egentligen på med?»
fortfor hon muntert.

»Ingenting,» svarade han, i det han gick framåt vägen bredvid henne. De tego båda en stund. Ernst såg på, hur hon gick bredvid honom med små snabba, halkande steg.

»Det är vårvädret, som gjort mig tokig,» sade han.

»Tycker ni, att det är vårväder nu?» —
Hon skrattade med ett litet kort, lustigt skratt. —
»Vi ha ju inte kommit ur februari än.»

»Visst är det vårväder,» sade han. »Känner ni inte det i luften? Det är varmt i solen, så att man får lust att knäppa upp rocken.»

Han gjorde det och tog af sig hatten, medan han med näsduken torkade svetten ur pannan.

Hon såg förskräckt ut.

»Akta er, ni kan förkyla er,» sade hon.
»Ni är ju inte stark.»

Han såg mycket förvånad ut.

»Ska ni nu också ta hand om mig?» sade han nästan förargad. »Det gör alla människor. Men hur vet ni det egentligen?» tillade han.

»Selma och jag ha talat så ofta om er,» sade hon, men blef i detsamma röd och vände sig bort.

De följdes åt tillbaka in emot staden, och de pratade om alt möjligt, om gemensamma bekanta och gamla tider, då de råkats på barnbaler och på bjudningar. Hon hade alltid tyckt, att Ernst var så underlig, och hon hade varit så rädd för honom, sade hon, därför att han var så alvarsam, så fasligt alvarsam. Men i dag hade hon sett honom från en annan sida.

»Hvad det är lustigt, att ni kan bära er så där tokigt åt i ensamheten. Nu är jag inte rädd för er längre ett tecken.»

Och hon lutade sig fram och tittade leende upp i hans ansigte, som om hon nu först kommit underfund med, att han var en ung människa af kött och blod, likasom hon.

»Bär *ni* er aldrig oförståndigt åt?» sade Ernst. Han var själf aldeles förvånad. Ty han kände inte igen sin röst. Så upprymd och stark lät den.

»Jag!»

Hon gjorde en liten släng på nacken och gaf sig till att trippa upp och ned i snön, som om hon haft lust att sätta i och springa.

»Vet ni, när jag går där ensam hemma ibland, och tant går i köket och ställer — ni vet ju, att tant som jag bor hos, när jag är inne i staden, har skolpojkar i inackordering. Usch, hvad de där otäcka pojkar kan plåga lifvet ur en med sina dumheter — då vet jag ibland inte, hvad jag ska ta mig till. Så'na galenskaper kan jag komma att tänka på. Vi flickor ha ju aldrig någonting att göra. Och jag känner mig så led på alting, så jag vill bara gråta. Men ibland känner jag mig så glad och vild, så att jag önskar, jag kunde få fara ut och rida riktigt långt bort på en vild häst. Så fort, så att jag inte kunde se framför mig. Jag vill hoppa och skrika af bara glädje, gå ut i skogen och rulla mig i backarna eller bada i sjön om somrarna och plaska i vattnet, tills jag blir så trött, så att jag inte orkar längre. Men det är ju bara dumheter.»

De hade redan kommit in i staden, och hon stannade vid en tvärgata.

»Nu törs jag inte gå med er längre,» sade hon. »Adjö.»

Och hon räckte fram sin lilla behandskade hand.

Han tog den och såg henne in i de muntra ögonen.

»Kommer ni aldrig hem till Selma nu mera?» sade han.

Han begrep inte, hvar han tog sin djärfhet ifrån.

»Jag vet inte, om jag törs nu, när det fins en ung herre i huset,» sade hon.

Han såg så hjälplöst nedslagen ut, att hon måste skratta.

»Det kan nog hända, att jag törs ändå,» sade hon uppmuntrande.

Hon drog tillbaka sin hand och gaf honom en liten nick. Därpå vek hon af på en tvärgata och gick framåt med små muntra, trippande steg.

Han stod kvar och såg efter henne. Att se henne gå var som att höra musik. Alting blef så lugnt inom en.

Ernst gick direkt hem och skref ända till middagen på sin predikan.

Rektor Hallins skulle ha stor supé den tjuguarda mars, till hvilken alla stadens honoratiores voro inbjudna. Den dagen var deras bröllopsdag, och det hade öfvergått till vana i deras umgängeskrets, att man då skulle vara på supé hos Hallins. Det var landshöfdingens och biskopens, ett par af de rika köpmansfamiljerna, rektorn, lektorerna vid läroverket och deras familjer samt ett par af adjunkterna.

»Tänker Ernst gå med i afton?» sade fru Hallin, när familjen satt samlad omkring kaffet efter middagen.

»Ja, naturligtvis,» sade adjunkten. »Hvarför skulle han inte det?»

»Ser det bra ut, att han går på supé, samma vecka som han skall hålla sin profpredikan?» sade fru Hallin med sin alvarsammaste ton.

»Åh, hvad gör det?» sade adjunkten.

Men vid en blick från sin fru afbröt han sig.

»Ja, hvad tycker du själf?» sade han.

Ernst såg villrådig ut. Han var så van att låta andra bestämma för sig, att det alltid kostade på honom, när han skulle fatta ett beslut, som på något sätt stred emot en annans önskingar. Han svarade emellertid, ehuru med litet dröjande stämma:

»Jo, nog hade jag tänkt att gå.»

Och fru Hallin svarade då endast:

»Naturligtvis skall du i en sådan sak göra, som du själf vill.»

Men hela familjen kände åskmolnet, som sväfvade öfver dem, utan att urladda sig, och Ernst började redan att göra sig samvetsskrupler.

Saken var emellertid den, att Selma före middagen förtrott honom, att det skulle komma ungdom. Det hade hon hört af Gabrielle, som hon mött på vägen till skolan. Och då skulle Eva Bauman säkert komma. Ty hennes tant umgicks hos lektor Hallins. Och detta bestämde Ernst. Efter den underrättelsen måste han gå, kosta hvad det ville.

I det hela taget hade han fört ett aldeles nytt lif under de två sista veckorna. Altsedan mötet ute vid bron hade han varit som förändrad. Han hade varit vid godt lynne, skämtat i hemmet och varit öm mot modern. Och det märkvärdigaste af allt: han hade skrivit sin

predikan. Och han hade gjort det utan ansträngning och utan grubbel, lätt som en lek.

Så att fru Hallin hade redan börjat att gifva sina onda aningar orätt.

Men att han nu skulle gå på supén i afton, det var en sak, hvilken han på förhand ansåg för aldeles gifven. Hans mor fick säga, hvad hon ville. Han gjorde tidigt toalett och kom ned i förmaket, färdig före någon af de andra.

— — Alla öfverdragen voro aftagna i lektor Hallins rymliga salong, den hvita spetsduken hängde prydligt öfver det stora divansbordet, lampans sken blef mot det hvita underlaget ännu starkare, och i den förgyllda bronskronan i taket voro alla ljusen tända.

Lektor Hallin gick själf i svart frack och hvit halsduk och tog en öfverblick öfver arrangementerna. På honom skulle ingen kunna se, att han var fyllda sextio år. Polissongerna voro visserligen silfvergråa och hjässan bar. Men håret hade mycket brunt kvar bland det gråa, och vid högtidliga tillfällen bar han sin fetma med en spänstighet, som om den endast varit ett uttryck för ungdomlig hälsa och kraft. Hans ansigte var nästan fritt från rynkor, åren tycktes ha gått fram öfver honom, utan att ha förmått att göra honom gammal, och i ögonen lyste en spelande munterhet, som gjorde honom nästan ung.

Han kastade en flyktig blick öfver rummens utseende — i sådana fall visste han, att han

kunde lita på sin hustru — och gick sedan upp för spiraltrappan, hvilken ledde till rökrummen.

Dessa två rum, ett stort och ett litet, voro hans stolthet och den största lyx, han tillåtit sig. Han såg sig omkring på denna komfort, hvilken han för sig själf kallade »europeisk», och han tänkte med en känsla af fåfänga på, att ingen i hela Gammelby kunde uppvisa maken. Han såg på spelborden, där nya, obrutna kort lågo utkastade. I lampetterna utmed väggarna brunno nya tjocka ljus, och genom portieren, som hängde snedt öfver dörren, glimmade ett ljusgrönt sken fram från den stora lampetten, som hängde midt i det mindre rummet.

Den gamle herrn granskade konjaksetiketterna och höll upp punschkarafinen mot ett ljus för att se, om den var riktigt blank och klar. Sedan räknade han glasen och slog upp en ny cigarrlåda, som han stälde mellan munstycken och sjöskumspipor på ett elegant rökbord. Därefter stälde han sig själf framför en trymå, som gick från golf till tak, och tog en överblick af sin yttre människa.

Han drog ihop fracken och vände sig i profil för att se, om magen vuxit sedan fracken var på sist, strök polissongerna bakåt och rättade på halsduken. Lektorns lediga sätt att knyta en hvit halsduk, var hans stolthet. Så nickade han åt sig själf och gnolade omedvetet på en fransk operettmelodi.

Rak i ryggen och med mjuka, elastiska steg gick han utför spiraltrappans mattor och in i salongen.

Där stod hans hustru, sysselsatt med att sköta om den stora lampan, som varit för högt uppskrufvad.

Lektorskan Hallin var klädd i en svart sidenklädning med släp. Vid halsen satt en stor brosch af guld, i hvars midt glänste en pensée af juveler, och omkring den högra armen blänkte ett armband af samma metall, besatt med äkta perlor. Ärmarna voro korta och halföppna samt visade ett par fylliga armar, hvilka ännu hade ungdomens hvita mjukhet.

När hon såg lektorn, gick hon emot honom och lade armarna om hans hals.

»Abell!» sade hon.

Lektorn kysste henne flyktigt på pannan och sköt henne sakta undan. Han var van vid denna känslfullhet, strax innan gästerna skulle komma.

»Ja, min kära vän,» sade han. »Tiden går.»

Och han kastade en blick i spegeln för att se efter om skjortbröset eller halsduken lidit någon skada.

Lektorskan seglade fram öfver golvet med den egendomliga gång, som är vanlig hos feta och småväxta fruntimmer, isynnerhet när de äro klädda i sidenklädningar.

»Gabrielle,» ropade hon ut genom dörren.

»Ja, mamma,» lät det inifrån ett angränsande rum.

»Skynda dig!» ropade modern. »Jag hör Axels steg i trappan.» Lektor Hallin fick plötsligt ett nytt ärende upp i rökrummet.

»Se så för tusan, ska nu han komma före de andra?»

Hans hustru gaf honom en förebrående blick och gick ut i köket för att de unga skulle få träffas ostörda. Den här lilla stunden kunde man väl åtminstone unna dem.

I en fart kom Gabrielle utspringande. Hon var klädd i hvit tyll med skära rosetter. Och hon stälde sig skälmskt framför dörren och väntade på att få höra fästmannens ringning.

Den lät inte håller vänta på sig, och med snabba fingrar öppnade fröken Gabrielle dörren, sprang sedan ett par steg baklänges och väntade på den effekt, hennes dräkt skulle göra på fästmannen. Hennes lilla mun rörde sig otåligt, och ögonen blänkte under den krusade luggen.

Löjtnanten kom in. Han var i uniform. Kappan kastade han af sig och stannade i full parad med sabel vid sidan och epåletter framför fästmän. Båda stodo de stilla ett ögonblick för att njuta af den andras förtjusning. Gabrielle formligen åt honom med ögonen. Och med ett litet skrik och en själfsvåldig rörelse kastade hon armarna om hans hals och öfverhöljde honom med kyssar.

»Du är så söt, så söt, så söt,» hviskade hon mellan kyssarna. »Kom in till mig, så få vi vara i fred en stund, innan det kommer någon.»

»Lilla Gabby,» sade löjtnanten och följde henne.

Men de ostyriga småsystrarna, som hade hört modern ropa, att »Axel» kom, voro redan färdigklädda i ljusa, korta klädningar, hvita strumpor och utslaget hår, och de passade på, när mamma gått ut i köket, smögo sig genom salen och gingo sedan sakta in i kabinettet, där dörren till Gabrielles rum stod på glänt.

»Tyst,» sade Elin, som var tolf år, till Anna, som var tio.

Och de lyssnade till ömma kärleksord och täta smekningar. Och när det blef tyst, så att de endast kunde ana sig till långa, dumma kyssar, då knepo de hvarandra i armarna för att inte skratta högt.

»Gud, hvad de är fåniga,» sade Anna.

Men Elin var nyfikenare. Hon ville se dem också, och hon gläntade på dörren.

»Tänk, hon sitter i knät på honom,» sade hon till system.

Så väntade de små oskulderna en stund till, och så störtade de på en gång midt in i rummet och ropade med förenade krafter: Kuckeliku!

Gabrielle rusade ursinnig upp och förföljde dem:

»Det är då ena välsignade ungar.»

Och lektorskan kom med fart inseglande från köket för att skipa rättvisa.

»Ni borde riktigt skämmas att bära er åt så här i dag, när det kommer främmande. *Har* jag inte sagt er, att ni ska låta bli att retas med stora syster?»

Men i detsamma ringde det på klockan, och Elin skickades ut efter huspigan, som skulle vara tillstädes i tamburen. Lektorskan gick in i salongen för att vara färdig att taga emot, och Gabrielle hängde sig ännu en gång omkring fästmannens hals i det hon öfver hans axel kastade en extra systerlig blick på »de välsignade ungarna».

Gästerna började komma. I tamburen blef det trängsel. Framför toaletspegeln aflöste herrar och damer hvarandra. Det var solida gamla damer med mössor och hårklädsel, gamla herrar med gråa peruker eller bara skinande hjässor och grått skägg. Det var medelålders herrar, de flesta med kala pannor och skinande anleten. Det var eleganta unga herrar med nedkammad lugg och pince-nez. Där funnos medelålders damer med slätkammadt hår och en svart rosett öfver hjässan, alvarliga, stela ansigten, som föraktade världen och alt hvad världens var, och som kommit hit för att visa, att de kunde bruka världen, så som brukade de den icke. Sist funnos där också glada, rosiga flickansigten, hvilka dröjde där länge och lämnade spegeln med just det leende, som var nödvändigt, när man skulle gratulera på en bröllopsdag.

Ty alla, som gingo in, gamla och unga, herrar och damer, alla hade de handskar som till en bal, och somliga af herrarna, som brukade resa till Stockholm och visste, hvad som var fint, höllo chapeau-claque i händerna och behöllo den, medan de stodo i förmaket eller salongen och språkade med damerna, stannade i en vrå eller vid en dörrpost och i eleganta stälningar bildade staffaget i den brokiga salongsinteriören. Och alla kommo de för att gratulera. De bugade, och de nego, och där flögo ord så hjärtliga och så glada, som om ingen kunde drömt om, att en sky någonsin vågat att ens för en sekund förmörka solen på detta lyckliga äktenskaps mönsterhimmel. Fruarna togo sin kära, kära Aurore i fann och kysste henne på munnen eller kindbenet, alt som det kunde falla sig. »Herre gud, lilla Aurore.» »Du ser ju ut som din egen dotter.» »Är det verkligen tjugo år, som ni varit gifta?» »Ja, såge man inte barnen, så kunde man då rakt inte tro det.» »Den söta Gabrielle! Tänk, att hon redan har fästman.» »Min rara Aurore, hvad det var snällt af dig att komma ihåg oss.» »Jag är så ledsen att inte ha några blommor. Men alla mina blommor ha farit så illa i vinter.» — Det sista var biskopinnan.

Men det var också alvarligare lyckönskningar, som yttrade sig i långa, menande handtryckningar och hviskande ord. »Gud välsigne dig, lilla Aurore, och gifve dig alt godt.» Medan herrarna mera enformigt uttryckte sina känslor

för tillfället: »Har den äran.» »Gratulerar.»
»Hoppas . . . ännu många . . . glada . . . år.»
»Hm . . . Häm» . . . o. s. v.

Och fru Hallin tog emot dem alla och nyanserade sina svar efter hälsningarne. Hon log gladt mot de glada och vemodigt mot de alvar samma. Och medan gästerna fortforo att komma, rörde hon sig ifrigt fram och åter mellan soffan och dörren. Hon fick dem att sitta ned på sina platser och glömde hvarken rang eller antipatier vid placeringen.

Lektor Hallin var glad och strålande. Rak och elegant förde han sin korpulenta kropp mellan damernas långa släp och salongens prydnadsmöbler, utan att trampa ned eller stöta emot. Han hade artiga och förbindliga ord till de äldre damerna, galanta blickar och faderliga klappar på axeln eller kindbenet åt de unga flickorna. Biskopen, som han var du och bror med, ägnade han en bugning, så respektfull, som sig borde för skolans eforus, beledsagad af en liten munter blinkning, hvilken antydde brorskålen, och för sina kamrater hade han all den ogenerade lustighet, som icke skulle ha passat i en salong för någon annan än för lektor Hallin. Han gjorde grimaser åt dem, knuffade dem i ryggen och klappade dem på axeln, så att det smälde i det fina klädet på frackarna. Ty så väl vid dessa mera oskyldiga förbrytelser mot det passande, som ock vid förseelser af mera alvarsamt slag,

hade hela Gammelby bara en enda dom öfver honom:

»Herre Gud, det är ju lektor Hallin, vet jag.»

Adjunkten Hallins kommo litet sent. Fru Hallin hade gjort en ovanligt lång toalett, i hvilken adjunkten i tysthet anade ett slags hämd, öfver att Ernst icke velat försaka att gå med. Men när hon kom in i salongen, var hon idel solsken och kysste sin svägerska på båda kinderna, tryckte hennes händer och hviskade: »Kära lilla Aurore». Och svägerskan återgäldade hennes ömhet och smålog med tårar i ögonen. De visste båda, att damerna i sällskapet betraktade dem. Ty hela världen i Gammelby hade reda på, att svägerskorna icke drogo jämt.

Adjunkten Hallin omfamnade hjärtligt sin bror. »Lycka till, gamle Kain,» sade han lifligt.

Och lektorn drog honom muntert i skägget och svarade: »Det växer mossor på gamla träd, Erker.»

Ernst Hallin kände sig något förlägen, när han inträdde i denna samling af människor. Han passade i det hela taget icke i stora sällskap. Han lyckönskade farbrodern och fastern, tafatt och kantigt, tyckte han själf, och bugade sig stelt för damerna. Därefter hälsade han på några af herrarna och stälde sig sedan i en vrå och såg sig omkring.

En tjänsteflicka bjöd omkring té på en bricka, och efter henne kom en annan med en stor bricka, på hvilken lågo massor af småbröd. Fru Hallin räknade ända till fjorton sorter.

Midt i soffan satt biskopinnan med rektorskan Ahlkvist på ena sidan och borgmästarinnan Rundlund på den andra. De samtalade om en bazar, som nyligen blifvit hållen för att skaffa Gammelby ett Magdalenahem, och man berättade nu, att den som nettovinst icke hade inbragt mer än cirka sjuttiofem kronor. De tre damerna talade ifrigt och lutade sig båda fram öfver biskopinnan, som satt med tékoppen i hand och bekymrad skakade på hufvudet, medan hon delade sin uppmärksamhet mellan det projekterade Magdalenahemmet och ett vaniljbröd, som hon tugade på.

Biskopinnan var en liten mager dam med ett fullkomligt världsligt utseende och idel världsliga intressen. Det såg ut, som om hon aldeles på skämt blifvit satt att presidera i ett biskopligt hus, och hennes man tog icke häller mycken hänsyn till henne hälst som hon var betydligt yngre än han. Chokoladjudningar på förmiddagarna voro hennes förtjusning, och hon tyckte mycket om att slå sig ned bland ungdomen, när hon kunde komma åt. Ja, i största hemlighet kunde det hända, att hon ibland vågade sig på att kokettera med någon af de yngre herrarna, som tyckte om att roa sig en smula på »lilla biskopinnans» bekostnad.

Ett stycke därifrån satt fru Hallin och samtalade med fru Pegrelli. Inte därför att fru Hallin egentligen hade någon särskild förkärlek för fru Pegrelli. Hon var tråkig och pedantisk

och talade inte om annat än sitt eget andliga lif. Men hon hade rykte om sig för att vara en from kvinna, och man sade, att domprosten fäste stor vikt vid hennes omdömen och rådförde sig med henne i många saker, hvilka voro af vikt för församlingen. Och domprostens tanke om någon var bestämmande för alla guds barn i Gammelby. Därför såg fru Hallin upp till fru Pegrelli, såsom till en, hvilken var längre kommen i nåden än hon.

I kväll hade hon dessutom ett särskildt intresse af detta samtal. Ty fru Pegrelli var Eva Baumans tant, hos hvilken sagda unga dam bodde, medan hon ett par månader skulle vistas i Gammelby för att taga lektioner i musik. Och fru Hallin visste, att hennes son på sista tiden ofta varit hos fru Pegrelli. Ja, han hade till och med stannat där till kvällen två gånger. Därför ville fru Hallin uppfylla sin moderspligt och försöka få veta, hvad hennes son gjorde där. Det kunde väl inte vara möjligt, att han, som nu hade så alvarliga saker att tänka på, verkligen skulle gå och leka förälskad. Ty att han på alvar skulle kunna älska Eva Bauman, det kunde fru Hallin inte tänka sig, lika litet som hon öfver hufvud taget skulle hafva kunnat tänka sig detta med någon af de unga flickor hon kände.

Och därför satt hon nu och talade med fru Pegrelli i almänhet om sin son och tackade henne, för att hon varit så vänlig och velat se

honom hos sig. Men hur det var, kände hon sig genom detta samtal endast alt mera orolig.

Ernst Hallin såg, att modern talade vid fru Pegrelli, och han kände, hur han rodnade. Han ämnade just gå in i kabinettet, där han visste, att han skulle träffa ungdomen, när han genom dörren hörde Simonsons skarpa röst. Och han stannade obeslutsam.

Téet hade bjudits omkring, och herrarna och damerna sutto eller stodo blandade omkring hvarandra i den stora salongen. I förmaket sutto några herrar och damer, som berättade historier och skrattade, och ute i salen gingo ett par herrar fram och tillbaka och talade politik.

Det låg en stilla väntan i luften. Hvar och en satt eller stod på sin plats, som man gör här i lifvet, när man vet, att man icke kommit dit för att stanna på alvar. Och från damerna hördes här och där en ironisk tacksägelse, för att man så länge fick den äran af herrarnas sällskap. På åtskilliga af herrarnas anleten återspeglade sig en viss oro. De bytte ofta om plats, hviskade i förbifarten i örat på en individ af samma kön, och en och annan såg i hemlighet på klockan.

Isynnerhet såg lektor Kumlander orolig ut. Han hade blifvit invecklad i ett samtal med borgmästarinnan Rundlund och stod nu och myste och bockade sig.

»Hans hustru hade tyvärr inte kunnat komma. Hon var inte riktigt frisk än. Men gudskelof,

efter omständigheterna . . . mycket bra . . . hon, ja . . . mycket bra».

Borgmästarinnan lade hufvudet på sned mot sin feta axel och smålog kokett mot sin gamle kavaljer:

»Om ni karlar någonsin kunde lära er, hvad ni har att tacka oss fruntimmer för?»

Lektor Eneman hade lotsat sig fram till rektorskan Ahlqvist. Han stod med ena handen i sidan, den andra mot soffkanten och benen i kors. Hans ansigte sken, och de gula tänderna lyste fram, medan han talade i ett och oupphörligt kastade blickar omkring sig på sällskapet.

Lektor Bruhn satt ensam vid ett litet bord i förmaket, såg på album och snusade.

Då kom lektor Hallin ned utför spiraltrappan. Han hviskade leende något till ett par af de närmaste och gick därpå fram till en klunga af samtalande herrar.

»Behagar inte herrarna öfvergå till den solidare delen af aftonen.»

Det blef en almän rörelse. Lektor Kumlander afbröt tvärt sitt samtal med borgmästarinnan och gjorde endast en betecknande min uppåt andra våningen. Lektor Eneman stod leende kvar och talade ännu en stund för att visa, att han ägde själfbeherskning. Men benen gingo i sär som af sig själfva, och handen, som han hållit i sidan, började göra liffiga gester liksom för att påskynda samtalet. Herrarna i salen hade redan försvunnit dit upp, och lektor

Bruhn reste sig vid första ljud och svarade ett enstafvigt:

»Nå.»

Biskopen satt kvar i sin länstol.

»Jag kommer efter om en liten stund,» sade han.

Endast fästmannen och pastor Simonson ämnade på alvar att stanna hos damerna.

Ernst Hallin hade med en liten suck beslutat sig för att följa med herrarna. Han visste så väl, hur det brukade gå till inne hos ungdomen. Där sutto de unga flickorna och herrarna omkring ett bord och »lekte snillekar». D. v. s. de kastade en näsduk till hvarandra och sade ett ord, som den andra skulle rimma på, och den som inte kunde rimma, fick ge pant. Eller också skrefvo de karaktärer. Eller också skulle en i sällskapet få sig en vän. Han eller hon gick ut i ett annat rum, och de öfriga kommo öfverens att tänka på en person af annat kön än den, som var ute. Sedan kallades personen i fråga in igen och skulle genom frågor utleta, hvem det var. Eller också gaf man tafloer och deviser eller gömde ringen eller lekte »dränka, dra i land och gå i döden» eller lät ryktet gå.

Dessemellan hade man små pratstunder, och då gjordes det upp partier mellan unga, oskyldiga individer. Och så berättades det historier. Alla de unga voro glada. Och de pratade i munnen på hvarandra och skålade med bischof

och punsch och skrattade och hade roligt, så att de gamla ibland tystnade utanför och hörde på.

Den ungdomen. Den ungdomen.

Ty hos lektor Hallins visste de, att de alltid fingo vara i fred, och att ingen mamma eller tant skulle komma och titta i dörren för att se efter, hvad ungdomen hade för sig. Hela tiden fingo de vara för sig själfva, och när supén var serverad, behöfde de bara taga talrikarne med sig in i kabinettet, och så annekterade de en flaska champagne och behöllo den därinne. Och glädjen stod högt i tak.

Alt detta hade Ernst Hallin så hjärtans gärna velat vara med om. Och han skulle ha känt sig så belåten, bara han hade kommit så långt, att han väl setat i en vrå därinne och fått glädja sig åt de andras glädje och se på Eva Bauman. Men han kunde inte komma sig för med att gå dit. Han stod inte ut med att tänka på, att Simonson skulle sitta i rummet, på samma gång som Eva och han. Naturligtvis skulle han iakttaga dem. Naturligtvis skulle han förstå alting och fästa sina kalla ögon på dem och förstumma dem.

Ernst kastade en blick på fruntimmerna i salongen. Hans mor och fru Pegrelli hade dragit sig ut i förmaket, och alla de andra hade trängt sig tillsammans omkring divansbordet. Biskopen stod framför bordet och sade någonting, till hvilket alla lyssnade. Så bugade han sig och

antydde med ett leende, att han tänkte förena sig med herrarna däruppe.

I detsamma föllo hans ögon på Ernst Hallin, och han gick genast fram emot honom.

»Nå, tänker pastorn öfvergå till herrsidan eller stanna hos fruntimmerna?» sade han med ett leende, som berörde Ernst obehagligt.

»Jag tror, jag går dit opp,» svarade han och observerade i detsamma, att modern märkt deras samtal.

Han blef med ens blossande röd, och när biskopen förvånad betraktade honom, blef han ännu rödare.

»Ännu är jag inte förmannen,» sade biskopen, som missförstod orsaken till den unge mannens förvirring.

Ernst kastade en nästan fiendtlig blick på biskopens grofva, välvilliga ansigte, stammade, trasslade in sig, bugade och visste icke, hvad han skulle säga. Biskopen lämnade honom med det intrycket, att unga Hallin måtte vara en besynnerlig kurre, som hälst borde skickas på landet någon tid för att lugna sig. Och i detta ögonblick kände de båda männen för hvarandra en ömsesidig antipati, för hvars orsak ingendera skulle ha kunnat göra sig reda.

När biskopen hade försvunnit, gick Ernst långsamt efter, utan att låtsas se modern, som vinkade åt honom.

Han var i en häftigt uppretad sinnesstämning. Han kände sig fiendtlig mot hela sällska-

pet. Hvarför skulle de placera sig så idiotiskt, herrarna i ett rum och damerna i ett och ungdomen för sig? Hvarför har jag öfver hufvud taget gått hit? tänkte han. Och för hans fantasi stod plötsligt det faktum, att han nästa söndag skulle predika prof. Ämnet, predikans gång, kyrkan full med folk, hela scenen stod plötsligt lifslevande för honom. Biskopen skulle sitta där i sin bänk och betrakta honom med sin myndiga min och sina kalla ögon och skjuta på den svarta kalotten. Och alla skulle se på biskopen och gissa sig till, hvad han tänkte, och döma predikan därefter. Modern skulle sitta där med hjärtat i halsgropen. Och Eva! För henne skulle han uppträda och ljuga. Inte hade han kallelse till detta, inte var det honom ett oafvisligt behof att förkunna guds ord för människorna. Det hela var en låghet af honom, en skamlig, oförlåtlig låghet, som skulle kröka hans själ i stoftet och smutsa honom under ett långt, tomt och förfeladt lif. Hur hade alt detta gått till? Det var andra, som hade ledt honom. Aldrig hade han haft ett ord att säga själf. Men det skall ta ett slut, tänkte han. Det skall bli annorlunda. Ännu är steget icke taget, ännu kan jag vända om, och jag skall göra det.

Han såg för sig, hur han kom in till fadern och sade honom modigt och lugnt: »Jag kan inte bli prest». Och han kände sig i fantasin så lätt om hjärtat, som om det redan vore öfver, och han vore en fri människa igen.

Men då såg han också en annan syn. Han såg hela deras hem, fadern, som släpat hela sitt lif i skolan, modern, som hela dagarna satt vid sybordet eller stod i köket. Det var fattigt hemma, och det skulle aldrig bli rikare. I många år hade hans föräldrar gladt sig åt det hoppet att få se honom färdig, beredd att arbeta för sig själf. Han visste, hur de skulle taga detta. Det skulle icke uppretta dem. Men de skulle böja sig därunder med bitterhet, som de gjort med allt annat i hela sitt lif.

Utän att tänka därpå hade han tändt en cigarr och ställt sig ensam vid kakelugnen i rökrummet. Han väcktes ur sina tankar af, att någon tilltalade honom.

»Hvad står man här och funderar på?»

Det var lektor Bruhn, som stod framför honom med ett rykande toddyglas i ena handen och en brinnande cigarr i den andra.

»Får jag lof att dricka ett glas med dig?»

Ernst såg sig omkring. Han hade icke tänkt på, hvar han befann sig. Han tog hastigt ett glas punsch från en bricka och drack med Bruhn.

»Tack för sist, farbror,» sade han leende.

»Ja, det var en förbaskadt rolig afton,» sade Bruhn. »Det roar mig alltid att se folk på en supé som i kväll. Då är det andra tag i dem. Städade och gentila och alvarsamma, som om det inte funnes ett rökrum i hela huset. Och så fort det blir tal om toddy, så försvinner hela bundten, som om de hade eld under sig.»

Han sög en stund på sin cigarr. Ernst Hallin såg frånvarande ut.

»Hur känns det att veta, att du skall predika?» sade Bruhn.

Ernst undvek de skarpa ögonen, som nästan tycktes vilja genomborra honom.

»Åhjo,» sade han.

Lektor Bruhn skrattade torrt.

»Jag tänkte också bli prest en gång i tiden,» sade han. »Men det blef ingenting af. Ty det bar mig emot. Och det var då väl det. Ty sedan blef jag så pass fritänkare, som jag nu är. Och det är en förarglig historia, ifall man råkar vara prest.»

Ernst kände ett stygn i hjärtat, och ett ögonblick fick han lust att tala om alla de tankar, som rörde sig inom honom. Han kände det, som om denna tvära och kantiga människa skulle kunnat förstå honom och gifva honom ett råd eller åtminstone ett deltagande ord. Men medan han stod och öfvervägde, hur han skulle göra, försvann lusten, och han svarade något intetsägande.

»Man skulle kanske sätta sig,» sade lektor Bruhn.

Och de slogo sig ner vid ett bord, omkring hvilket en grupp herrar sutto och pratade med toddivirke framför sig.

Öfver rummet låg som ett grått moln af tobaksrök, genom hvilket lampetternas och stakarnas ljus lyste med dämpade lågor. På golf-

vet stodo fyra spelbord, där alla platserna voro upptagna. Vid tre af borden spelades préférence och vid det fjärde vira. Vid det bord, där Ernst Hallin slagit sig ner, sutto förut några af skolherrarna och tillsammans med dem grosshandlar Andersson, en af Gammelbys rikaste träpatroner med yfviga mustascher och polissonger, pince-nez på näsan och en peruk, som aldrig ville sitta rätt.

I det inre rummet satt biskopen vid ett glas punsch och samtalade med rektor Ahlkvist och lektor Eneman. Biskopen satt så, att han genom dörren kunde hålla öga på det öfriga sällskapet.

Och omkring borden gick lektor Hallin, prydlig och outtröttlig. Han samtalade med alla, drack med alla, räckte till för alla och såg efter, att ingenting fattades.

Det var samma slags tillställning som för ett par veckor sedan i »lilla salongen». Men den rätta stämningen ville icke infinna sig, och det var häller ingen, som väntade, att den skulle göra det. Herrarna samtalade, skålade med hvarandra, rökte och berättade historier. Men det ville inte komma riktig fart i samkvämet. Man lade band på sig. Man var städad och stel. Och äfven det mest högljudda skratt hade liksom en annan klang.

»Man får lof att hålla sig på mattan för att sedan vara presentabel för de förbaskade fruntimren,» sade lektor Bruhn.

Och kvällen släpade sig fram enformigt och trögt.

Klockan half nio kom landshöfdingen. Det var en liten petig man med slätkammadt hår och polissonger. Han var till ytterlighet elegant klädd och hade något af gammal hofman i hela sitt väsen.

Sedan han hälsat på damerna, gick han upp till herrarna och slog sig ned vid ett spelbord. Lugn och korrekt skötte han sina kort till dess att mattimman kom, med en min, som om han setat på ämbetsrummet.

När klockan blef half elfva, började redan en och annan att se på klockan. När hon blef tre kvart på elfva, uppstod en tydlig rörelse ibland herrarna. Man steg upp ifrån spelborden, putsade naglarna, justerade sin toalett och lade bort cigarrerna.

En och annan af herrarna försvann ned till fruntimren och förde med sig en doft af tobak och spirituosa, som kom damerna att rynka på näsan, samtidigt med att de tackade, för att någon ville vara så snäll och bry sig om oss fruntimmer.

»Det ska bli skönt att få litet mat,» sade lektor Kumlander och fnyste välvilligt mot biskopen, som stod bredvid honom.

Biskopen såg på honom med ett leende, som om han förläte hans indiskretion och själf vore höjd öfver alla liknande svagheter.

»Jag tror verkligen, att jag också börjar känna mig hungrig,» sade han.

Under ett ögonblick var det aldeles tyst i rummet.

Då hördes plötsligt steg i spiraltrappan, och upp kom lilla Erik springande med det glada budskapet, som han högt hviskade till sin fader:

»Mamma hälsar, att supén är tändig.»

Det blef en rörelse bland herrarna, som var så liflig och så påtaglig, att lektorn icke hade behöft att återupprepa uppmaningen. Men han gjorde det i alla fall för formens skull:

»Mina herrar. En sup och en smörgås. Får jag be er hjälpa till att föra ut damerna.»

Ett stilla, beherskadt tumult fylde de båda rökrummen med en rörelse, som när man kastar ut en metref med bete, och det blir en hastig, afvaktande rörelse bland aborrarna. Alla, som sutto, reste sig upp, drogo ned västarna och sträckte på benen. Och en ofrivillig rörelse fram emot trappan förmärktes. Så afstannade den plötsligt igen. Rangordningen skulle iakttagas.

Det uppstod en kort strid vid trappan, som rörde sig omkring, huruvida landshöfdingen eller biskopen skulle gå ner först. De båda herrarna stodo och bugade sig emot hvarandra.

»Den världsliga makten har alltid fått stryka på foten för kyrkan.»

»Det var förr i världen ... Å, jag ber ...»

Men den lille sirlige landshöfdingen sköt behändigt den stora biskopen framför sig, och när de båda hade försvunnit utför trappan, blef rörelsen däruppe med ens liflig och ogenerad.

»Fan, hvad jag är hungrig.»

»Den, som väl hade fått supen.»

Och tätt efter hvarandra skyndade de hungriga herrarna i en slingrande gåsmarsch utför spiraltrappan. De, som hade största världsvanan och det mest utpräglade själförtroendet, skyndade direkt in i förmaket och bjödo någon af damerna armen. De andra trängde ihop sig i dörröppningarna. Från alla håll skockade man sig in till matsalen, både damer, herrar och ungdom, och ett ögonblick var det tyst, så att man kunnat höra en engel flyga genom rummet. I stum beundran för guds gåfvor, knäppte hela sällskapet ihop händerna, damerna nego, och herrarna bugade sig. Och i dörren till tamburen stod unga Gustaf Hallin och visade med ett belåtet leende, hur han njöt af den almäna andakten.

Supén var också lysande. På bordens båda ändar var smörgåsbord dukadt, ett för herrarna och ett för damerna. Där fans det kaviar, ansjovis, sardeller, tunga, graflax, förlorade ägg med kräftstjärter, halstrad potatis, holländsk sill, halstrad ål, gåslefterpastej, finspackade och skurna hjärpbröst.

Midt på bordet tronade en väldig krokan med årtal och datum af den vigtiga dagen, och i långa rader glänste de slipade glasen öfver

den hvita damastduken, släta, höga rödvinsglas utan fot, röda fiskvinsglas med mjölkhvit fot, flata, läckra champagneglas och slipade sherryglas.

Lektor Hallins supéer voro också berömda, och lektorskans kokkonst stod högt i rop. Där fans också lax och kyckling med tomater, champignonomelett, lybsk skinka med kastaniepurée, kräftkransar med förlorade ägg, blomkål med smör och färsk fågel.

»Jag känner igen matsedeln från Gustafva Björklund,» hviskade borgmästarinnan Rundlund till rektorskan Ahlqvist.

»Jag med,» svarade denna. »Men godt är det.»

»Är det någon konst att göra en god supé, när man inte frågar efter, hvad det kostar?» svarade borgmästarinnan och slog knyck på nacken.

Men biskopinnan gick fram emot lektorskan.

»Ack, lilla Aurore,» sade hon. »Du gör dig då alltid så mycket besvär för dina gäster. Tänk, så mycket mat.»

Och lektorskan Hallin strålade. Detta var hennes mest lycksaliga ögonblick. Ty det var inte nog med, att det fans mycket mat, det fans också god mat. Det visste hon. Ty hon hade smakat på alla rätterna själf. Och hon visste, att hon inte behöfde skämmas för dem.

Men så visade gästerna också, att de kunde sentera maten. Den sena timman i förening med det ymniga förtärandet af sötsaker å damernas

sida och spirituosa å herrarnas hade drifvit upp hungern till en onaturlig höjd.

»Äter du, Erker, så att du blir mätt?» sade lektorn, i det han drack ett glas rödvin med brodern.

Adjunkten nickade och skrattade.

»Det måtte blir skönt att stiga upp i morgon,» sade han.

Det hade varit en stark dispyt mellan makarna Hallin, när frågan väcktes om, huruvida lektor Bruhn skulle bjudas eller ej. Lektorskan Hallin hade sett förolämpad ut och förklarat, att då kunde man lika gärna låta bli hela supén. Ty om lektor Bruhn var med, så kunde man vara säker på, att han skulle ställa till något spektakel. Men lektorn höll på, att Bruhn skulle bjudas, och så blef han bjuden.

Under kvällens lopp såg det emellertid ut, som om lektorskan skulle få orätt. Ty lektor Bruhn uppförde sig högst exemplariskt. Han åt och drack, lemnade damerna i fred, och när han hvilade sig efter bordets ansträngningar, stod han för det mesta i ett hörn för sig själf, vägde på klackarna och vände sig altibland åt väggen för att snusa. Han tycktes känna med sig, att han behöfde vara på sin vakt.

Emellertid hade en klunga damer samlats i en ring midt framför Bruhn. Det var samma damer, hvilka före supén samtalat om bazaren.

Nu var det ett annat ämne, som kommit på tapeten. Det var pastor Simonson, som väckt

ett förslag, att man skulle söka intressera presterna i Gammelby för att gemensamt anordna bibelförklaringar i elementarläroverkets stora sal. Pastor Simonson stod själf midt ibland damerna och talade med torr röst och lifliga åtbörder. Damerna lyssnade med andakt. Och ingen lade märke till Bruhn, som hörde hvartenda ord och gjorde fruktansvärda grimaser för att kunna hålla god min.

Men till sist blef det honom för starkt. Han tog ett steg närmare den samtalande gruppen och hostade. Allas ögon vändes mot honom. Lektor Bruhn hade ej tänkt säga något, men då alla tego, ansåg han det som en pligt att yttra sig och sade därför:

»För min del tycker jag, det är synd att förstöra den enda kväll i veckan, man har ledig att roa sig på.»

Lektor Bruhn tyckte, att han hade yttrat sig både passande och granlaga. Att man icke kan hafva roligt af bibelförklaringar, ansåg han vara den mest själfklara sak i världen. Och han blef därför i ej ringa mån öfverraskad, när han märkte, hvilken förstämning han väckt.

Till all lycka hade högst få af sällskapet lagt märke till indiskretionen. Lektorskan Hallin passade på och skickade sin man att dricka med Bruhn, i det hon samtidigt uttalade sin glädje öfver, att hon ändå hade fått rätt.

Kycklingen stod på bordet. Och Bruhns inpass glömdes för kycklingen.

Det var ett ätande utan gräns. Man gjorde sig god ro, åt med öfverläggning och tog för sig i ordning af rätterna, viss, att det skulle räcka till. Och ehuru alla visste, att de dagen därpå skulle klaga öfver gårdagen, så skulle det ändå inte ha fallit någon in att ta hänsyn till denna morgondag.

Men de, som kanske njöto mest, voro löjtnanten och Gustaf Hallin. Den förre serverade först sin fästmö och drack ett par glas vin med henne i en fönstersmyg, där han kom åt att kyssa henne mellan klunkarna. Men sedan drog han sig ifrån damsidan och angrep maträtterna med en ifver, som tycktes antyda, att kärleken måtte äga en rent af uthungrande kraft. Och han visade dessutom på ett påtagligt sätt, hur väl han visste att sätta värde på svärfars vin-källare.

Gustaf Hallin hade kommit sent. Han hade förklarat för sin mor, att han skulle lära sig lexorna ovanligt ordentligt, efter han ändå inte fick gå och lägga sig i vanlig tid. Och han kom alltid tids nog till supén och skulle ändå hinna med att ha tråkigt ett par timmar.

Under supén höll han sig hos löjtnanten, emedan han af erfarenhet visste, att han på det sättet säkrast skulle hitta fram till de bästa faten. Och löjtnanten höll denna gång till godo med unga Gustafs sällskap. Ty han behöfde någon att klinga med, när han ville dricka vin, det såg så illa ut att gå fram och dricka ensam. Eljest

föraktade han skolpojken lika djupt, som skolpojken föraktade »den sabelskramlande sockerprinsen som inte dög till annat än att pussa Gabrielle».

Den enda, som inte åt, var Ernst Hallin. Han var ändå till ytterlighet nervös och förargad. Hela kvällen hade han setat och tänkt på Eva Bauman. Och ändå hade han inte kunnat komma sig för att gå ner för att få träffa henne, utan han hade hela tiden setat hos herrarna och hört Kumlander och Svartegren berätta studenthistorier.

Nu såg han henne. Hon stod ensam vid fönstret i förmaket och åt på en glace. Han tyckte, att hon såg åt det håll, där han stod, och med en plötslig kraftansträngning trängde han sig igenom skaran af ätande och drickande gäster och kom fram till henne.

»God dag, fröken,» sade han förläget. Han tyckte, att hon borde se, hur han längtat efter henne.

Men hon hälsade kyligt och brydde sig inte en gång om att ta honom i hand. Hon sög lugnt på sin glace och sade med ett tonfall, i hvilket Ernst tyckte sig kunna höra en studerad elakhet:

»Har ni haft mycket roligt i afton?»

Han såg på henne med ett par bedjande ögon, som en hund ibland kan se på sin herre, när han på en gång vill utgrunda hans tankar och bedja godt för sig själf.

»Hur kan ni tro det?» sade han, som om hon hade bort ana, hur han haft det.

Det skulle aldrig kunnat falla Ernst Hallin in, att Eva Bauman, den vackra, den stolta Eva Bauman, hade setat och hela kvällen känt sig till mods aldeles som han själf. Hade han anat det, skulle han kanske hafva kommit sig för att gå in i det rum, där hon satt, till trots för alla nyfikna blickar, till trots för Simonson, till trots för hela världen. Men nu visste han det inte, utan hörde endast, hur hon svarade:

»Eljest skulle ni väl ha kunnat komma på den ljusa idén att byta om plats.»

Det susade för hans öron. Han förstod icke orsaken, men han kände, att hon var ond på honom, och med en förkrossande känsla af fruktan och egen ovärdighet såg han in i de mörka ögonen, som blänkte emot honom. Aldrig hade han tyckt, att hon var så vacker som nu. Hon hade en svart sidenklädning med genombrutna ärmar, och spetsen satt löst och bröt sig mot en underbart hvit hals. Läpparna krökte sig litet föraktligt, och det var vrede i ögonen.

Han böjde sig fram emot henne.

»Jag vet inte hvarför,» sade han. »Men jag kunde inte. Inte bland alla dessa människor.»

Hans röst skälfde, och det hängde tårar i hans ögon. En häftig rodnad flög öfver hennes ansigte och hals, färgade hennes kinder ända upp till hårfästet, och hon var icke så säker på rösten, när hon svarade:

»Tyst. Nu kommer talet.»

Ernst Hallin vände sig om. Där ute hade biskopen knackat i sitt glas, och gästerna hade ställt upp sig omkring bordet. Lektor Hallin hade tagit plats bredvid sin hustru, som redan förde näsduken till sina ögon, och Gabrielle hade skyndat fram till sin fästman och stuckit sin arm under hans.

»Mina damer och herrar», började biskopen, och det blef aldeles tyst i det stora rummet.

Biskopen såg med en djupsinnig min i sitt glas, där champagnens perlor oupphörligt stego upp till ytan och försvunno.

»Mina damer och herrar», upprepade han.

Han lyfte ögonen och såg ut öfver sällskapet med något af den säkerhet, som utmärkte hans föredrag ifrån predikstolen.

Och biskopen talade om äktenskapet, som gud själf hade instiftat. Han talade om hemmet, det nordiska hemmet och han citerade skaldens ord:

»Hvad fins på jorden mera värdt,
Att hålla dyrt och kärt?»

Särskildt dröjde han vid en skildring af det Hallinska hemmet.

»Det är icke första gången,» slöt han, »som jag på denna dag och i detta hem har glädjen att utbringa en likartad skål. För hvarje år blir denna skål mera betydelsefull. Ty hvarje år, som gått, har ännu fastare tillknutit bandet mellan det par, som i dag firar årsdagen af den stund,

då de lofvade att troget följa hvarandra på vandrigen genom lifvet.»

»Bravo,» ropade lektor Eneman och insvepte hela sällskapet i ett triumferande ögonkast.

»I nöd och lust, som de gamla orden lyda,» fortfor biskopen. »Och i våra dagar, när man från alla håll antastar äktenskapets helgd, när familjebanden ej längre aktas, utan det mänskliga godtycket vill taga den gudomliga auktoritetens plats, då, mina damer och herrar, skulle jag önska, att jag kunde få föra dessa stortalande herrar in i — jag vågar gudilof säga — många af våra gamla nordiska hem och fråga dem: Är det denna lycka, ni vill förstöra, denna trohet i *nöd och lust* — dessa ord uttalade biskopen som om han velat slå fast dem med hammare — hvilken I viljen afskaffa?»

»Mina damer och herrar,» fortfor biskopen i en lättare ton, »jag ber er förena er med mig och tacka vårt värdfolk för en angenäm afton, och på samma gång önska vi dem många år, lika dem som nu gått till ända. Lycka och välgång.»

Gästerna trängdes omkring värdfolket. Fru Hallin tackade med röda kinder och tårar i ögonen. Lektor Hallin sökte anslå en muntrare ton och bugade sig leende till höger och venster.

Efter supén blef det genast uppbrott bland gästerna. En liten stund försökte man att hålla konversationen uppe och sitta kvar. Men försöket dog bort af sig själft. Och alla kände,

att anledningen till samvaron hade bortfallit. Alla voro mätta, och alla ville de hem för att sofva.

Ute i tamburen var det trängsel, och sömniga jungfrur, som setat och väntat under de sista två timmarna, hjälpte fruntimmerna på med kappor och pelsverk. Herrarna kilade uppför spiraltrappan för att komma åt en cigarr, och nere på gatan stod Gustaf Hallin öfverlycklig med två cigarrer, som han hade lyckats smuggla i fickan, och väntade på familjen. Han tänkte röka, när han kom hem på sitt rum. Nu tordes han inte. Det var så många lärare i närheten.

När alla gästerna hade gått, kom lektor Hallin af en händelse ut i tamburen. Dörren till förstugan stod på glänt, och genom dörren uppfångade lektorns vana öra ett misstänkt ljud, hvilket lät som en kyss.

Han gick fram och såg ut. I halfmörkret tyckte han sig skimta en uniformskappa, som försvann utför trappan. Och in genom dörren kom huspigian, röd i ansigtet som en pion.

»Hvem var det, som gick?» sade lektorn, i det han stängde säkerhetslåset.

Flickan såg aldeles förskräckt ut.

»Jag vet inte,» sade hon stammande. »Jag tror, det var löjtnanten.»

Lektorn svarade ingenting, och flickan försvann genast ut i köket.

»Åh fan,» sade lektorn för sig själf. På hans jovialiska ansigte spelade ett listigt leende.

»Är det på det lilla viset?»

Med lifliga steg gick han in i salongen och hjälpte sin fru, som höll på att släcka ljusen.

Men när adjunktens blifvit ensamma på hemvägen, tog fru Hallin Ernst under armen och frågade honom:

»Hvad var det, du talade om med biskopen?»

Ernst Hallin vaknade ur sina drömmar och såg med ett eget leende på modern.

»Han frågade, om jag tänkte dricka toddy,» svarade han.

»Om du ville dricka toddy?» sade hon.

»Ja, hvad trodde mamma det var?»

Fru Hallin suckade och gick tyst hemåt vid sonens arm.

13.

är Ernst Hallin kom hem på aftonen, kände han sig för trött för att kunna tänka. Samtalet med Eva Bauman ringde i hans öron, utan att förmå väcka hans hjärna till någon lifligare verksamhet, och han somnade in tungt och hårdt.

Han vaknade vid, att adjunkten tog i dörren för att gå i skolan, och han låg stilla och blundade för att kunna falla i sömn igen. Ett dämpadt ljud sade honom att dörren var stängd, och knarrande steg hördes i trappan. Sedan föll tystnaden öfver det mörka rummet.

Men Ernst kunde icke somna in igen. En obestämd känsla af oro plågade honom, och utan att han kunde göra sig reda därför, föreföll det honom, som om han vaknat upp till en svår och plågsam dag. I dag, tänkte han i halfslummern,

väntar mig något ondt. Det kommer öfver mig, när jag vaknar. Så fort jag blir fullt vaken, skall jag veta, hvad det är. Och sedan skall det hugga sina klor i mig och pina och plåga mig och icke släppa mig. Därför måste jag försöka att somna igen, somna, så fort som möjligt. Man kan aldrig sofva för länge, när man vaknar till något ondt.

Och han slöt ögonen och borrhade hufvudet ned i kudden för att somna in. Men han låg bara och lyssnade på klockan, som pickade på nattduksbordet. Det plågade honom, så att han reste sig upp och stoppade den under kuddarna för att slippa höra den.

Plötsligt stod gårdagen för honom. Hela den långa, odrägliga aftonen. Och så samtalet med Eva Bauman. Han drog täcket öfver hufvudet och vände sig åt väggen, i hopp att tankarna skulle lemna honom.

Men de lemnade honom icke. Den ena efter den andra kommo de och bultade på och ville in i hans hjärna för att oroa och plåga honom. Och allesammans sade de honom, att han hade varit ett nö. Ett stort, oförklarligt och oförbätterligt nö.

Under den sista månaden hade han träffat Eva många, många gånger. Han hade mött henne, när hon kom ifrån sina pianolektioner, och han hade träffat henne nere i Selmas rum. Han hade varit ute och gått med henne och

Selma, och han hade hälsat på hos fru Pegrelli och stannat där till kvällen.

Världen hade blifvit som ny för honom, sedan han upptäckte Eva. Och han begrep inte, att han aldrig lagt märke till henne förr. Han hade aldrig talat ett riktigt alvarsamt ord med henne, aldrig anförtrott henne något om sig själf, aldrig fordrat något af henne. Han hade bara setat bredvid henne eller gått bredvid henne och talat om all världens ting. Eller låtit henne tala och inte sagt ett ord. Men inom honom hade det blifvit så stilla och lugnt, som om intet i världen någonsin bragt honom ur jämvigt.

Och nu hade han setat hela aftonen på en dum supé och inte sagt henne ett ord, knapt hälsat på henne. Det var en förolämpning, som han tillfogat henne, och om han nu träffade henne, skulle det bara vara tomt och torrt och tråkigt emellan dem. Intet gladt leende skulle möta honom, när han kom, ingen förtrolig nick, när han gick. Han skulle inte kunna förklara sig. Nöt, som han var. Han skulle säkert inte göra något försök en gång. Hvad var det också, som skulle förklaras?

Och han såg henne för sig igen i det lilla hvardagsrummet, där hennes tant hela eftermiddagen satt i soffan och stickade med glasögonen hängande nere på näsan och rörande läpparna, som om hon oupphörligt satt och räknade maskorna. Eva satt i soffan bredvid tanten och talade med honom, som satt i en länstol vid

hennes andra sida. Hennes mjuka handlofvar rörde sig flitigt, när hon virkade, och hon log mot honom med sina lifliga ögon, hvilka sågo ut, som om hon aldrig i lifvet känt, hvad tvekan eller bryderi ville säga.

Han kunde inte ligga stilla längre, utan gick upp och klädde sig. Hela världen hade råkat i olag för honom, tyckte han. Och han grufvade sig vid tanken på att gå ned till familjen.

Men hur det nu var, blef han i alla fall färdigklädd. Och hur det nu var, gjorde sig hungern gällande — han hade knappast ätit något kvällen förut — och han gick ner till frukosten.

Selma satt före honom vid frukosten. Ernst lade märke till, att hon såg så trött ut, och nästan för att skingra sina tankar genom att sysselsätta sig med en annan kom han att fråga:

»Hur är det med dig?»

Selma satte med en uttråkad min mjölkglaset ifrån sig, utan att tömma det.

»Jag är så trött,» svarade hon.

Det låg något i tonen, som kom Ernst att se närmare på systemen. Hon var en kraftig, litet storväxt kvinna med rikt ljust hår, stark hälsa och friska röda läppar. Endast hyn var förädiskt skär och hvit, och händerna hade en hvithet, som såg sjuklig ut.

»Hm!» sade Ernst. Han visste icke, hvad han skulle svara. Hon såg verkligen inte kry ut. Kanske hon också gick och bar på något, som hon inte kunde berätta, inte för mor, inte för

far, inte för bror eller vän? Var det ett slägt-drag hos dem, att hvar och en skulle lefva för sig själf och draga sig undan för andra?

Det hade aldrig ett ögonblick fallit Ernst in att tänka på, att hans syster, hans raska och dugtiga syster, som i fem år hade varit lärarinna i flickskolan, och som försörjde sig själf och var en så dugtig lärarinna, inte skulle vara lycklig, inte skulle orka med sig själf, utan kanske gå i tysthet och drömma sig bort i en värld — han kunde icke veta hvilken eller hurudan.

Men i dag hade hans egen lilla historia gjort honom liksom mera skarpsynt, och därför ville han försöka att hjälpa henne.

»Kära Selma,» sade han och strök henne öfver håret. »Hur är det med dig?»

Systemern såg ned framför sig och blef röd.

»Tror du, det alltid är så roligt att gå hemma hos far och mor år ut och år in och läsa med ungar?» sade hon hårdt. »Du vet inte, hvad jag är ensam.»

Ernst blef aldeles förvånad.

»Ensam?» sade han dröjande. »Du har ju föräldrarna. Och mig?» tillade han.

Han kände med sig, att det inte var sant, att hon icke hade hvarken honom eller föräldrarna, och att äfven om hon hade dem, så var det icke nog. Men orden undsluppo honom, innan han kunde hålla dem tillbaka.

Systemern såg upp, och det var rynkor i hennes ansigte, som gjorde henne gammal.

»Du är en man,» sade hon. »Var glad för det. Du kan gå din egen väg, och ingen hindrar dig. Men jag...»

Hon kunde icke beherska sig längre, utan brast häftigt i gråt och lämnade rummet.

Ernst satt länge kvar och såg efter henne. En plötslig instinkt sade honom, att han här blifvit vittne till ett lidande, hvars orsak låg djupt, men han stod aldeles svarslös inför den frågan, hvad detta utbrott egentligen hade att betyda. Han erfor endast en känsla af ånger, öfver att han alltid liksom hade gått systemen förbi. Han hade visst inte ringaktat henne, men det hade heller aldrig fallit honom in att söka komma henne nära.

Och full af grubbel och nya tankar gick han upp till sig.

Efter middagen försökte han att tala med systemen och fråga henne, hvarför hon gråtit. Men hon såg fullkomligt lugn ut och svarade bara, att hon varit litet nervös.

Ernst kunde inte förstå detta. Han hade försökt närma sig systemen, men hade blifvit tillbakavisad, och hans tankar återtogo sin vanliga cirkelgång omkring honom själf.

På förmiddagen hade han varit i en egenomlig sinnesstämning. Intrycket af systemens utbrott på morgonen hade blandat sig med hans egen melankoli och kastat honom in i de mest underliga fantasier.

Men nu återtogo hans tankar sin förra riktning. Med fördubblad styrka visade sig hans dumhet från gårdagen för honom. Och han tyckte plötsligt, att han till hvad pris som helst måste göra allt klart mellan Eva och sig. Det var en fix idé hos honom, att något var oklart och skulle redas ut. Han måste gå till henne, se henne, tala vid henne, försona sig med henne och känna, att allt var som förr. Men modern fick inte se, att han gick ut. Eljest skulle hon fråga, hvart han skulle gå. Han kunde inte ljuga, och han ville inte säga, hvart han gick. Bara han tänkte på den forskande blick, hon skulle rikta på honom, när han svarade: »till fru Pegrelli», kände han ett illabefinnande, som om han fruktat en olycka.

Och som en skolpojke smög han sig ned för trappan och ut på gatan.

Han gick hastigt framåt de kända gatorna och ringde på en klocksträng, som hängde ned utför en hvit dörr utan namnplåt. Det kom en sprucken klang från den gamla klockan, som slog emot dörren innanför. Så hårdt hade han dragit i klocksträngen.

Han var röd i ansigtet och andades kort, när jungfrun kom och öppnade. »Är fröken hemma?» höll han på att säga, men ändrade sig och frågade med tillkämpadt lugn efter herrskapet.

»Jo, frun var nyss utgången, men fröken var hemma.»

Ernst skulle ha haft lust att vända om. Det var inte möjligt annat än, att hon var ond på honom för hans oförlåtliga beteende kvällen förut, och han hade ingenting att anföra till sitt försvar, ingenting — utom att bekänna för henne . . . alt hvad som sysselsatte honom, alt. Men det kunde han ju inte. Och därför hade det varit bäst, om han fått gå. Men det gick ju inte an.

Han hörde, att hon spelade därinne. Och han grep efter en räddningsplanka.

»Fröken kanske är upptagen?» sade han till pigan.

»Det tror jag inte, men jag skall höra efter.»

»Var så god och stig in,» ropade en munter röst ifrån förmaket, och när Ernst kom på tröskeln, stod fröken Eva leende midt på golfvet och gjorde en stor bugning emot honom.

Ernst blef ytterst öfverraskad. Hon såg så skälmaktig och säker ut, inte ond ett tecken, bara glad och munter. Och vacker. Så oemotståndligt vacker. Och han stod där så oändligt tafatt och frågade bara:

»Är ni inte ond på mig?»

Hon skakade på hufvudet och skrattade, och igen såg hon så där säker ut, som om hon rådt om honom hel och hållen.

»Nej.»

»Inte ett enda smul?»

»Nej, inte ett smul.»

Eva hade lärt att förstå sig på Ernst, under den tid de känt hvarandra. Hon förstod, att

han icke ett ögonblick skulle kunna förmå sig att taga ett afgörande steg i deras förhållande. Att hon själf på ett sätt, som var henne nytt, kände sig dragen till den inbundne, underliga unge presten, det visste hon. Det var något så impulsivt hos honom. Än var han glad som ett barn, än nedslagen och lefnadstrött, som om han varit en gubbe, för hvilken lifvet icke längre hade något nytt att bjuda. Och hon förstod, att det var något, som tryckte och plågade honom, något, som om det kunde lyftas bort från honom, skulle göra honom rak i ryggen och fri och glad, som han var, när hon såg honom från bron arbeta på att hjälpa fram vårflödet midt i vintern.

Skulle det ej kunna hända så, att hon fick vara den, som hjälpte honom? Det fans något hos honom, som hon icke kände till, som han omsorgsfullt dolde för henne, och detta retade hennes nyfikenhet, på samma gång hon kände det som en förolämpning, att han, som måste ha så många intressen, aldrig ville tala ett allvarsamt ord med henne. Hvarför gjorde han inte det? Hvarför talade han aldrig om sin framtid? Trodde han kanske, att hon var så dum eller så yttlig, att hon inte kunde tänka på annat än lek och slarf?

Men något var det han bar på. Och för hennes lifliga natur, som törstade efter verksamhet, syntes det, som om en möjlighet här öppnade sig för henne.

Där satt han nu och såg på henne med sina klara, ljusa ögon och drog sig i skägget och skrattade för sig själf af bara belåtenhet. I början hade hon varit förlägen öfver det, sedan hade hon vant sig vid det, men nu retade det henne. Så mycket hade hon emellertid lärt sig förstå, att med våld fick hon icke veta någonting.

Ty hon hade nog försökt. Men alltid misslyckats.

Hon bemödade sig därför att antaga en så likgiltig ton som möjligt, när hon frågade:

»Ni ska ju predika i öfvermorgon?»

Hade Ernst varit den mest utstuderade Don Juan, i stället för den oerfarne och med världen och kvinnohjärtat obekante unge man, som han var, kunde han dock aldrig ha uttänkt ett mera säkert sätt att vinna Eva Baumans hjärta än genom att tåga om sig själf så fullständigt, som han hade gjort. I början tyckte hon om honom, för hvad hon ansåg vara flärdfrihet. Men ju mer hans person började att sysselsätta hennes fantasi, dess ifrigare blef hon att komma honom in på lifvet. Hon ville veta, hvad det var, som gjorde honom så frånvarande ibland och andra stunder så glad, som om han vaknat upp ur en ond dröm. När hon nu kastat fram sin fråga, blef hon rädd, för hvad som skulle komma. Och hon rodnade af förskräckelse, när hon såg, hvilket intryck den gjorde på Ernst.

Hans glada och obekymrade ansigtsuttryck försvann plötsligt, och han böjde sig ned, så att hon icke kunde se, hvad han tänkte.

Så satt han länge och teg.

Han teg så länge, att hon blef rädd. Det var så tyst, att hon hörde sitt eget hjärta bulta, och hon skulle helst ha velat springa sin väg för att få gråta i fred. Hon kunde icke beherska sig, utan lade sin hand på hans axel och sade med en röst, som hvarje ögonblick hotade att slå öfver i gråt:

»Hvad är det? Hvarför svarar ni mig icke? Det är så förfärligt, när ni sitter och tiger på det här sättet.»

Han reste på sig och satte sig till rätta i stolen. Det var, som om hans blick varit borta, och hela hans ansigte skälfdes nervöst.

»Hvarför skulle ni tala om detta?» bröt han ut. »Hvarför kan jag ej slippa detta, här hos er? Det har varit så godt, och jag har varit er så tacksam. Här har jag fått sitta och tala med er om alting och varit glad, och jag har hållit så mycket af er för det. Men nu är det slut. Nu kan ingenting bli som förr.»

Hon blef förvånad, men på samma gång ond.

»Hvad menar ni med det? Ingenting bli som förr! Därför att jag frågar er om er predikan? Tror ni, att jag håller till godo med att vara er rodocka, som ni slänger ifrån er, så fort den inte längre låter i den ton, som passar er? Nej, herr Hallin, då känner ni mig inte.»

Han skakade på hufvudet, men det plågade uttrycket vek icke från hans ansigte.

»Ack, hvad ni är barnslig,» sade han. »Är det ett så stort nöje att plåga mig? Ni har ju varit nöjd med mig, som jag var, förut. Kan det inte få vara på samma sätt nu?»

Han teg ett ögonblick och såg eftertänksam ut.

»Eller kanske ni inte har varit nöjd med mig?» sade han.

Hennes nyfikenhet, eller kanske rättare hennes begär efter att få gömma hans hemlighet och bära den, vaknade ånyo. Och samtidigt erfor hon en känsla, som både rörde och förskräckte henne. Som en mor hade hon velat taga honom till sig och lugna honom, stryka honom öfver pannan, som glänste våt af svett.

»Det är något, som trycker er,» sade hon med en helt annan röst. »Kan ni inte säga mig det?»

Han rusade upp och blef dödsblek. Hans händer knöto sig, och hans bröst flämtade.

»Nej,» nästan skrek han. »Nej, jag kan inte. Inte nu. Inte nu.»

Hon tystnade och såg bort. I detta ögonblick flög genom henne den aningen, att hon med berådt mod drog öfver sig en sorg, som kanske skulle böja hennes ungdom till jorden. Men det var en njutning i denna känsla, en njutning, som hon icke kunde stå emot. Och en lockelse.

»Hvarför?» sade hon och såg honom rätt i ögonen. »Hvarför?»

Han grep båda hennes händer och svarade sakta och lågt:

»Jo, jag ville tala med er. Men jag kan inte.»

Så släppte han henne och gick ett par gånger fram och tillbaka på golfvet.

»Jaså, ni vill veta, hvarför jag inte ville tala med er om detta,» sade han slutligen.

Han stannade ett stycke ifrån henne och talade hela tiden, utan att se på henne.

»Nåja, jag skall säga er det. Kanske kan det vara bra, att någon vet det. Jag önskar, att jag vore långt borta härifrån, att jag vore död, eller att jag aldrig funnits till. Om jag kunde somna in helt lugnt och stilla och sedan aldrig vakna. Bara sofva, sofva, utan att någon morgon grydde till en ny dag. Det önskar jag. Alting, hällre än att stå på predikstolen om söndag och ljuga för folket.»

»Ljuga?»

Hon såg spändt på honom.

»Tror ni då inte?»

»Jag vet inte,» svarade han dröjande. »Ibland tror jag, och ibland tror jag inte. Hvad vet jag? Jag har ju aldrig hunnit med att lefva. Jag har läst och läst och läst. Och så föreslog mig min far, att jag skulle bli prest. Och jag såg, att min mor var så glad åt det. Så beslöt jag

mig för att bli prest. Sedan har jag läst och läst och läst igen. Hvad vet jag, hvad jag tror?»

Hon såg bestämdt och klart på honom:

»Då skulle ni icke predika om söndag.»

»Ja, men det är ju omöjligt. Jag har lofvat. Och nu är det för sent.»

Hon blef ifrigare.

»Hur kan ni tala på det sättet?» utbrast hon.
»Det är synd att tala så. Säg, att ni har tvifvel, att ni behöfver betänka er. Skaffa er en tids lugn, och om ni ej vet, hvad ni skall tro, så låt bli att bli prest.»

Han såg på henne och log. Men hans leende var sorgset och glädjelöst. Hvad alting var enkelt för henne! Antingen — eller! Hon kände inte till några bivägar.

»Tror ni, det går så lätt, fröken?» sade han.
»Vill ni, att jag skall komma hem till min far, hvars hela lif är uppfyllt med pänningbekymmer, och säga honom: 'Jag måste betänka mig. Du får försörja mig en tid ännu.' Skulle han inte ha rätt att svara: 'Du har haft god tid. Hvarför har du inte tänkt förr?' Herre gud, det är ju ingen, som har lärt mig att tänka. Hur skulle jag kunna gå till min mor, som älskar mig öfver allt annat på jorden, och säga: 'Jag har ingen tro. Jag vill vara i fred en tid och skaffa mig den.' Det är trist, att fattigdomen ibland hindrar oss att handla rätt. Men det kan inte hjälpas.»

Han slog plötsligt om, gick fram mot henne och tog hennes hand.

»Det var snällt af er, att ni narrade mig att tala,» sade han. »Nu tror jag, det är bäst, att jag går.»

Hon höll kvar hans hand med bägge sina, och Ernst förvånades öfver, hur alvarsamt det uttryck var, som kommit i hennes ansigte.

»Ni får inte gå på det sättet,» sade hon. »Hur kan ni låta sådana betänkligheter bestämma er? Vore det jag! Jag skulle inte tveka en minut. Att ni inte har tänkt nog mycket förr! Är det ett skäl för er att inte tänka nu heller? Det får ni inte. Hör ni, ni får det inte.»

Han drog tillbaka sin hand och gick mot dörren.

»Gör inte min väg tyngre, än hvad den är förut,» mumlade han.

»Det är en låghet, ni tänker begå,» sade hon plötsligt med darrande läppar. »En låghet, som kommer att hämna sig i hela ert lif.»

Han vände sig plötsligt om, och hans ton lät retlig.

»Hvad har ni för rätt att tala så till mig?» sade han. »Och hvem har lärt er att tänka så klart och tala så säkert? Er far är ju prest, liksom jag tänker bli. Vet ni så visst, hvad han tror eller inte?»

Hon såg stolt på honom.

»Det hör inte hit,» sade hon. »Men rätten att tala har ni gifvit mig själf. Och vill ni veta,

hvem som har lärt mig att tänka, så är det er syster. Hon är äldre än jag, och af henne har jag lärt mig, hvad jag sagt er nu.»

Ernst stod en stund eftertänksam. Selma? Återigen Selma.

»Tror hon då så visst?» sade han.

»Nej,» svarade Eva. Och det flög ett drag af ironi öfver hennes ansigte. »Hon tror icke. Men hon erkänner det.»

»Hvad säger ni?»

Det var en upptäckt, som nästan tillintetgjorde honom. Han hade en syster, som inte trodde. Ensam hade hon kämpat sig fram till det erkännande, som han ryggade tillbaka för. Och denna syster var en främmande för honom. Han hade försummat henne, och nu kunde hon icke hjälpa honom.

Han gick fram emot Eva och tog hennes hand igen.

»Farväl,» sade han. »Jag måste gå hem. Tänk inte allt för illa om mig. Gör ni det?» tillade han.

Hon skakade på hufvudet.

»Nej. Ni är svag,» sade hon.

»Ja,» sade han stillsamt. »Jag är svag.»

När Ernst gått, gick Eva länge fram och åter för att få bugt med tårarna, som ville bryta fram.

Men Ernst gick med snabba steg hem. Tankarna brötos inom honom och han kände blott en sak klart: att han måste vinna ro för att gå

sin väg. Ty den väg, som Eva visat honom, den var för svår. Den kunde han inte gå.

Och när han kommit upp på sitt rum, satte han sig vid skrifbordet midt emot fadern, hvilken som bäst höll på att bereda sig till morgondagens lektioner. Han tog fram sin predikan för att gå igenom den ännu en gång. Och hans ögon föllo på textens ord:

»Sade Jesus till Simon Petrus: Simon Jona, älskar du mig mer än desse? Han sade till honom: Ja, Herre, du vet, att jag älskar dig. Sade han till honom: Föd mina lam.»

Ernst försjönk i tankar. Han grubblade på, hvad dessa ord hade att säga honom. Var det tröst, eller var det en anklagelse?

Han visste det icke.

14.

salmen spelades upp, och den unge presten gick ned från predikstolen. Öfver församlingen låg en känsla af glädje och frid. Ty alla kände, att Herrans vingård hade fått en ny arbetare, som skulle tukta de nya rankorna att bära god frukt och ansa de gamla, så att de buro bättre än tillföre. Ett ögonblick under predikan hade biskopens anlete mulnat. Det var, när pastor Hallin talade om, hvad Herren fordrar af dem, till hvilka han i sanning skall kunna säga: »Föd mina lam». Ty pastorn stälde så stora fordringar, så ungdomligt stora fordringar. Men biskopens ansigte ljusnade åter märkbart, när pastorn talade om, att gud är barmhertig. Och sedan blickade han myndigt och lugnt ut öfver församlingen och upp mot predikstolen. När pastorn sade amen, gjorde

biskopen till och med en liten nick med hufvudet, som om han icke kunnat låta bli att på detta sätt gifva sitt bifall tillkänna.

Församlingen var nöjd. Många hade märkt biskopens nick, men hans oro hade undgått åhörarna. Därför gick det också en suck af tillfredsställelse och belåtenhet öfver församlingen, när predikan var slut, och mången satt i sitt stilla sinne och gladdes öfver, att adjunkten Hallins son hade lyckats så bra.

Adjunkten själf satt och såg ned. Han tänkte på släktens döda, sin far och dennes bröder, och sin gamle farfar, hvilken han sett då han var liten pojke. Han mindes hans svarta strumpor och knäbyxor, och han mindes, hur sirligt och elegant han gick omkring på vägarna i sin församling, stödd mot den gamla käppen med guldkryckan. Han tyckte, att den gamla släkten kommit in i sina rätta spår igen. De gamla traditionerna skulle lefva upp ånyo, och i deras skydd skulle hans son lefva lugnt och åter samla, hvad det sista slägtledet förskingrat. Med en suck satt adjunkten och tänkte på, hur han själf kunde ha haft det, om han icke låtit sig dragas af sin olycksaliga lust att studera. Det var de gamla språken, som hade förstört honom, de hade lockat honom in på studierna och tvungit honom till ett helt lif i skolrummet, där han ej en gång haft tid att odla sin gamla kärlek. Hade han varit prest, ja, då hade det varit en annan sak. Mellan söndagarna skulle han ha haft god

tid att fördjupa sig i sina älskade klassiska författare. Med pipan tänd skulle han kunnat sitta de långa eftermiddagarna i sin väl ombonade studentkammare och i landtligt lugn lefva den gamla studietiden om igen, ända till dess att döden kallade honom till sina fäder. Nu skulle han på gamla dagar endast få glädja sig åt sin son, och med känslan af denna fadersglädje blandade sig helt oförtänt en suck öfver hans eget lif.

Tänk, att han hade kunnat få lefva i ro för alla pänningsorger, om han blott förstått att ställa sig väl. Tänk.

Och adjunktens ögon voro fuktiga, när han höjde dem och skyggt såg ut öfver församlingen för att se, hvad man tänkte om sonen.

Då kände han vid sidan af sig en hand, som famlade efter hans, och han tryckte denna hand och nickade rördt mot sin hustru, som såg upp mot honom öfver näsduken, som hon höll tryckt mot sitt ansigte för att återhålla snyftningarna. Och han kände sig tacksam mot denna sträfsamma hand, hvilken arbetat så troget och uthålligt, och som aldrig glömde att söka hans. Han hostade litet, tryckte sin hustrus hand tillbaka och tog af sig glasögonen för att få torka sina ögon. Sedan putsade han högljudt sin näsa och såg sig omkring med klara ögon.

Fru Hallin böjde sig ned i bänken, så fort predikan var slut, och gaf sina tårar fritt lopp. Hon bad alla bönerna efter predikan med sonen,

och hennes läppar rörde sig ifrigt. Orden voro desamma, men tankarna voro fjärran, ty hon bad för honom, bad med hela sin själ, och i bönen lade hon in kärleken till sitt barn, som hon burit på sina armar och fruktat för och sørjt för i hela sitt lif, alt sedan han späd och sjuklig legat vid hennes bröst, och som i dag gjort henne så lycklig, tyckte hon, som hon aldrig varit förr. Hon hade icke en tanke på sig själf, endast en enda stor känsla af sällhet och lugn, och hon tackade gud.

Så tog hon den ena handen från sitt ansigte och lade den i sin mans hand. Och när psalmens första vers var sjungen, satte hon sig upp och försökte att sjunga med. Hon såg icke bokstäfverna, men orden kunde hon utantill.

När psalmen var slut, steg biskopen upp ur sin bänk och gick in i sakristian.

Men det var en, som under hela predikan bibehållit ett kallt, nästan strängt uttryck. Och det var Eva Bauman. Hon satt hela tiden och fixerade pastorn. Det var henne omöjligt att förstå, hur samme man, hvilken för bara två dagar sedan varit så osäker på sig själf och så upprifven af tvifvel, nu kunde tala så säkert och tryggt, att en hel församling satt och litade på hans ord. Hon vägde hvarje ord han sade, och det var icke blott biskopens anlete, som mulnade, när pastor Hallin talade om Herrens fordringar på dem, till hvilka han i sanning vill kunna säga: »Föd mina lam». Hon tyckte, att hon hatade

denne man, föraktade och hatade honom så djupt som ingen annan människa, hon kände. Och när han sedan talade om guds barmhertighet, då kunde fröken Eva icke undertrycka ett litet elakt leende. Ty hon hade stora fordringar på sanning i alla lifvets förhållanden. Och när han sade amen, lät detta ord i hennes öron så falskt, att det formligt skorrade. Hon böjde sig icke ned, när bönerna lästes, utan hon satt upprikt och såg på pastorn, och hon glädde sig åt, att han märkte det. Ty hon visste, att han skulle förstå hennes tankar.

Innan den sista psalmen var sjungen, gick hon direkt hem. Hon ville icke svara på några frågor om, hvad hon tyckte om predikan.

När välsignelsen var läst och psalmen sjungen, gingo adjunkten Hallin och hans hustru ut ur kyrkan. Ute på planen tog fru Hallin sin man under armen, och arm i arm gingo de båda makarna fram genom folkmassan, som strömmade ut ur kyrkan. De ville båda undvika att se hvarken till höger eller venster, men de kunde ej låta bli. Frestelsen att se andra deltaga i sonens framgång var dem för stark. De valde att följa den stora strömmen af kyrkobesökande, i stället att vika af på någon af bivägarna, och så hälsade de på ett par bekanta, så på ett par till. Det passade ej på vägen från kyrkan att störta fram och gratulera. Men vänner och bekanta tryckte i förbigående deras händer, och

menande blickar och leenden tillsändes dem af förbigående.

Men lektorn och lektorskan Hallin kommo emot dem. Slägtingar skulle väl alltid äfven på en sådan dag kunna följas åt ifrån kyrkan. Detta möte var fru Hallin egentligen innerligt obehagligt. Ty svägerskan var ej den, hvilken hon i ett ögonblick som detta önskade att möta. Men det kunde nu en gång icke undvikas, och fru Hallin fick lof att bära sitt öde.

Lektorskan hade också en känsla af obehag, när hon gick emot sina slägtingar. Hon visste, att hon inte kunde uttrycka sig i den andliga stilen, så att fru Hallin gillade henne, och hon ville så gärna kunna det. Det retade henne att känna sig ringaktad, liksom om inte hon kunde vara lika gudfruktig, fast hon inte talade som en bok.

»Kära Ebba,» sade hon och tryckte svägerskans hand. »Nu ska du väl vara bra lycklig. Det var ett riktigt godt guds ord, vi hörde i dag.»

Lektorn tog sin bror afsides, och de båda gingo ett stycke före fruntimren.

Fru Hallin tryckte sin världsliga svägerskas hand, så varmt som det var henne möjligt, men tacka henne kunde hon inte.

»Mätte han bara kunna bära sin framgång på det rätta sättet,» sade hon.

Men hennes stämning var störd, och när hon tagit farväl af svågerns och vid mannens

arm gick den korta vägen hem, tänkte hon mera på svägerskan än på sonen. Och hon förbrådde sig själf att hon så kunde låta lifvets små vedervärdigheter inverka på sig. —

När Ernst Hallin kom in i sakristian, kände han den första stunden en stark blygsel. Det var honom omöjligt att tänka annat, än att alla människor hade genomskådat honom, förstått, hvilken tvetalare han var. Och ändå hade han inte darrat på målet. Klart och tydligt hade han talat ut allt — allt detta, som innehöll domen öfver honom själf och hans lif.

I tankar gick han och stälde sig framför spegeln. Han betraktade sitt ansigte, och han kände något liknande ömkan öfver sig själf. Det kom ett forskande uttryck i hans blick, som om han sökt efter något drag, hvilket kunnat förråda hans lönlige tankar.

Då öppnades dörren, och biskopen trädde öfver tröskeln. Hög och myndig, med öfverrocken hopknäppt ända upp till halsen och kalletten, som täckte den skalliga hjässan, stod han där och betraktade den unge presten. Det låg hot i hans framträdande, tyckte Ernst. Och han blef torr i munnen af förskräckelse.

Nu kommer domen, tänkte han. Och i det samma kände han ett slags slött lugn. Det var honom i grund och botten aldeles likgiltigt. Nu fick det komma, hvad som komma ville.

Han såg upp och mötte biskopens blick.

Den var klar och lugn, och Ernst tyckte sig läsa belåtenhet däri.

»Jag kommer för att lyckönska,» sade biskopen.

Han sträckte fram sin hand och tryckte den unge prestens.

»Det är sådana unga krafter, vi behöfva för att kunna hålla ut i kampen mot allt ondt, som rör sig i tiden.»

Det dröjde en stund, innan Ernst Hallin kunde hämta sig från sin öfverraskning. Men småningom förstod han, att han misstagit sig på biskopens afsigter. Han förstod, att han hade lyckats, att denna dag för honom var en triumfens dag, och att den, som sade honom det, var kyrkans hufvudman inom stiftet.

Han bugade sig djupt, och en liflig rodnad färgade hans kinder.

Nästan mot hans vilja smög sig en känsla af tillfredsställelse, ja, nästan af stolthet öfver honom. Och han började förundra sig öfver den känsla af antipati, han förr hyst mot biskopen. Det var ju en vänlig och god man, icke als prelat så här på tu man hand.

Han såg upp och mötte biskopens blick, som genomträngande hvilade på honom.

»Kandidaten är förmodligen trött,» sade biskopen. »Jag skulle annars vilja säga ett par ord om predikan.»

Han satte sig och gjorde en rörelse med handen, som innebar en uppmaning åt den andre att taga plats.

»Det var en sats i kandidatens predikan, som i förstone oroadde mig,» började biskopen. »Det var, när kandidaten talade om de fordringar, man har att ställa på ärligheten hos Herrans tjänare. Kandidaten var sträng, ungdomen är alltid sträng, och det skadar inte att vara det, bara man är det *på det rätta sättet*. 'Man bör', sade kandidaten, 'innan man beslutar sig för att blifva en guds ords förkunnare, betänka sig noga, om man älskar Herran mer än desse'. Och med 'desse' menade då kandidaten andra människor. Detta är rätt sagdt. Men hvad det gäller i dessa tider, är att icke skrämman människorna bort från kyrkan och dess tjänst. Och det skulle till exempel vara en öfverdrifven samvetsgranhet, om en ung man, som ville ägna sig åt Herrans kall, afstode därifrån, därför att han i sin ungdom ej kände sig så säker i sin tro, att han utan betänkligheter kunde svära presten. Tro mig, herr kandidat, det fins många, hvilka nu tillhöra kyrkans yppersta, som med fruktan och bäfvan trädt in i kyrkans tjänst. Men det är en stor sak att veta, att Herren styrker dem, som honom tjäna.»

Ernst kände sig så jämmerligen förkrossad och liten, där han satt. Det föreföll honom, som om biskopen ändå anat sig till något af allt det, som sysselsatte hans tankar, och när han

såg på det myndiga ansigtet, fick han föreställningen om någon, som ägde makt att på en gång fresta och befälla. Han kände, hur han böjde sig under denna kalla blick. Men på samma gång skulle han ha haft lust att säga emot, att tala ut, att vittna högt och öppet, att detta var falskt. Det brände i honom. Men han teg, och inom honom vaknade på nytt den gamla känslan af fiendtlig misstro.

Han svarade icke, utan böjde endast på hufvudet. Och biskopen tänkte för sig själf, att här fans frö till en god arbetare i vingården. Men hans sinne var stolt och behöfde brytas, hans tankar voro oroliga och behöfde lugnas, och därför skulle han bort någonstans, där han kunde samla sig. Hälst på landet, där han kunde få vara i ro.

Biskopen smålog och tog sin hatt.

»Jag ser, att kandidaten är trött,» sade han.
»Kandidaten ser klen ut. Hur är det med hälsan?»

»Jag har alltid haft klen bröst,» sade Ernst.

De båda herrarna reste sig upp. Biskopen log vänligt och klappade den unge mannen faderligt på axeln.

»Vi få tänka på någon lugn plats ute på landet. Det kan vara bra både för kroppen och kanske för själen också,» tillade han.

Ernst försökte framstamma en tacksägelse, men orden fastnade på hans läppar. Biskopen tog honom lugnt i hand och gick.

När Ernst blef ensam, satte han hastigt på sig ytterplaggen och skyndade ut för att hinna hem, innan folket skulle börja strömma ur kyrkan.

Han satte sig uppe på sitt rum och såg ut på domkyrkoplanen. Klockorna hade börjat att ringa, människorna gingo i flockar, lifligt pratande efter slutad gudstjänst, fram under de höga träden, och solen sken varmt öfver den smältande snön.

Länge stod han och såg på utsigten, som han kände så väl. Hur många gånger hade han icke sett dessa samma människor på samma sätt gå fram emot honom och försvinna nere på gatan bakom knuten. Och nu talade de om honom alla. Han drog sig tillbaka i fönstret, tätt invid gardinen, för att ingen skulle se honom. Och han fortfor att se ut, liksom girig efter att räkna, hvilka af hans bekanta, som voro där.

Då såg han fadern och modern, som togo afsked af farbroderns och sedan gingo fram under fönstret, där han stod. De sågo uppåt, som om de sökte någon. Och Ernst drog sig hastigt in i rummet. Han höll andan och lyssnade.

De gingo in där nere. Det var aldeles tyst, och han förstod, att de sökte honom.

Till sist hörde han faderns röst i trappan.

»Kanske han är här uppe?»

Och därefter steg, som närmade sig.

Dörren gick upp, och föräldrarna kommo in. Bådas ansigten strålade, och det syntes på modern, att hon hade gråtit.

»Hvarför är du här uppe?» sade hon. »Ensam, som vanligt. Vi ha sökt dig öfveralt där nere.»

Hon omfamnade honom, medan tårarna strömmade ur hennes ögon.

»Låt mig se på dig,» sade hon. »Jag kan icke fatta allt detta.»

Efter henne kom turen till fadern.

»Du har gjort dina föräldrar en stor glädje, min gosse. Gud välsigne dig.»

Och hans hand darrade, när den tryckte sonens.

Ernst kände sig så obeskrifligt lycklig. Det fans en tvekan inom honom, om han skulle kunna tro på denna lycka. Men han behöfde hvila, han behöfde känna om också blott några ögonblicks oblandad ro, och föräldrarnas glädje gjorde honom liksom trygg på sig själf.

När den första sinnesrörelsen hunnit lägga sig, frågade modern:

»Nå, hvad sade biskopen?»

Ernst Hallin betänkte sig ett ögonblick.

»Biskopen var mycket belåten,» sade han. Adjunkten drog en suck af lättnad.

Lektor Hallin hade efter upptäckten i tamburen kämpat en hård kamp med sitt naturliga ädelmod, innan han beslöt sig för att under denna förvändning göra sig af med sin förhatliga måg.

Å ena sidan erfor han en viss blygsel vid tanken på att skvallra om denna upptäckt för sin hustru. Ty han kände med sig själf, att han i ingen mån var den, som hade rätt att kasta första stenen, och hade hans måg varit en karl, som han tyckt om, en frisk och dugtig och reel karl, och lektorskan varit den, som gjort upptäckten och velat begagna den för att åstadkomma en brytning, då skulle lektorn otvifvelaktigt ha svarat: »Men min söta vän, hvad är det där att oroa flickungen med? Tag pojken på tu man hand och gif honom en skrapa, om

du vill. Men för guds skull ställ inte till någon skandal. Hela saken är en bagatell, som egentligen är att skratta åt. Du borde väl ha varit gift i så många år, så att du skulle kunna ha lärt att förstå dig på karlar.» Och dessutom fruktade lektorn på alvar alt det prat, som af denna historia skulle uppstå i Gammelby.

Men å andra sidan resonnerade lektorn som så, att om han på något sätt kunde befria sin dotter från att för hela lifvet vara fastkedjad vid den i hans ögon äckliga figur, vid hvilken hon fäst sitt unga, kanske icke fullt oskyldiga hjärta, så vore det alt värdt att utstå litet skandal för. Och för sin del ville lektorn gärna belasta sitt samvete med en smula jesuitmoral, bara han för framtiden slapp att se den förbaskade löjtnanten.

Emellertid gick lektorn hemma och väntade på ett tillfälle för att få börja det alvarliga samtalet med sin hustru. Men det såg ut, som om detta tillfälle skulle vara ganska svårt att finna. Ty två hela dagar förgingo, utan att lektorn kunde komma fram med så mycket som en antydan, och under tiden kom och gick löjtnanten som förut i det Hallinska hemmet. Saken var den, att så fort lektorn tänkte taga upp frågan, fastnade orden rent af i halsen på honom. Ty han tänkte på de anspelningar, som hans hustru otvivelaktigt med anledning af sakens ömtåliga beskaffenhet skulle rikta mot honom själf.

På söndagen kom löjtnanten som vanligt för att äta middag, och under middagen hade

lektorn sitt stora nöje af att iakttaga huspigans brydda min, när hon bjöd omkring maten. Löjtnanten åter var glad och obesvärad och satt med Gabrielles hand i sin, så ofta han inte använde sked eller gaffel. Efter middagen drog Gabrielle sin Axel in i kabinettet, och där hade de sin lilla herdestund före kaffet.

Lektorn såg förgrymmad efter dem.

»I dag skall det ske,» tänkte han. »I dag eller aldrig.»

Lyckligtvis var löjtnanten upptagen på eftermiddagen, hvarför han till lektorns stora glädje sade tidigt farväl, och Gabrielle, hvilken betraktade hvarje sådant själfständigt steg från löjtnantens sida som en personlig förolämpning mot sig, gick ögonblickligen in på sitt rum, där hon satte sig i soffan, bet i sin näsduk och tjurade. Hon hade inte velat kyssa honom, när han gick. Men han hade gått ändå. Och det retade henne.

Lektorskan kunde inte begripa, att hennes man satt kvar ute i förmaket och inte gick in till sig, och hon satt just och funderade på att säga honom något vänligt för denna uppmärksamhet, när lektorn plötsligt kom och satte sig bredvid henne i soffan. Hans ansigte hade ett ovanligt högtidligt uttryck, och han lade sin hand på hennes arm.

»Lilla Aurore,» sade han. »Det är en mycket ledsam sak, som jag måste tala med dig om.»

Lektorskan såg upp och blef förskräckt öfver sin mans högtidliga utseende.

»Jössus Abel, hvad är det?»

»Lugna dig, lilla Aurore,» sade lektorn.
»Det är en ledsam sak, men om vi bete oss klokt, ska alting gå bra. Och jag litar på, att jag nu har en riktigt förständig och bra liten hustru.»

Han gjorde ett försök att taga henne om lifvet, men hon slet sig lös och knäppte ihop händerna emot honom.

»Hvad är det, Abel?» sade hon. »Plåga mig inte längre. Du skrämmer ju upp mig, så att jag kan bli tokig. Låt mig för guds skull veta, hvad det är.»

Lektorn fäste ögonen på den motsatta väggen och såg ytterst alvarlig ut.

»Det rör våra barn, Aurore,» sade han.

»Tänk på, att jag är mor, Abel. Gud fader i himmelen hvad du kan vara hjärtlös.»

»Tja,» sade lektorn och gick med ens lös på själfva saken. »Det är inte någon rolig historia, det må gud veta. Men Gabrielle måste slå opp med löjtnanten. Åtminstone kan jag inte se någon annan råd.»

»Ska hon slå opp med löjtnanten?»

Lektorskan gjorde halft om i soffan och såg en stund på sin man, som om hon velat utröna, om han talade sanning. Men när lektorns ansigtsuttryck icke lämnade rum för något tvifvel om den saken, grep lektorskan till den utväg, som hon alltid brukade anlita, när hon led brist på argument. Hon började att gråta och under

snyftningarna framstammade hon brutna ord och satsar, hvilka läto så omedelbara och så bevekande, att hon själf alltid kände sig rörd öfver sin egen vekhet, hvilken icke var i stånd att bära denna världens tunga slag. Men på lektorn verkade detta icke als. Ty han hade under årens lopp lärt sig, att dessa stormiga utbrott icke försiggingo så aldeles oafsigtligt.

»Nu ska du inte gråta, Aurore, utan höra på, hvad jag säger dig,» sade han retligt.

»Du vet, att jag inte är stark, Abel. Jag tål inte vid det här ... Och hvad ska det bli af Gabrielle? ... Mitt barn ... vårt barn, Abel ... Hon öfverlever det inte ... och hennes stackars mor ska snart följa henne i grafven ...»

Snyftningarna blefvo lektorskan öfvermäktiga, och hon grät nu så våldsamt, att hon inte fick fram ett ljud.

Lektorn gick lugnt fram och tillbaka i rummet. Han visste, att när hon hade tröttat ut sig, skulle hon tystna och han afvaktade lugnt det lämpliga tillfälle, som han väntade skulle infinna sig.

När oväsendet i soffan något minskats, sade han därför kallblodigt:

»Jag öfverraskade honom i torsdags efter supén, med att han kysste huspigan.»

Lektorskan satte sig upp i soffan, och gråt-paroxysmen var med ens aldeles som försvunnen.

»Du brukar inte vara sträng i dylika fall, Abel lilla,» sade hon giftigt.

»Seså, nu kommer det,» tänkte lektorn.

Men högt sade han:

»Jag kan inte tro, att du vill lämna ditt barn åt en man, som bedrar henne redan före bröllopet.»

»Nej, du vill naturligtvis, att han skall vänta till efter bröllopet. Men har jag inte sagt det förut, Abel? Är det inte det, jag alltid har sagt?»

»Hvad är det, du har sagt?»

Lektorn stannade i sin promenad, aldeles förbluffad.

»Jag kan nog tro, att du inte kommer ihåg det nu längre. Inte bryr du dig om, hvad jag säger. Det vet jag nog. Och det är så likt dig, Abel lilla. Men har jag inte alltid sagt, att den där Sophie är ett gement stycke, som ingen kan lita på? Har jag inte det?»

»Jo, kära vän,» sade lektorn saktmodigt. »Det har du nog gjort. Men hvad hör det hit?»

»Hvad det hör hit? Abel, jag förstår dig inte. Hvad det hör hit? Hade vi inte haft henne i huset, så hade ju den här rysliga händelsen aldrig hänt, vet jag. Förstår du inte det?»

Lektorskan var purpurrod i ansigtet, och hennes min sade, att hon ansåg denna logik för att vara aldeles oemotsäglich. Och som lektorn af gammalt visste, att det aldrig lönade sig att öfvertyga hustrun om, att hon haft orätt, så nöjde han sig med att svara:

»Ja, men lilla Aurore, nu *har* det händt. Och nu frågar jag dig, hvad du som mor tycker, att vi rättast böra göra.»

Vid denna vädjan till hennes modershjärta sjönk lektorskan åter ihop i soffan och satt och slog förtviflad i luften med båda händerna.

»Ska jag säga det? Hur ska jag veta det? Nu satt jag här och tänkte på det goda guds ord, som vi hörde i kyrkan i förmiddags, och jag tänkte på mina små lam, som jag har födt fram till världen, och som jag trodde gud nog skulle vara god emot. Det här är ju förfärligt, Abel. En mor kan inte stöta dolken i sitt barns hjärta. Tänk på det, Abel.»

»Nej,» sade lektorn, »det begär jag inte håller. Men hon kan lika litet gå och se på, hur hennes dotter med förbundna ögon kastar sig i förderfvet.»

Lektorskan satt en lång stund tyst. Så började hon att skaka på hufvudet igen och vagga fram och tillbaka.

»Axel, som ser så god ut. Hvem skulle ha kunnat tro det om honom?»

Men nu var det lektorns tur att spela öfverlägsen.

»Jo, det kunde jag,» sade han. »Var det inte du, som drog honom till huset och stälde till hela partiet kanske?»

Det skulle lektorn inte ha sagt.

Lektorskan knäppte ögonblickligen ihop sina händer och vände ögonen mot taket. Hon var

så upprörd, att hon inte kunde sitta stilla, utan hon reste sig upp och gick i denna ställning fram emot mannen.

»Var det jag?» sade hon. »Kan du säga med sanning, att det var jag? Abel! Gud är mitt vittne, att jag aldrig har velat annat än mina barns väl. Ska det nu vara mitt fel också? Kanske du också vill påstå, att det är mitt fel, att han kysste Sophie?»

Vid de sista orden fick lektorskans röst en mera profan anstrykning. Men vid detta vädjande till hans rättskänsla förlorade lektorn tålamodet.

»Åh, Herre gud,» sade han. »Kan du inte ett ögonblick tala ett förståndigt ord? Det är ju en alvarsam sak, vet jag.»

Lektorskan fälde ned armarna och såg ned med den undergifna minen af ett offerlam.

»Hvad vill du, att jag skall göra, Abel?» sade hon. »Du vet, att jag lyder dig i alting, som jag kan försvara inför gud och mitt samvete.»

»Jo,» sade lektorn. »Du skall gå in till Gabrielle och tala vid henne. Jag vet, att det är en kinkig historia. Men det är också endast en mor, som kan göra det,» tillade han listigt.

Detta sista argument bevekta lektorskan.

»Ja, Abel,» sade hon. »Jag skall göra det. Men» — och hon knöt handen i förbittring — »den där Sophie! Hon ska ur huset i morgon dag.»

»Ja, gärna för mig,» sade lektorn. »Bara skandalen inte blir värre än nödvändigt.»

Därefter gick lektorn in till sig och tog ur chiffonieren fram en extra havanna, hvilken han bestod sig som en belöning för eftermiddagens vedermodor. Han var glad åt utgången af sitt försök. Men han kunde inte begripa, att lektorskan inte hade pikat honom mera för gamla, förlåtna förseelser. Troligen hade hon glömt det i hettan. Och med den reflexionen tände lektorn omständligt sin cigarr. —

På aftonen kom Gabrielle icke ut, när familjen samlades vid kvällsbordet, och dagen därpå fick lektorn det delikata uppdraget att i ett bref underätta löjtnanten, att man för framtiden undanbad sig hans vidare besök i familjen.

Han skref ett bref till Gabrielle. Men hon återsände det oöppnadt.

Redan på söndagsaftonen hade Sophie fått ut sin inestående lön och fått tillsägelse att flytta den följande morgonen.

Så var dramat utspeladt inom lektor Hallins familj. Men ryktet om händelsen gick staden rundt, och trots alla försigtighetsmått kunde själfva anledningen icke döljas. Mot den stackars löjtnanten var förbittringen så stark, att han måste resa bort på en hel månad, för att den ledsamma affären skulle hinna att falla i glömska.

Somliga sade, att han varit drucken på supén och kurtiserat tjänstflickan inne vid bordet. Andra påstodo, att han hade bragt henne i vissa omständigheter, som... med ett ord... gjorde hennes aflägsnande nödvändigt. Men alla voro

eniga om, att lektorskan Hallin var en präktig kvinna, som hade visat en sådan energi, när det gälde att rädda sin dotter. Och alla tyckte synd om Gabrielle. Pastor Simonson sade till och med, att hon bar sin olycka med en undergifvenhet, som visade, att hon sökt och funnit tröst hos den rätte tröstaren.

Lektor Hallin själf lät sin hustru taga äran af denna händelse. I hemlighet fann han den här gången sitt beteende mindre »europiskt», och bifallet i Gammelby smickrade honom inte. Han sade sig själf, att hade det inte varit för att befria Gabrielle från löjtnanten, skulle han ha skämts öfver hela affären.

Men när fru Hallin berättade händelsen för adjunkten, sade hon:

»Det är ändå inte pängarna, det kommer an på här i världen.»

Det var en solig lördagsmiddag i början af maj. På landsvägen, som från Gammelby går fram emot sjön, rullade en gammaldags droska, förspänd med två feta prestgårdshästar. I droskan sutto Ernst Hallin och hans fru, på väg ut till en prestgård, belägen två mil från Gammelby, där Ernst skulle börja sin bana som pastorsadjunkt.

Prestvigningen hade blifvit uppskjuten, emedan biskopen var sjuk och för ett par månader ur stånd att tjänstgöra. Ernst hade varit erbjuden två olika platser som pastorsadjunkt, och han hade således kunnat välja. Så snart han var prestvigd, skulle han tillträda den ena. Det hade emellertid väckt en icke ringa förvåning, när han valde att bli pastorsadjunkt hos gamle prosten Boklund i Sollösa. Hela världen visste, att

han skulle fått det mycket bättre hos prosten Bauman, och adjunkten hade gjort allt för att öfvertala honom. Men i den punkten var Ernst oböjlig, och han hade därför till sist fått följa sin egen vilja. Modern undrade bara, hvad som kunde hafva förefallit mellan de unga. Ty Ernst hade aldeles slutat upp med besöken hos fru Pegrelli, och hon satte hans beslut nödvändigtvis i samband med denna sak.

Ernst hade icke undergått någon särdeles förändring under denna tid. Han hade bara blifvit mera känslolös, eller som fru Hallin sade, han hade blifvit lugnare. Till Eva hade han gått en eftermiddag för att få försvara sig. Men han hade inte blifvit mottagen, och sedan hade han icke kommit sig för att gå dit igen.

Men han kunde se hennes ögon, så som han hade sett dem riktade emot sig när han stod på predikstolen. Det lyste en eld i dem, som brände honom ännu, och hvar gång han tänkte på dem, sköt blodet upp i hans kinder, och han skulle velat gifva hvad som hälst för att kunna glömma de ögonen. Men ännu hade han icke kunnat det, och oupphörligt ropade de till honom: »Det är en låghet, ni tänker att begå, en låghet, som kommer att hämna sig på hela ert lif».

Det var hån i den blicken, ett hån, som aggade och marterade honom, ett hån, som han icke kunde smyga sig ifrån, ett hån, som fann eko djupt inom honom själf.

Han kunde icke glömma, men han hade vant sig vid det, som man vänjer sig vid en drägt, hvilken sitter illa. Man ser felen, men man tänker icke på dem, och man tröstar sig med, att andra mestadels äro mindre kritiska, än man är själf.

Så hade Ernst lärt sig att bära sin skam utan att tänka på den, och när han nu for ut till den ort, där han skulle börja sin verksamhet i guds tjänst, så skedde det nästan med glädje. Ty han längtade att komma ifrån alting, staden, prestvigningen, människorna, hemmet, framför allt hemmet, där man gjorde honom frågor, iakttog honom och pysslade med honom, som om han varit sjuk.

Han hade blifvit ännu mera mager än förr. Hans blick fick något skyggt, som om han fruktat att se människor i ansigtet, och när det skedde, var blicken hård och liksom ogenomtränglig. Han hade haft ett par anfall af sitt gamla onda. Men våren är ju farlig för bröstpatienter, och våren hade kommit tidigt i år.

Den hade ökat vattnet i de stora älvarna och satt timmerflotningen i gång. Den hade smält snön på åkrarna och satt landtmannen i arbete. Den hade ljummat upp luften och varmt jorden, lockat fram blåsippor och hvit-sippor, snöklockor och gageor. Den hade dragit flyttfåglarna upp till norden och satt gula hängen på videbuskarna. Och luften hade den fyllt med hälsa och lif, friskhet och värme, dofter och fågelsång.

Men Ernst hade inte sett våren. Den hade kommit, utan att förmå väcka hans sinnen. Den hade gått honom förbi och lemnat honom i hans drömmar, och han hade gått sin väg fram, nedböjd och trött, som om vintern ännu setat i honom. Inte en gång fåglarna, som kvittrade i de stora almarna utanför kyrkan, hade han sett. Numera gick han sällan utanför kyrkan.

När han nu for på den breda landsvägen, som åt nordost slingrar sig fram på den höga branten öfver sjön utanför Gammelby, då kände han för första gången medvetet och tydligt denna lukt af jord, vatten, blommor och nyutspruckna blad, som fyller luften om våren, och han drog ett djupt andetag och slöt ögonen som vid minnet af forna dagars känslor och intryck. Alt som varit, föreföll honom som en dröm, en pinsam, kvalfull och långsam dröm. Och han drog en suck, som om han nyss vaknat upp, en lättnadens och befrielsens suck.

Då kände han, att vagnen for öfver en bro. Han såg upp och fick syn på ett lågt broräcke, ett par gamla tallar och ett djupt dike, där isen var borta, och vattnet forsade brunt. Ett minne vaknade inom honom, och han kände sig liksom krympa ihop vid detta minne. Den Ernst Hallin, som då stod där och såg detta samma landskap, det var en yngling. Den, som nu satt här, tyckte han, var en gammal man, som knappast hade något gemensamt med den andre.

Han såg Eva, där hon stod på bron, röd, leende, frisk som en vinterdag. Hennes klara ögon lyste emot honom, som om de velat bjuda honom ett sundt, kraftigt och glädjefullt lif, som icke var fläckadt af någon lögn eller låghet.

Stället liksom gjorde ondt i hans ögon, och han blundade, när han lutade sig tillbaka in i vagnen.

När han åter såg upp, greps han af sin förra känsla. Det var våren, som tog honom och han öfverlämnade sig med ett slags vällust åt hela denna känsla af frihet och lif, som strömmade in öfver honom och kom honom att glömma. Det var åter en ond dröm, som hade flytt, och vagnens skakande rörelse, den friska luften, hästarnas muntra tramp, piskans smällar, trakten, som de foro igenom — alt meddelade honom en enda obeskriflig känsla af ro, i hvilken alla tankar domnade bort. Han kände sig kroppsligen trött bara af rörelsen och luften, och han njöt denna trötthet som en hvila.

Adjunkten hade skaffat sig permission från förmiddagens lektioner. Han kände sig pratsam och glad och skulle helst ha velat slå språklådan lös. Att få komma ut på landet ett par dagar, dricka landtmjök och andas landluft, gå och prata med prosten om grödan och promenera i skogen, som låg omkring prestgården, det var för honom en riktig glädje, som inte så ofta kom i fråga.

Han skulle ha haft lust att prata muntert med sonen. Men han vågade sig icke riktigt på honom. När denne var tankspridd, kom adjunkten sig aldrig för att störa honom. Det var, som om han fruktat att stöta på upptäckter, hvilka han hälst velat slippa att göra. Och därför kommo far och son att sitta i hvar sitt hörn af vagnen, som om den ene icke anat den andres närvaro.

»Det är märkvärdigt, hvad det är mycket utsprucket,» sade adjunkten till sist, liksom på försök, för att få ett samtal i gång.

»Ja, det är stora knoppar på björkarna,» sade Ernst.

Färden gick i sakta lunk. Det var prostens egen droska, förspänd med prostens egna hästar, som de åkte i, och de hästarna voro icke vana att öfveranstränga sig. Feta, skinande och bruna, brukade de stå i stallet både vinter och sommar och äta hafre och hackelse, gröpe och hö. Skulle de ut och springa en mil, gick prosten alltid själf först ner i stallet och frågade Johan, om de hade sprungit mycket på sista tiden, och om Johan då var vid mycket godt lynne, så svarade han: »Nej, nog orkar de alltid.» Men var han af någon anledning vid dåligt humör, då hade han alla möjliga invändningar. Antingen behöfde den ena hästen skos eller skulle vagnen smörjas, eller också hade han kört vatten en hel dag, och hästarna fingo lof att hvila. Och då fick prosten parlamentära fint och

svänga sig och tala vackert vid Johan. Ty Johan var gammal i gården och hade sitt hufvud för sig. Det var inte fritt, att inte han i sak bestämde nästan lika mycket som själfva prosten.

Den här skjutsen hade särskildt varit honom en nagel i ögat. Ty prosten hade antydtt för honom, att han skulle köra tillbaka till staden på söndag kväll. Och det tyckte Johan var väl mycket besvär för en fattig adjunkt. Dem brukar man väl inte göra så mycket väsen af, tänkte han. Prosten hade visserligen förklarat för honom, att han var gammal vän till den unga pastorns far, och att hela besöket gjordes, för att han, prosten, hade önskat det. Men Johan hade aldrig gillat den förklaringen. Han trodde envist, att det var något påhitt af den nye adjunkten. Och därför körde han hela vägen i sakta lunk och lät hästarna gå i gående uppför backarna.

När de farit en mil, stannade Johan midt i en skog och lät hästarna få bröd.

»Det är för mycket för djurena att gå fyra mil om dagen två dagar å rad,» sade han.

Vägen gick nu genom en skogstrakt. Det doftade friskt från granarna, och solen sken varmt ned på den fuktiga mossan under träden.

Ernst bröt plötsligt tystnaden.

»Har pappa varit därute förr?» sade han.

»Nej,» sade adjunkten. »Men jag har ju sagt dig, att du inte kommer okänd. I gamla

tider satt en bror till min farfar som prest där i socknen ända till sin död.»

Ernst suckade. Det irriterade honom alltid, när adjunkten talade om släkten, denna förfärliga släkt, hvilken kräde honom som offer. Och en oförklarlig ångest bemäktigade sig honom.

»Är det långt kvar?» frågade han.

»Det är en knapp fjärdingsväg,» svarades det från kuskbocken.

En knapp fjärdingsväg! Femton minuter! Femton fattiga minuter! När de minuterna voro förflutna, skulle de vara framme. Och det rann honom plötsligt i minnet, att han för några dagar sedan beslutat, att nu på den långa vägen, när han hade så god tid, nu skulle han tala öppet vid sin far och bekänna för honom. Han såg ut åt sin sida på vagnen. Och han kände, att kraften felades honom. Nu var tiden förbi. Ett stort åkerfält med grön höstråg, omgifvet af skog, låg framför honom.

»Det här hör troligtvis till prestgården. Jag ser en stor röd bygnad där borta mellan träden,» sade fadern.

Ernst såg ditåt, och i detsamma hörde han ett väldigt hundskall. Vagnen körde in genom ett par öppna grindar, som hörde till ett grönt rutstaket, och stannade framför trappan vid ett rödmåladt, tvåvånings trähus med hvita knutar och fönsterposter. På tröskeln stod en liten rödbrusig gubbe med filthatt på hufvudet och hälsade på dem. Hundarna tystnade genast.

»Välkomna,» sade den lille mannen. Och hans små, något sneda ögon plirade vänligt. »Välkomna hitut till Sollösa.»

Han stod snedt med benen, gjorde tafatta rörelser med händerna och hostade ofta. Nästan mellan hvartenda ord kom en liten hostning, hvilken lät, som om han bad om ursäkt för sin egen existens.

»Julie,» ropade han inåt bygningen. »De är här nu.»

Ett resligt, något fetlagdt fruntimmer visade sig. Hon gick leende fram emot herrarna och räckte dem i tur och ordning en hvit, fet hand med långa fingrar. När hon stod bredvid den lille prosten, såg han ännu mindre ut än förut och hon ännu större.

»Stig in,» sade hon och gick själf före herrarna. »Var så god och stig in.»

Och de gingo in, medan vagnen långsamt rullade tillbaka till stallet.

Det låg en egendomlig stillhet öfver det gamla huset, en stillhet, hvilken tycktes komma från bygningen själf och därifrån sprida sig öfver gården och flyglarna ända ut till skogen och åkrarna. Den låg där och grodde, tycktes det, bakom de täta gardinerna och de gröna spånjalusierna, och därifrån kom den ut i köket, där kastrullerna aldrig skramlade och pigorna aldrig trätte, ut i stallet, där de feta hästarna fredligt tuggade sitt gröpe och hö, medan stora flugor dösande surrade omkring dem. Stillheten låg

sofvande tung öfver den gamla fruktträdgården, där äppleträd, päronträd och plommonträd om höstarna stodo fulla med frukter, som tyst mognat öfver bördiga land, där det om sommaren växte ärter och kål, stora, trinda kålhufvuden, och där Johan gick och pysslade omkring, medan hästarna stodo i ensamhet och tuggade gröpe i stallet.

Ända bort till ladugården spred sig stillheten. Ladugårdspigan sjöng inte, när hon mjölkade, hon skrek inte ute i skogen, när hon skulle hemta korna hem, utan de kommo ändå, fromma och sediga, stälde sig framför grinden och läto tålmodigt tömma sina stinna jufver i den rykande stäfvan. Tysta stodo de i ladugården och svängde i enformig takt med svansarna, tuggade melankoliskt det torra höt eller lågo och idislade, medan deras stora, glänsande ögon grubblande stirrade på båsens träbalkar. Till och med tjuren tycktes ha vant sig af med att råma, och när en tupp någongång gol, lät det störande gällt i den almäna tystnaden, så att prostinnan hoppade högt, där hon satt och virkade inne i förmaket, och satte händerna för öronen.

Lika tyst gick det till ute på åker och äng. Drängarna hojade icke åt oxarna, som gingo för plögen, och en svordom skulle ha varit lika otänkbar som ett mord. De ryckte bara tyst och trankilt i tömmarna, eller också slog de ilsket och stillsamt med piskorna, och de tåliga

djuren höggo i med nackarna under oken och drogo plogen fram i de långa, raka fårorna eller vedlassen hem från skogen eller höskrindorna till den stora, rymliga ladans öppna dörr.

Ty detta hus var ett heligt hus, och de, som bodde där, voro Herrans tjänare. Det var på intet sätt något skrymteri i deras helighet, men den hade lagt öfver hela prestgården en prägel, som om den och dess folk icke voro af denna världen, och när bönderna hade något att tala med prosten om och kommit innanför de svarta grindarna och det gröna rutstaketet, så gingo de alltid med sakta, dröjande steg öfver gården, och mången kroknad, gråhårig gubbe tog af sig de tunga skorna på trappan, innan han vågade träda innanför den hvitmålade dörren, som svängde så tyst på sina oljade gångjärn.

Inne i förmaket med dess hvita gångmattor, öfverdrag på möblerna och till hälften nedfälda persienner sutto Ernst Hallin och hans far ensamma med prosten, under det att prostinnan var ute i köket. De tre herrarna suto och väntade på middagen, och de tego så länge, att man kunnat sitta och räkna knäpparna af den gamla pendylen, som stod på marmorskifvan, framför den höga trymån.

»Ja, här är tyst och stilla,» sade prosten.
»Men här bor Herrans frid.»

Inte ett buller hördes i hela huset. Genom den stängda dörren ut till matsalen hördes blott

otydligt ljudet af talrikar, som sakta ställes öfver hvarandra, eller silfverpjeser, som lades mot matbordets duk.

Prosten hostade, då ingen af herrarna svarade.

»Här bor Herrans frid,» sade han för andra gången.

Och adjunkten skyndade att bekräftande nicka med hufvudet, medan Ernst böjde sig under persiennen och såg ut på gården.

Där lågo fyra hundar och gassade sig i solen. Det var två raphönshundar, och två kolossala gårdvarar, hanar och honor af båda sorterna.

»Ja, de vakta huset,» sade prosten och hostade. »Men det är så svårt att vänja dem af med att skälla.»

»Jaså,» sade Ernst, och fortfor att se ut. Adjunkten och pastorn började ett samtal om de sista förändringarna inom stiftet.

Emellertid såg Ernst hur raphönshunden låg och stirrade på den stora tiken. Men han vågade sig tydligen icke fram för att ej reta den stora gårdvaren på sig.

Den stora tiken låg och plirade på raphönshunden tillbaka, och till sist reste hon sig, gäspade mot solen, sträckte sig och försvann makligt bakom den ena flygelbygningen.

Då reste sig också raphönshunden, kastade en granskande blick på den, som det tycktes, sofvande gårdvaren, gäspade, sträckte på sig och

försvann äfven han bakom samma flygelbygning, fast åt motsatt håll.

Den öfvergifna raphhönstiken och den stora gårdvaren lågo ensamma kvar på den sandiga gårdsplanen.

Gårdvaren lyfte sakta på hufvudet och såg sig omkring. Han morrade, borsten reste sig längs utefter hans kraftiga rygg, och med majestätiska steg försvann också han bakom flygeln, åt samma sida som honan.

Ernst väntade med en viss spänning att få höra ett förfärligt oväsen afbryta den plågsamma tystnaden.

Men det blef icke något väsen. Raphhöns-hunden och den stora tiken kommo slokörade tillbaka från hvar sin sida af flygeln och lade sig på sina gamla platser i sanden, gäspade och sågo ut i rymden, som om de aldrig haft annat än de oskyldigaste afsigter i världen.

Sist kom den stora gårdvaren, ensam och majestätisk, och lade sig på sin plats nedanför flygeltrappan. Han lyfte på hufvudet och morrade ännu en gång åt raphhönshunden. Så lade sig borsten på hans rygg, hufvudet sjönk ned mellan de väldiga framtassarna, och ögonen slöto sig.

Ernst undertryckte ett skratt.

»Slås de aldrig?» sade han och rodnade själf öfver sin barnsliga fråga.

»Nej,» sade prosten och skakade på hufvudet. »De slås aldrig.»

Urets jämna knäppande hördes igen genom tystnaden i rummet, och från matsalsdörren till fönstret stod en lång springa af damkorn, som skiftade rägnbågslikt i granna färger.

Då öppnades dörren sakta, och en tjänstflicka med slät klädning och vattenkammadt hår sade till, att bordet var serveradt.

I matsalen stod prostinnan och bad gästerna hålla till godo. Bredvid henne stod en liten fet blondin med blåa, släpande ögon och mjäll hy, hvilken hon presenterade som »min dotter». Hon sade ingenting under hela måltiden, men åt af alt, och när de andra talade, satt hon med de små feta händerna i knät, stirrade i väggen och böjde på hufvudet, så att det slog sig ett litet veck, där den svarta klädningen slöt sig omkring hennes mjuka hals.

Prosten gick fram och klappade hennes hår.

»Hvad har du gjort i dag, lilla Amélie?» sade han.

»Jag har fällat mina nya näsdukar,» sade Amélie och kastade en blick från sidan på de främmande.

»Det var snällt, mitt barn,» sade prosten.

»Det är Herrans vilja, att vi skola arbeta.»

Prosten hælde i bränvinsglasen, och måltiden började.

Det fans mycket af guds gåfvor; fyra rätter stark mat och ett rikt smörgåsbord. Där fans vin af två sorter, rödt vin och sherry på efterrätten. Och på köttet dracks det öl.

Man åt mycket och talade litet. Talrikarna sattes fram och togos bort, faten buros omkring, och dryckerna slogos i glasen. Varsamt och försiktigt rörde sig flickan med det vattenkam-made håret och den släta klädningen omkring bordet. Men ingen skrattade, och ingen skå-lade med sina grannar. Hvar och en drack sitt glas, som han åt sin mat, utan att tyckas ägna en tanke åt de andra.

Då och då hördes blott prostens eller prost-innans röst, som uppmanade någon af gästerna att äta mer.

Efter middagen försvann prosten på en timma, och gästerna blefvo ensamma med fruntimren, till dess att kaffet bars in.

»Samuel är så van vid sin middagslur,» sade prostinnan urskuldande. »Han säger, att den hjälper under matsmältningen.»

Och aftonen släpade sig fram långsamt och enformigt. Herrarna gingo in i prostens rum för att röka cigarr efter kaffet. Och sedan skulle Amélie sjunga. »Lilla Amélie sjunger riktigt snällt», sade prostinnan. Hon sjöng Heines pas-sionerade sånger med Schumanns musik, och hon sjöng dem uttryckslöst och rent, utan att veta, hvad hon sjöng. Prosten och prostinnan hörde andäktigt på. Prosten höll händerna sam-manknäppta.

»Im wunderschönen Monat Mai».

»Ja, ja. Musiken är en härlig guds gåfva.»

Och när kvällsvarden var äten, samlades husets folk i den stora matsalen, där stolar sattes fram, och Amélie gick och delade ut salmböckerna. Prostinnan bar fram de gamla böckerna till sin man, och i gungstolen satt han, hostade och läste för folket ur bibeln. Sedan bad han guds beskydd öfver hela landet och särskildt öfver Sollösa prestgård. De stillsamma pigorna och drängarna höllo händerna för sina ansigten, medan prosten läste Fader vår och välsignelsen.

En timma senare sof hela huset. Men det var knappast tystare än förut. Endast gårdvaren och hans hona sofvo med ena ögat öppet i hundkojorna på ömse sidor om trappan.

Adjunkten Hallin och hans son hade fått sig anvisade ett gästrum en trappa upp. Där funnos två högt uppbäddade sängar med mjuka bolstrar och duntäcken.

Ett minne vaknade hos Ernst. Han tänkte på studieåren i Upsala, de lugna, goda åren hos fröken Lund. Och när han somnade in, hade han förnimmelsen af en lätt lukt af lavendel.

17.

När Ernst vaknade, var klockan redan åtta, och med en fart rusade han ur sängen för att väcka fadern. De mjuka bolstrarna och duntäckena hade insvept dem som i en dimma af tystnad och sömnlust, så att de sofvit i fulla tio timmar. Så stilla hade flickan gått i rummet, att hon icke hade väckt de sofvande. Och ändå var det friskt vatten i karafinerna, pryddligt och ordentligt lågo deras kläder borstade och hopvikna på hvar sin stol med de blankade skorna framför dem på mattan, och i kakelugnen kolade de sista glöden af brasan bakom ett försigtigt järngaller, som blifvit ditsatt utan att skramla.

När de kommo ned i förmaket, fingo de vänta en god stund, innan någon af värdfolket visade sig. I salen gick ensam den stillsamma

flickan med den släta klädningen och det vattenkammade håret och dukade bordet.

Den, som kom först, var prosten. Den lilla mannen såg aldeles ohjälpligt högtidlig ut. Prestkragen satt styf öfver den halfknäppta prestrocken och gjorde hans feta haka ändå fetare. Hans mun hade fått en ovanlig form, den hade rundat sig nästan som en strut, och ögonen plirade fuktigt och snedt bakom tätt blinkande ögonbryn.

Han hostade och gick emot sina gäster.

»Det är ett ljufligt Herrans väder i dag,» sade han.

De tre herrarna satte sig igen. Som af en nödvändighet kommo de att intaga sina gamla platser, Ernst satt och såg ut på gården, där hundarna lågo och solade sig i sanden, raphöns-hundarna vid stora trappan och gårdvararna borta vid flygeltrappan.

Prostinnan kom in. Hon var svartklädd med guldbrosch och liksom prosten röd i ögonen. Hon berättade, att Amélie ännu icke var klädd. Stackars Amélie. Hon var så rädd att icke hinna till kyrkan.

»Vi ha sofvit litet länge allihop,» tillade hon.

»Ja,» sade presten och hostade. »Det är sabbath, Herrans hvilodag.»

Och alla satte sig långsamt till bords, medan den vattenkammade flickan stilla och tyst bar fram stora fat med bräckt skinka, biffstekar och förlorade ägg.

I dag var det om möjligt ännu tystare i prostgården. Det hördes inte ett knäpp i hela huset, endast gafflar, knifvar och skedar tycktes vara i rörelse. Men äfven dessa lyftes upp eller fäldes ner, som om man varit rädd att göra märken i talrikarna, yttrade någon ett ord vid bordet, skedde det med half röst, och man sade icke annat än: »får jag be om saltkaret», »en skifva bröd, om ni vill vara så god» o. s. v. Då och då hördes prostinnans röst, som uppmanade gästerna att äta mer.

Och efter måltiden följdes alla åt till kyrkan, som låg på andra sidan om landsvägen.

Det var en låg gammaldags kyrka utan torn. Adjunkten och Ernst hade inte en gång sett den, när de dagen förut kommo åkande. Den låg några steg från landsvägen på en liten kulle, omgifven af en hög stenmur, och bredvid den stod en rödmålad, bofällig klockstapel, från hvilken just nu de gamla klockorna ljödo öfver den församlade mängdens hufvuden.

Det var icke något buller på kyrkogården, i trots af att den var full med folk. Gubbarna stodo på ett håll, och gummorna på ett. Flickorna stodo hos gummorna, och pojkarne hos gubbarna. Det var intet flams och ingen kärlekshandel mellan gossar och flickor, och alla, som stodo på kyrkbacken, gamla och unga, stodo där tysta eller samtalade med hviskande röst, medan de väntade, att prosten skulle komma, innan de gingo in i kyrkan.

Prestgårdens ande hade lugnande och stillande spridt sig äfven tvärs öfver landsvägen, omhågnande kullen, där kyrkan låg, och där den röda klockstapeln lät sina klockor tala ensamma i den tiggande nejden.

Ty det fans många väckta i Sollösa församling. Det var tysta, stillsamma människor, som älskade friden och fruktade världen. Det var människor efter prostens sinne, som inte smälde i hans grind och inte bullrade på kyrkogården. Kort sagdt — det var människor, som passade i Sollösa. Och i dag fylde de kyrkogården och backen utanför. Omkring dem spelade vårvinden ljum, och högt upp i luften drillade lärkorna i det klara solskenet. Björkarna på kyrkogården buro svällande, bristfärdiga knoppar, och på prostgårdens rabatter stodo aurikler och perlhyacinther färdiga att spricka ut.

Prosten, prostinnan och deras gäster kommo upp på kyrkogården. De gingo genom den öppna järngrinden, uppför de vittrade stentrapporna, och de föregingos af en hviskning, som med ens gjorde slut på hvarje samtal. En bred väg bildades själfmant ända fram till kyrkan, och på den vägen gingo herskapet fram. Rundt omkring dem nego gummor och flickor, och hattar togs af. Men icke ett ord växlades, endast vänliga nickar och leenden, och när herskapet försvunnit genom den låga kyrkdörren, satte sig hela denna mängd af människor i rörelse. Utan buller, utan trängsel fylde den stilla

alla bänkar i kyrkan, karlarna på den ena sidan och kvinnorna på den andra, och efter dem slöto sig de stora kyrkodörrarna ljudlöst och stilla, medan salmen spelades upp på den snidade orgelläktaren öfver ingången. Och när salmen var slut, stod prosten för altaret och läste med darrande, hostande stämma:

»Helig, helig, helig.»

Och Sollösaborna böjde sina hufvuden och lyssnade med andakt. Ty alla trodde de på sin prost, och alla voro de stolta öfver honom.

Ty prosten hade stort rykte om sig bland guds barn. Men han hade icke alltid haft det. Och egentligen var det en ringa ting, som gaf honom nådegåfvan, att människorna trodde på honom.

Innan han kom till Sollösa som prost, hände det nämligen en gång, att han predikade under ett åskväder. Och medan han stod på predikstolen och läste tacksägelsen efter de döda, och klockaren stod bredvid honom, slog blixten ned i kyrkan och dödade klockaren. Men kyrkoherden förblef oskadd.

Och de fromma sade, att det skett, på det att deras herde skulle sparas för guds rike.

Stilla, men säkert gick hans rykte öfver stiftet. När han kom till Sollösa som prost, hade ryktet gått före honom och vunnit folkets hjärtan. Och därför lyssnade de trogna till hans ord, som om gud själf hade talat.

Ty detta var visserligen guds finger. Alla kunde se hans vilja och förstå hans mening i detta.

Döfvande, tryckande låg värmen öfver kyrkan. Långsamt släpade sig gudstjänsten fram, tills predikan skulle börja. Lika långsamt gick predikan, och lika trögt ljödo salmerna efteråt genom det låghvälfda rummet. Här och där nickade ett hufvud af sömn, en och annan låg framstupa i bänken med ansigtet mot händerna, som hvilade på bänkens kant.

Före hela gudstjänstens slut aflägsnade sig ingen. Men när salmens sista slutackord dött bort, reste sig alla småningom från sina platser, rätade i stillhet på sina lemmar och stannade i bänkarna, väntande, att herskapet skulle gå ut först. Sedan tömdes kyrkan, dörrarna slöto sig, och klockaren gick hem till sig med de stora nycklarna dinglande i handen.

På stigar och vägar gingo skaror af stillsamma människor åt olika håll hem genom den söndagstysta trakten.

I prostgården sutto herrarna igen på sina platser i förmaket och väntade på middagen. Ute på gården sofvo hundarna.

»Det blir godt att få hjälp med arbetet,» sade prosten till Ernst. »Här fins en tacksam jordmån.»

Prosten snöt sig och hostade.

»Ingen upprorisk anda, gud vare lof. En tacksam jordmån.»

Och genom rummet hördes ljudet af urets enformiga knäppande.

Dörren till matsalen gick upp, och flickan anmälde, att bordet var serveradt.

Fröken Amélie stod med prostinnan i matsalen. Hon tog de främmande herrarna i hand och neg.

Prosten klappade henne liksom föregående dag på håret.

»Du kom inte till kyrkan i dag,» sade han.

»Nej,» sade Amélie. »Jag var så ledsen, men jag ville inte komma sent och störa församlingen.»

»Det var rätt, mitt barn,» sade prosten.

»Pappa tycker inte om, att man kommer in, sedan gudstjänsten börjat,» sade prostinnan.

Efter middagen kom kaffet, aldeles som dagen förut. Prosten försvann på en timma och lämnade gästerna ensamma med fruntimren.

Efter kaffet skulle gästerna resa.

»Välkommen tillbaka till vårt kära, tysta Sollösa,» sade prosten, när han tog Ernst i hand till farväl.

Vagnen rullade i den mjuka sanden ut genom de svarta grindarna till det gröna rutstaketet, och när den svängde upp på landsvägen, togo de båda herrarna än en gång af sig hattarna för prosten, prostinnan och fröken Amélie, som stodo och nickade ute på trappan. Hundarna sågo upp efter vagnen, men skälde icke.

Adjunkten och Ernst suto en stund tysta. Deras tankar sysslade hvar på sitt sätt med det de upplefvat och sett.

Slutligen sade adjunkten, och hans röst lät vemodig:

»Det blir alt ensamt för dig därute.»

Det flög ett leende öfver sonens läppar, som fadern inte förstod.

»Det är kanske just det, jag behöfver,» sade han.

Det låg något så på en gång skyggt och bittert i hans röst, att adjunkten blef uppmärksam. Han kände sonen öfver hufvud ganska litet, under hans uppväxtår hade han aldrig haft tid att sysselsätta sig med honom, och i almänhet tyckte adjunkten om att göra alting så enkelt för sig som möjligt. Men denna gång trängde sig den tanken på honom med oemotståndlig makt, att här var något i olag, något, som en far borde ha del af. Och med en bekymrad min såg han på sin son och frågade:

»Hur är det med dig? Du har sett så dyster ut, sedan du kom hem. Har du något på ditt samvete?»

Ernst kunde ej låta bli att le. Fadern trodde uppenbarligen att han hade något att ångra, att han gjort skulder, haft lättsinniga förbindelser eller något i den stilen. Han, som lefvat ett nästan asketiskt ungdomslif! Misstanken föreföll honom så oändligen komisk. Om det gäلت hans lif, skulle det varit honom omöjligt att nu tala

rent ut, och han svarade därför endast med samma leende, som han ej kunde undertrycka:

»Ingenting, så som pappa tror, det försäkrar jag.»

»Gud ske lof,» tänkte adjunkten.

»Man kan ha nog ändå,» tillade Ernst hårdt.

Det kom så plötsligt, att han ej hann tänka på orden, innan de undsluppit honom. En brännande rodnad göt sig öfver hans panna och kinder, och han såg ut åt den andra sidan af vagnen.

Adjunkten blef betänksam, och en dunkel aning bemäktigade sig honom. Men samtidigt sade han sig själf, att om det var något sådant, om sonen verkligen var missnöjd med den bana, han valt, då vore det bäst, om ingenting blefve sagdt. Ty ett uttaladt ord här vore farligt. Han kände sonens ömtåliga lynne, och han förstod, att ett enda försök att inverka på sonens samvete skulle gifva honom den energi, som behöfdes för att framkalla en katastrof. Och denna katastrof ville adjunkten icke ens tänka sig som möjlig.

Därför var det bäst, att intet ord yttrades dem emellan, att Ernst fick afgöra denna sak med gud och sig själf. Och adjunkten teg till följd af den föräldrarnas egoism, som gör, att de aldrig vilja lida med sina barn eller för deras skull.

De gamla bruna hästarna lunkade varligt fram genom den höga skogen, där kvällsolen

föll snedt in och lyste mellan de våtglänsande barren. Genom skogen hördes på afstånd det enformiga bruset af en fors.

Ernst försjönk i tankar. Inom honom arbetade känslor och intryck, som voro honom aldeles nya. Det var icke hans gamla drömmar eller strider. Det var icke den lilla kampen mellan prest eller icke prest. Det var icke hans försmädda kärlek, som talade inom honom. Det var intet af allt detta.

Resan ut till landet, den korta promenaden till kyrkan, landtluften, solljuset, vårkraften i brusande vattendrag och svällande knoppar — allt detta fylde honom med en känsla, hvilken var honom lika ny som obegriplig. Om någon hade frågat honom, hvad han tänkte eller kände, skulle han icke ha kunnat gifva något svar als. Men han var upprörd, utan att veta hvarför, sjuk till sinnet, utan att veta hvaraf, sorgsen, utan att känna någon orsak. Det var hela hans förkvädda ungdomslif, alla kufvade tankar, önsknin- gar och begär, som gjorde uppror inom honom, och orden undsluppo honom utan sammanhang och mening, tyckte han själf. Men han skulle icke ha kunnat undertrycka ett enda, och så ensam hade han lefvat, så kufvad och undertryckt hade hvarje egen tanke och vilja alltid varit hos honom, att han icke ens kände de behof, som fylde hans egen själ. Hans egen stämma ljöd honom främmande, när den talade ut den sorg, som var frukten af hela hans lif.

Och när adjunkten ingenting svarade, sade han kort och hårdt:

»Är det inte märkvärdigt, att pappa och jag als inte känna hvarandra?»

»Känna vi inte hvarandra?»

Adjunkten såg upp med en blick, som ännu var tung efter middagen.

Ernst skrattade till. Han lutade sig framåt och talade under ifriga gester med ett försök att tala sansadt och lugnt, som kom hans stämma att darra ännu häftigare.

»Nej,» sade han, »vi känna inte hvarandra. Inte som barn har jag känt min far, inte som pojke, inte som yngling och inte nu, när jag borde vara man, hvilket jag inte är. Och han har inte känt mig. Eljest skulle han inte ha misskänt mig så grymt. Eljest skulle han inte ha kunnat kasta mig så handlöst och hjärtlöst på sned i världen, utan att ett ögonblick fråga efter, om min natur dref mig till något annat, eller om den bara teg och fogade sig.»

Han talade, som om han glömt, att fadern var närvarande, och han fortfor att se framför sig och göra lifliga gester.

»Hvarför fick jag inte bli bonde?» bröt han ut. »Hvarför fick jag inte gå bakom plojen och gräfva diken och köra gödsel och lassa hö? Hvarför fick jag inte hugga timmer och meja säd, lefva i arbete för mig själf i stället för att böja min rygg öfver böckerna?»

Han knöt handen, sin långsträckta, magra hand, med en hotande åtbörd, i hvilken tillika låg något maktlöst.

»Böckerna!» sade han med mera dämpad röst för att icke höras fram till kuskbocken. »Hvad jag hatar dem. De ha förstört mitt lif, i stället för att lära mig att lefva. De ha fyllt mitt hufvud med onyttiga ting och stulit min kraft, i stället för att öka den. Det är de döda, som regera öfver de lefvande. Det är spöken, som gå ur grafvarna och skrämma de lefvande, i stället för att väckert ligga stilla och sofva. Det är ohyggliga spöken, som vi tro på, och som skratta åt oss på vår rygg, därför att de lurat oss.»

Adjunkten tog förskräckt om hans arm.

»Du är sjuk, Ernst,» sade han.

»Sjuk? Ja, jag är sjuk, och jag har aldrig varit annat än sjuk. Det är kanske det, som har gjort hela min olycka. Det är kanske det, som har dragit mig bort från den friska luften och det härdande arbetet, som stängt mig inne i kvafva rum, tryckt in mitt bröst, plattat ned mina skuldror och blekt mitt ansigte. Hvarför fick jag inte bli bonde, säger jag? Kanske hade jag kunnat bli frisk då? Kanske hade jag då varit en man?»

Han drog sin hand undan adjunktens tag och lutade sig slappt tillbaka i vagnshörnet. Båda tego, den ene därför att han uttömt sig, den andre därför att han ej visste något att säga.

Men hos adjunkten vaknade den gamla prestsläktens kärlek för landet med alt dess behag och alt dess arbete. Och hur besynnerligt än sonens tal föreföll honom, och hur öfvertygad han än var, att detta var en öfverretning, som skulle gå öfver, så vaknade dock inom honom äfven en annan känsla. Han hade alltid önskat att äga bara ett litet hemman, som han kunde kalla sitt, och han brukade skämtande säga, att bara han fick betala sina skulder, så skulle han göra besparingar och köpa en liten gård, där han ville bo på gamla dagar.

Nu ljödo sonens ord så underligt i hans öron. De kommo med förebråelser, att fadern ej lefvat med sin son nog för att förstå hans lif. De sårade honom och plågade honom. De kommo häftigt och oöfverlagdt som från ett retadt och plågadt barn. Och adjunkten blef icke ond. Ty i alvarliga ögonblick händer det, att till och med fåfången får krypa i skrinet. Han kände bara en stor tomhet mellan sonen och sig, och han anklagade sig själf. Men inom honom genljödo sonens ord: »Hvarför fick jag inte bli bonde?» Det var nonsens, det visste han. Men ändå! Han såg på sonens magra gestalt med det bleka ansigtet och det insjunkna bröstet. Och han förstod ännu tydligare, att det var nonsens. Men ändå plågade honom dessa ord, plågade och refvo i honom. Ett medlidande grep honom, som om han vore skuld till denna sjuklighet, och med ens fick han ett begär att göra alt

godt igen, att liksom i ett ögonblick bygga upp, hvad som endast kan byggas under långa år, om bygnaden skall bli säker och varaktig.

Han lade handen på sonens knä, och med darrande röst frågade han:

»Hvad felas dig? Dölj ingenting för mig.»

Ernst såg upp. Han andades kort och flämtande som efter en stor ansträngning. Och han såg ut, som om han tänkt sitta frånvarande som vanligt, omedveten om det häftiga utbrott, hvilket nu icke längre kunde göras ogjort.

»Dölj ingenting för mig,» upprepade adjunkten.

Ernst lade sin hand på faderns och hans blick var bedjande.

»Förlåt mig,» sade han. »Jag är visst trött. Det var illa af mig att tala, som jag gjort.»

Den tanke, som nyss trängt sig på adjunkten, kom tillbaka. Och nu kom den igen med sådan kraft, att alla egoistiska betänkligheter veko. Och med en plötslig ansträngning sade han:

»Är det ditt val af lefnadsbana, som plågar dig?»

Ernst teg ett ögonblick, men han såg bort. Adjunkten ångrade redan sin fråga. Han kände, att han gissat rätt, och den pinande tanken på framtiden grep honom. Han tänkte på sonens stälning, på sin stälning, på hvad folk skulle säga, hvad hans hustru skulle säga. Och med

en förlamande känsla flög den tanken igenom hans hufvud:

»Pängar! Utgifter! Nya lån! Nya bekymmer!»

Och han väntade andlöst på sonens svar.

Ernst satt stum. Nu var stunden inne. Nu skulle det sägas. Nu kunde han säga det. Och i fantasin kände han sig så lätt, som om det redan vore sagdt.

Men så kommo hans tankar in i sin vanliga cirkelgång, och med en oerhörd kraftansträngning beherskade han sig, såg fadern in i ögonen och svarade utan att darra på målet:

»Pappa bedrar sig. Jag har valt mitt kall af fri vilja.»

Adjunkten kände på sig att sonen ljög. Men han vågade icke förnya frågan, af fruktan att framkalla ett annat svar. Han hade gjort nog för att lätta sitt samvete, och en lättnadens suck undslapp honom, i det han drog tillbaka sin hand undan sonens.

»Gud ske lof,» sade han sakta.

Vagnen rullade vidare. Och de båda männen sutto länge tysta, hvar och en sysselsatt med sina tankar. Ernst förde med en honom egen rörelse ofta handen upp till sitt ansigte och drog i sitt mjuka skägg.

Adjunkten såg det och för att med ett skämt bryta den pinsamma tystnaden sade han:

»Snart har du inte något skägg att dra i.»

Ernst tog hastigt bort sin hand och log tvunget.

»Ja, det är sant,» sade han.

Vagnen rullade uppför en backe, och framför dem låg Gammelby. Domkyrkans torn syntes högt öfver de öfriga bygnaderna.

restvigningen var nu bestämd att ägarum i början af juni. Ernst Hallin, pastor Simonson och ännu ett par andra skulle samtidigt vigas till ämbetet, och omedelbart därefter skulle Ernst resa ut till sitt nya hem, prostgården i Sollösa.

Ernst Hallin gick bara och längtade efter, att allt skulle vara öfver. Han hade fattat sitt beslut, och han visste, att ingenting kunde förändra detsamma. Nu gälde det bara att hålla tvifvel och tvekan borta, så att han kunde känna sig lugn, till dess att han blef ensam med sig själf. Ensamheten skulle bota honom, det kände han, göra honom mindre ömtålig och mera stark samt framför allt lära honom att med ödmjuk förnöjsamhet böja sig under det kors, Herren gifvit honom att bära. Ty han

började alt mera känna sig öfvertygad om, att prestämbetet var, hvad Herren fordrade just af honom, för att han skulle finna frid på jorden, och utan att fråga eller undra öfver Herrans mening ville han troget trampa den smala, törnbevuxna stigen, till dess att han efter en brant och mödosam vandring stode vid den trånga porten, som leder till lifvet.

Efter det sista utbrottet, när han och fadern foro hem från den gamla prostgården, hade han känt det, som om något af hans förra människa öfvergifvit honom. Ett slags vred resignation bemäktigade sig honom, och i denna resignation kände han, att möjligheten låg att kunna lefva det lif, som nu väntade honom. Andra förhoppningar på lifvet, andra tankar, andra intressen fingo ej tränga undan denna resignation, hvilken ensam var i stånd att hålla honom uppe, ungefär som en lifräddningsboj bär den drunknande öfver vågorna. Den måste beherska honom helt och hållet, och ingen okufvad längtan, ingen jordiskt oförvägen förhoppning skulle få blåsa friska, farliga vindar öfver denna resignations tysta lugnsjö.

Han tänkte mera sällan på Eva Bauman. Hon lefde för honom som ett frestande minne, hvilket ej längre hade någon makt öfver honom. Och han kunde nu höra talas om henne eller möta henne på gatan, utan att rodnaden färgade hans kinder, utan att det störde hans sinneslugn.

Däremot hade han på sista tiden börjat att känna sig alt mera dragen till Simonson.

Simonson var så klar med alting, så klar och så färdig. Han hade svar på alla frågor, bevis emot alla tvifvel. Hans lynne var jämt, och Ernst kände sig altid lugnare efter ett samtal med honom. När Ernst hade fått sitta en eftermiddag och betrakta denna säkra min, hvilken var så viss om, att alt i världen var, som det borde, och lyssna till denna skarpa stämman, hvilken liksom söndersmulade alla upproriska tankar och lät honom få en klar blick öfver hela det ordnade samhälle, hvilket sedan årtusenden tillbaka växt upp på kristendomens grund, då kände Ernst riktigt tydligt, på hvilka farliga afvägar han varit, och han gick hem, glad och stärkt, full af tacksamhet mot gud, som räddat honom ur hans egna tankars falska irrgångar. Det låg så mycken ödmjukhet i all hans svaghet, att pastor Simonson understundom kände sig brydd och var nära att stappla på målet, när han talade om det kristliga sinne, som lider alt och fördrager alt.

Fru Hallin glädde sig åt sonens förändring. Och hon glädde sig däråt icke blott af religiösa skäl, utan äfven af andra. Från början hade det varit hon, som dragit adjunkten till det slags religiösa tänkesätt, som han nu kallade för sitt. Ty han var en svag man, som behöfde ledas. Och den lilla energiska fru Hallin hade ledt honom, så som hon sedan ledt och utvecklats sonen.

Men under årens lopp hade äfven adjunkten in-
verkat på henne, och hans världsliga klokhed
hade till en del fått trycka sin prägel till och
med på hennes religiositet. Med åren hade hon
blifvit mindre svärmiskt religiös och mera orto-
doxt kyrklig. Hon hade lärt sig att förstå det
innerliga samband, som finnes mellan god bor-
gerlig ordning och kyrklig tukt. Därför hade
hon en tid fruktat, att Ernsts samvetsömhet möj-
ligen skulle leda honom på afvägar och sätta
honom upp mot den öfverhet, som gud satt öf-
ver sin heliga kyrka till att värna henne mot
otrons makter. Därför glädde hon sig nu, när
hon dag för dag såg, att han blifvit mera jämn
till lynnet och mindre grubblande. Hon tackade
gud, att han bevarat hennes barn, och hon för-
stod och glädde sig åt, att hon i detta fall hade
en trogen bundsförvandt i pastor Simonson.

Det var en eftermiddag i slutet af maj må-
nad. Adjunkten hade varit vid dåligt lynne,
och försvann tidigt i vredesmod in i sitt rum.

Det hade kommit aldeles oväntadt. Adjunk-
ten hade hela middagen varit tyst och sett led-
sen ut, och i en lidande ton hade han yttrat
de få ord, som han nödvändigt behöfde säga.

Gustaf, som plågades af den tryckta stäm-
ningen och gärna ville få höra de andra skratta
för att få skratta själf, försökte sig då med en
skolanekdot, hvilken olyckligtvis innehöll ett något
närstående skämt med konung Salomo. Fadern,
som själf i vanliga fall var ganska road af hi-

strier, som skämtade med bibel och prester, det förra isynnerhet när skämtet rörde sig omkring gamla testamentet, gaf nu Gustaf en skarp och utförlig tillrättavisning öfver hans sätt att tala om bibelns heliga män. Härpå svarade Gustaf, att han aldrig hört, att Salomo, som hade 1,000 hustrur, och som skrivit en af de mest sinliga och oanständiga dikter, han någonsin läst, var en helig man. Men då började adjunkten med att säga, att han länge vetat, att Gustaf icke hade kvar sin barndomstro och slutade med att beklaga den brist på vördnad för det heliga och särskildt den brist på vördnad för hans föräldrar, som ständigt börjat komma fram på den sista tiden.

Efter middagen gick adjunkten, utan att säga ett ord, upp till sig, och fru Hallin gick med en bekymrad min efter honom, sedan hon dock gifvit Gustaf en extra förmaning att icke reta upp pappa, när han var nedslagen och ledsen. Stackars pappa hade så mycket bekymmer, som inte barnen kunde veta om!

De tre syskonen voro ensamma, och en förlägen tystnad uppstod. Det var en af de sista dagarna, innan Ernst skulle lämna hemmet. Nästa söndag var prestvigningen, och efter prestvigningen skulle han omedelbart resa. Alla önskade, att hemmet skulle vara så ljusst och gladt som möjligt, såsom man alltid önskar före en skilsmessa. Därför var det nu dubbelt obehagligt, när en scen sådan som denna störde en-

drägten. Ty i denna familj, där hvarje särskild medlem lefvat sitt särskilda lif, utan att bekymra sig om de andra, var man vid högtidliga tillfällen så mycket mera mån om att vara finkänslig och granlaga.

Det låg en gemensam förbittring mot fadern och jäste hos de tre syskonen. Alla visste det, men ingen sade något.

Gustaf var den förste, som bröt tystnaden. Han lutade sig tillbaka i stolen och lade benen i kors.

»Om ett år ska jag väl vara student, så att man får komma härifrån,» sade han.

Ernst såg förebrående på brodern.

»Så får du väl inte säga,» sade han.

Selma såg ned och blef blodröd. Hon plågades till den grad af bristen på sympati mellan föräldrarna och syskonen, och hon ville så ogärna lägga bränsle på elden. Men nu kunde hon inte låta bli det.

»Låt Gustaf säga, hvad han vill,» sade hon.

»Han är inte något barn längre. Och skall han tiga inför föräldrarna och tiga inför oss, för hvem skall han då tala?»

»I förhållande till sina föräldrar är man väl alltid barn?» sade den unge pastorn.

Selma skakade på hufvudet som åt en gammal utanlexa, hvilken hon tröttnat att höra upprepas. Hon stack bägge händerna i det tjocka, blonda håret och slog sedan ihop dem med en min af förakt.

»Ja, om man kände sig så. Om *de* gjorde något, för att man skulle kunna känna det så. Men svara mig uppriktigt: Har du någonsin varit fullkomligt lycklig i ditt hem? Är du det nu? Eller har du inte märkt, hur vi här hemma gå förbi hvarandra som i dårhuset i »Peer Gynt»?

»Ingen har Gråd for den Andres Veer,
Ingen har Sans for den Andres Idéer.»

Och kan du verkligen, så prest du är, inbilla dig, att det är barnens fel, när föräldrarna tappat *alla* sina barns förtrolighet? Går inte du här själf och tiger och sörjer? Ingen af oss vet, hvad du tänker, och ingen faller på den idén att fråga dig. Jag lefver här ensam med mina tankar och tror, att det fins en värld utanför vår, en värld, där jag skulle kunna bli en bättre och nyttigare människa, än nu när jag skall lefva hemma ända till döddagar. Och Gustaf! Ja, han är fritänkare som alla unga pojkar nu för tiden och som jag också för rästen. Men om man öppet talade om den saken — hvad tror du skulle bli följdén? Lifvet i hemmet skulle bli ännu mera odrägligt, än det är.»

Hon steg upp och gick med fasta, starka steg fram och åter på gångmattan.

Ernst såg villrådlig från den ene till den andre.

»Är det så?» sade han.

Gustaf smålog. Det låg ingen ostentation i detta leende, ingenting utmanande. Där låg endast förvåning, öfver att hans äldre bror icke visste en så enkel sak.

»Det är ju omöjligt annat,» sade han.

»Ja, men vid dina år...»

Ernst fick ej fram orden.

»Jag har inte gjort något för det,» sade Gustaf. »Det har kommit af sig själf. Man äter, när man är hungrig, och så bildas det nytt blod af maten. Det är samma sak.»

Selma stannade framför Ernst och såg honom rätt i ansigtet.

»Tror du?» sade hon.

Ernst ville undvika frågan, men systemens blick släppte honom icke.

»Ja,» sade han till sist, högre än som var nödvändigt. »Men du, som längtar härifrån — hvad är det, som binder dig?»

Selma kunde icke låta bli att skratta.

»Se, hvad det är bra att en gång tala med hvarandra,» sade hon. »Inte en gång det vet han, fast det är den stora händelsen i hela mitt lif. Hvad det är, som binder mig? Jo, jag kom en gång till pappa och sade, att jag ville bort på en tid, till Stockholm eller annorstädes, för att få se litet mer och lära litet mer — och lefva litet mer,» tillade hon saktare. »Men det ville han inte. Jag vet, att han och mamma rådplägade om saken. Men så bådo de mig,

och mamma grät, och så gaf jag efter och stannade.»

»Men hvarför ville de icke?»

Alt detta var Ernst så nytt.

»Hvarför?» upprepade Selma. »Kära Ernst hvad du ser litet. Jo, ty världen är ond, och världen tar bort min tro. Och därför ska man stängas inne, till dess att man blir så slö, att man tror hvad som hälst. Det är taktiken. Och den hjälper ibland. Men det händer, att en och annan kan hålla sig uppe ändå. Fast gud vet, hur länge det kan räcka. Det är vår tids familjetyranni, och det är mera lågsinnadt, simpelt och småaktigt än någonsin det gamla, som litade på handkraften.»

Hennes ögon glänste, och hon satte sig hårdt ned i en stol.

»Det är riktigt godt att en gång få sjunga ut,» sade hon.

»Ja, men det tjänar så litet till,» sade Gustaf.

»Vi få väl se,» svarade systemen.

Ernst reste sig och gick upp till sitt och faderns rum. På alt detta hade han ingenting att svara. Men han förstod, att det var något gemensamt mellan honom och syskonen, en gemensam brist, som de kände klarare än han, men som de ledo af alla.

När han kom i trappan, mötte han modern, som kom ifrån faderns rum. De gingo förbi hvarandra utan att säga ett ord. Men när fru Hallin kom tillbaka in i förmaket, kastade hon

en misstänksam blick på Gustaf och Selma för att utröna, hvad barnen talat om. —

Samma eftermiddag kom Selma upp till Ernst och sade, att det var någon nere i hennes rum, som ville tala med honom. Hon såg förvirrad och upprörd ut, och Ernst tyckte sig märka, att hon hade gråtit.

Ernst förstod strax, hvem det var. Blodet stockade sig i hans bröst, tyckte han, och han stod en stund och såg på systemen utan att svara.

»Kommer du icke?» sade hon.

»Jo, jo,» sade han. »Jag kommer.»

Selmas rum låg innanför förmaket, och det hade särskild utgång till förstugan.

När Ernst kom ned, stannade han och vände sig mot Selma.

»Är hon därinne?» sade han med en lätt skälfning på rösten.

»Ja,» sade Selma. Hon kunde ej beherska sig längre, utan brast i gråt, när hon gick in genom salsdörren.

Ernst stod och såg efter henne. Hans blod var i svallning, och han andades häftigt. Han tänkte ej på, hvarför hon kommit, ej heller på hvad hon kunde vilja honom. Han glömde, att de ej sett hvarandra på så lång tid, att han blifvit afvisad vid hennes dörr, och att han sedan undvikit henne, och han tänkte bara på den enda saken, att hon icke glömt honom, att hon ville träffa honom just nu, när han behöfde henne.

Han vred om nyckeln till systemens dörr och trädde in.

Eva Bauman satt i soffan, som stod vid väggen midt emot dörren. Ögonen hade en glans som på en, hvilken vakat mycket, och när Ernst kom i dörren, rodnade hon starkt.

Ernst stannade förlägen inför uttrycket i hennes ansigte, med ens kom han ihåg alt som varit, en pinsam aning bemäktigade sig honom, och i samma ögonblick tänkte han på, att hon komprometterat sig för hans skull.

»Eva,» sade han och räckte henne handen.

Hon tog den och såg honom i ansigtet, fritt och öppet. Rodnaden låg kvar öfver hennes kinder, men ögonen voro lugna, och stämman liflig och klar.

»Det var så naturligt att gå hit en gång till,» sade hon. »Ni får inte bli ledsen på mig för det.»

»Bli ledsen på er . . .»

Han satte sig bredvid henne i soffan, men hon drog sig undan honom.

»Jo,» sade hon. »Det är ett besynnerligt infall af mig. Men jag kunde ej låta bli det. Jag är ju bara en flicka, och jag har sett så litet i världen. Men det var en sak, som jag måste fråga er om.»

Hans min blef mörk, när han svarade:

»Hvad är det?»

Hon kunde ej svara först, utan böjde ned hufvudet och kämpade med gråten. Ensam med en väninnas hjälp, och denna väninna var Ernsts

syster — ensam i en liten undangömd småstad, där tankarna flyga lågt, och där människornas själar så lätt stanna i växten, hade denna unga kvinna kommit till en annan utveckling än den, hvilken i hennes krets var den vanliga. Hon lefde bland människor, för hvilka den tro, som i den stora världen så ofta är konventionel eller en öfvervunnen ståndpunkt, hvilken man endast för den goda tonens skull icke öppet vill öfvergifva — ännu är en makt, som beherskar lifvet. När hon då öfvergaf denna tro, blef hon hvarken lillgammal eller förmäten, men hon behöfde en ny tro, som ersatte den gamlas plats, och hon fann den i en uppriktig sanningsfordran, som hon med gladt mod sökte att efterlefva, och hon trodde, att denna fordran måste finnas hos alla hederliga människor af hvilken tro som helst.

Och så hade hon sett, att människor kunna lefva denna sanningsfordran förutan, ja, att de rent af kunna göra allt för att förkväfvä den med våld. Och hon hade sett detta hos honom, hos Ernst. Det var den första alvarliga stöt, som hon fått i sin tro på människorna, och i dagar och nätter hade hon grubblat däröfver.

Hon beherskade sig och torkade tårarna ur sina ögon. Och i det hon såg på honom, som om lif och död berodde på svaret, frågade hon:

»Är er tro fast nu, när ni skall prestvigas?»

Ernst erfor den känsla af ytterligt obehag, som hvarje människa erfar, när hon plötsligt ser sig ur stånd att göra undanflykter i fråga om

en sak, på hvilken hon alltid gifvit undvikande svar till sig själf. Han visste, att han skulle inte kunna svara henne, som han svarat fordom, eller som han dagligen och stundligen svarat sig själf. Han visste, att här dugde inga förklaringar. Här dög endast ett rent och klart svar. Ja eller nej.

Han teg först och såg ned.

»Var det det, ni ville fråga mig om?» sade han tonlöst.

Hon såg på honom med samma spända, uppjagade uttryck i sitt ansigte. Och hvad han sagt, gick henne förbi, som om det ej varit riktadt mot henne.

»Svara mig,» sade hon andlös. »Svara mig.»

Hon höll händerna sammanknöppta, och hennes spända gestalt darrade som under en frossbrytning.

Men han hade intet att svara. I förtviflan såg han på hennes blekaansigte med de glänsande ögonen och de hårdt sammanpressade läpparna.

»Se icke på mig på det sättet,» sade han.

»Om ni visste, hur det plågar mig.»

Då förstod hon, att det var sant, att här kunde intet göras. Hon hade en känsla, som om det var henne han bedragit, bedragit på all lycka och frid i världen. Hon vände sig ifrån honom och brast i en häftig gråt, och hon grät länge.

Ernst visste ej, hvad han skulle göra. Han vågade ej nalkas henne, och han blygdes att gå.

Med ens vände hon sitt tårdränkta ansigte emot honom och strök håret från pannan med en gest, som ingaf Ernst en känsla af fruktan.

»Ni har bedragit mig,» sade hon. »När ni var så usel, som ni är, borde ni ha lämnat mig i fred. Jag har trott er om alt, som var ädelt och godt. Det fans ingen dygd, som jag ej kallade er, ingen manlig handling, till hvilken jag ej skulle trott er i stånd. Om ni hade trampat mig i stoftet, gjort mig olycklig, skymfat mig och slagit mig — det skulle jag ha förlåtit er. Men ni har narrat mig att sätta min lit till er, och det förlåter jag er aldrig.»

Ernst böjde sig för hvarje hennes ord som för ett slag, och när hon slutat, sade han endast:

»Jag har icke gjort något, för att ni skulle tro mig bättre, än jag är.»

Hon torkade bort sina tårar med näsduken och såg en stund framför sig.

»Nej,» sade hon. »Det har ni kanske inte. Det var jag, som var inbillningssjuk. Men ni har gjort mig så ondt, så ondt . . .»

Hon brast i gråt igen. Hon grät hejdlöst, och hela hennes kropp skakades af snyftningarna. Ernst ville närma sig henne, men hon såg bara på honom med en blick, som om hans åsyn vållat henne en fysisk smärta, och utan att säga ett ord gick Ernst ut och lämnade henne ensam.

Och därinne grät hon sin ungdoms första stora sorg, grät öfver sin blygsel, sin svaghet. Men hon ångrade inte, att hon talat med Ernst.

Hon var stolt däröfver, som om hon utfört ett hjältedåd. —

När Ernst Hallin på aftonen kom ned till familjen, kände han sig illa till mods, för att han skulle möta Selma, och han undrade, om modern visste, att Eva varit där.

Men ingendera sade något. Selma kom sent in. Hon hade haft arbete, sade hon. Och modern satt stilla vid fönstret och höll upp sitt arbete mot den svaga dagern, för att hennes gamla ögon skulle se bättre.

19.

är Ernst Hallin på morgonen samma söndag, prestvigningen skulle försiggå, kom in till familjen, var han rakad och bar för första gången prestrock, knäppt ända upp till halsen. Han kände sig brydd öfver sitt nya utseende, och det var ingen af familjen, som kunde undertrycka ett leende, när de hälsade på honom.

Han hade aldrig varit rakad förr, och därför hade hans hy under skägget bibehållit en fin blekhet, som skulle gjort hans ansigte flickaktigt, om icke glasögonen varit. Ansigtet hade blifvit kortare och skulle varit rundt, om ej hans magerhet gifvit det en något aflång form. Skäggbotten saknades aldeles, och munnens nervösa rörelser, som skägget förut hjälpt honom att

dölja, framträdde nu tydligare än någonsin. Hela ansigtets uttryck var förändradt. Och den, som ej sett honom mycket, skulle ovilkorligen haft svårt att känna igen honom.

Ernst var själf under hela frukosten upptagen af sitt förändrade utseende, och han kände något liknande blygsel däröfver. Adjunkten skämtade flera gånger med honom, och Gustaf skrattade åt kvickheterna. Men det låg egentligen ingen glädje i skrattet, utan snarare en ironi, hvilken hade en anstrykning af alvar. Selma rodnade, när han trädde inom dörren, men satt sedan tyst, oberörd af skämtet och uppmärksamheten.

Fru Hallin log också i början med de andra, men sedan försökte hon nedtysta munterheten. Ty när hon nu betraktade sonen, såg hon i honom icke längre endast sitt barn, som hon var stolt öfver, som hon fruktat för, bedt för och lefvat för, utan hon såg i honom fastmera presten, guds ords förkunnare, en man, till hvilken hon kunde se upp, så som hon instinktlikt gjorde till nästan alla, hvilka buro den heliga, svarta dräkten, och det främmande i hans utseende bidrog just att hos henne stärka den känsla af vördnad, hvilken oemotståndligt blandade sig med hennes glädje öfver, att den dag, på hvilken hon så länge hoppats, nu äntligen randats.

I domkyrkan trängdes i dag andäktiga eller nyfikna skaror för att få plats, så att man skulle kunna få se den ceremoni, hvilken skulle avsluta dagens gudstjänst. Utanför kyrkan strå

lade junisolen varmt, och genom almarnas grenar, som buro små, ljusa blad, lyste dess strålar muntert ned på hela strömmen af folk, som från stadens olika delar drog sig tillsammans mot kyrkan.

Där funnos fint folk från det vackra villakvarteret, där björkarna prälade med det friskaste grönt, från de höga stehusen vid Storgatan och omkring torget, hvilket på söndagen låg sopadt och tomt med blanka stenar, som hettade i solskenet. Där kommo nya, friska vårtoiletter, höga, ljusa hattar med plymer och blommor, efterhärmande det sista stockholmsmodet, fina vårkappor och purpurroda parasoller, som glänste i solskenet under det ljusgröna löfverket.

Men i dag var en dag, då äfven herrarna gingo i kyrkan. Ljusgråa hattar och bruna, höga svarta hattar och låga glänsande grå, gula käppar med hvita benkryckor bredvid tarfligare käppar af hassel och en — alt såg så nytt, vårlikt och sommarlofvande ut. Och herrarna själfva, unga såväl som gamla, gingo med spänstiga steg, liksom föryngrade af sommaren, hvilken släppt ut sin värme öfver Sverige och Gammelby. Men de talade med hvarandra i hviskande ton, och de skrattade icke på vägen till kyrkan.

Den gamla domens klockor ringde med högtidlig klang gudstjänsten in öfver den vandrande mängdens hufvuden. De ringde alla världsliga tankar bort, och de klingade med maning till nutidens människor med deras olika kraf och

skiftande tankar att samlas i guds heliga hus, lägga bort, innan de trädde därin, alla fåfängliga tankar på världen, och hvad världens var, glömma åtskilnaden mellan fattiga och rika, höga och låga, rättfärdiga och orättfärdiga och träda in under de svala, himmelssträfvande hvalfven, där solen i långa, färgade strimmor genom de götiska fönstren kastade ett fantastiskt ljus öfver de höga pelarraderna och de små människorna, att träda in där som en stor familj af bröder och systrar, hvilka ett par korta timmar i veckan gemensamt skulle böja knä och känna sig som likar inför gud, som är allas vår fader.

Men mellan de fina kläderna och deras bärare såg man de svarta hucklena och de höga, gammaldags hattarna från fattigkvarteret. De sökte sig väg för sig själfva, de hälsade ödmjukt på sina bättre bröder i Herran, och de togo själfmant plats i de bortre bänkarna längst bak i kyrkan eller i sidoskeppen, de bänkar, som stodo öppna för de fattiga, och där ingen ville köpa sig bänkplats och bänknyckel, icke ens för att få sitta i fred för grofva kläder och grof lukt.

Medan klockorna ringde samman högt öfver mängdens hufvuden, och deras ljud buros vida omkring i den klara, blåa sommarluften.

Biskopen själf stod för altaret. Det var en sällsynthet i Gammelby, en sällsynthet, som lockat många i kyrkan. Ty biskopen messade utmärkt, och det var en lust att höra hans mäktiga stämma sjunga de gamla koraltakterna, så att

tonerna fylligt och starkt darrade genom de höga hvalfven, medan orden tydligt uppfattades i hvarje del af den vida domen.

Det var Gammelbys unga pastorsadjunkt, som predikade. Han var icke omtyckt som predikant. Hans talang var medelmåttig, och af de väckta i församlingen ansågs han icke för att vara kristligt sinnad. Men det var häller icke för predikan, som man hade gått i kyrkan, och befrielsens suck lät därför starkare än vanligt, när ett långt utdraget amen avslutade den lyckligtvis ganska korta predikan. Under bönerna från predikstolen öppnades småningom bänkarna, en och annan af de djärfvare smög sig stillsamt fram till koret för att i tid eröfra en plats, från hvilken han bekvämt kunde åse ceremonien, och när psalmen efter predikan började, öppnades alla bänkar, och de, som setat och vändats under predikan, vandrade ifrigt fram till koret, där trängseln redan var stark. Endast några gamla, som ej orkade med att stå så länge, blefvo sittande på sin platser och försökte sedan vid ceremoniens mera spännande ögonblick att, stående på tå, få se åtminstone en skymt af hvad som försiggick framme i koret.

Där framme gingo kyrkvaktarna, ifriga och bestälsamma, omkring, stötte tillbaka den framträngande folkmassan och ordnade den i täta led.

»Inte så nära altaret. Plats för processionen och biskopen.»

Och de fyra messhakarna hängde de med lämpliga mellanrum på altarets skrank.

Plötsligt blir det stilla i hopen, vägen upp till altaret blir bredare, de bakomstående resa sig på tå för att bättre kunna se, och den lilla processionen kommer genom den låga dörren till sakristian ut i kyrkan.

Först går biskopen hög och myndig, med den gyllene, treklufna mitran på hufvudet och den gyllene stafven i handen. Kring hans väldiga gestalt hängde den vida biskopsskruden, sömmad med silke och guld och prålände i alla rägnbågens färger. Vid halsen lämnade den rum för den veckrika, hvita messkjortan.

Efter honom kommo assistenterna, två och två. Främst gick teologie lektorn Kumlander och bredvid honom konsistorienotarien. Presterna i messhakar, konsistorienotarien i frack och vit halsduk. Efter dem kommo de fyra, som skulle prestvigas, först Simonson och Ernst Hallin, alla klädda i hvita messkjortor, som slöto till omkring lifvet och i vida veck räckte ända ned till fötterna.

Under orgelns toner gingo de sakta fram genom folkhopen och ordnade sig omkring altaret. De fyra kandidaterna i sina hvita messkjortor böjde knä omkring altarrunden.

När psalmens sista ackord förklingat, vände sig biskopen mot den församlade mängden. I ena handen höll han messboken, i den andra en lång fin näsduk af battist.

I guds faders och sons och den helige andes namn, började han.

Och öfver den stora mängden af människor hvilade fullständig tystnad. Icke en hviskning hördes, icke ett ljud. De unga kandidaterna hade rest sig upp och stodo uppräta i ring omkring altarrunden.

Biskopen började sitt tal, som han läste från ett papper, hvilket han vände inne i messboken. Och med kraftig röst uttalade han det skriftens ord, som han valt till inledning: »Och Jesus sade till Petrus: Simon Jona, älskar du mig mer än desse? Sade Petrus till honom: Ja, herre, du vet, att jag älskar dig. Sade han till honom: Föd mina lam.»

Det var ingen tillfällighet, att biskopen valde just detta språk, hvilket för två månader sedan stått i den text, på hvilken Ernst Hallin byggt sin sacerdotalpredikan. Tvärtom hade biskopen redan då fått den tanken att använda just denna samma text, som så väl lämpade sig till ett ord för de unga, hvilka ämnade träda in i det vanskliga predikoämbetet. Och han ville tala om denna text så, att den blefve ett väckelsens ord till alvar, men på samma gång ett mildhetens och försoningens ord, ett ord, som tröstade de svaga och lugnade de upproriska. Ty den, som mindre gifvet är, af honom skall ock mindre varda utkräfdt. Och Herren fordrar i våra dagar vida mindre ting af sina tjänare, än hvad han en gång fordrade af Petrus.

Ernst Hallin hade hela denna dag känt ett lugn, som gladde honom själf. Ty han hade tagit detta lugn, hvilket kommit så välgörande, som ett tecken på, att den inre frid, på hvilken han väntat, och om hvilken han bedt, ändtligen hade kommit. Och när han inne i sakristian iklädde sig den hvita messkjortan, hade han känt det, som om han med detsamma afklädde sig världens väsen, lämnat alla upproriska tankar och iklädt sig den rena rustning, hvilken skulle göra honom till en sann Herrans stridsman.

Men när dessa ord ljödo emot honom, kommo alla hans gamla tankar igen. Minnet af den dag, när han bekänt för Eva Bauman, vaknade med fördubblad styrka inom honom, och han hörde ånyo hennes ord: »Det är en låghet ni tänker begå . . .» Biskopens ord gledo honom förbi. Han stod som inne i en dimma, genom hvilken ljudet har svårt att tränga fram, och omgifningarna framträda med obestämdt formade konturer. Han visste ej, om han drömde eller var vaken. Men hans sinnen voro som hallucinerade, och hela hans kropp brände i feber.

Och han såg fram mot koret, där solen föll in genom de målade fönstren och bildade en färgad strålväg förbi frälsarens hår, där han stod öfver altaret med kalken i hand, och ned på golfvet inom altarringen. Strålarna gnistrade mot de guldsydda broderierna i biskopens kåpa, och stafven, som stod i vrån, gnistrade och

blänkte, som om den själf varit en strålfyld, värmande ljuskälla.

Det var hans kyrka, hans egen gamla kyrka, och han mindes våraftnarna, när han stått därinne och sett, hur solen genom de målade glasen göt sig in öfver pelare och golf.

Biskopen fortsatte sitt tal, och människorna, som trängdes kring koret, kastade nyfikna blickar på de fyra unga männen, hvilka i en halfcirkel stodo kring altarrunden.

Men Ernst hörde ej längre de biskopliga orden. Han stod åter som ung i sin gamla kyrka, stod lutad mot en bänk under orgelläktaren, drömde underliga drömmar, medan hans blickar riktades mot de spetsiga hvalfven, hvilka som knäppta bedjande jättehänder sträcktes upp emot lefvande gud. Och människomassan var borta. Kyrkan var tom. Endast solstrålarna från den klara himmelen lekte in genom fönstren.

De gled otför de grå väggarna, smögo sig mjukt och färgrikt omkring de väldiga pelarna och hvilade på golfvets nötta grafstenar i skimrande ro. Men det var en darrning i deras lek, som om de arbetat, och det såg ut, som om stenen gungat, där deras strålande väg bröt fram.

Men midt under de höga hvalfven hvilade skymningen trygg, och det tycktes, som om ingen solstråle där vågat att störa det heliga tusenåriga dunklet.

Ernst såg och såg. Han visste ej, hvad han tänkte, visste ej, hvad han önskade. Han såg bara den väldiga dômen, som hvälfde sig omkring honom, och den badade i ett haf af rägnbågslikt skimrande solstrålar.

Då såg han plötsligt, liksom om en hel knippe solstrålar brutit sig väg genom det öfversta hvalfvet. Han tänkte med detsamma, att det var en fantasi. Men fantasin hade makt med honom, och han såg det lika fullt. Strålarna gnistrade fram genom det tusenåriga dunklet, gnistrade med en glans, som kom det dunkla hvalfvet däruppe att lysa med mångdubbelt starkare ljus än hela den öfriga kyrkan. Glansen mattades, till dess att den blef lika med det öfriga solljuset, och då såg Ernst tydligt, att hvalfvet däruppe hade brutit, så att klara dagern lyste in genom domkyrkans skumma hvalf.

Och medan han ännu undrade öfver, hvad han sett, såg han, hur rämnan vidgades, och ljuset däruppe blef alt vidare och vidare. Men han förskräcktes icke. Han fruktade icke att blifva sönderkrossad af fallande stenar. Ty de föllo icke ner, de liksom smälte undan bit efter bit för solens omdanande kraft. Han kände sig lugn och glad, och han tyckte, att han aldrig förr vetat, hvad det ville säga att andas.

Genom ett sällsamt språng i tankegången kom han med ens att tänka på, hvad biskopen skulle säga, när han kom och fick se, att hans kyrka var förstörd. Ty ingen människa kunde

ju vara därinne, när taket var borta, och rägnen när som helst kunde plaska in och dränka helgedomen i vatten.

Men han fick aldrig veta, hvad biskopen skulle ha sagt. Han hörde ett dån, som om jorden själf hade rämnat, och när han såg sig omkring, voro väggarna borta, framför honom sjönk altaret med Kristus och nattvardskalken ned i jorden, under hans fötter spirade blommor och gräs, som om stenplattorna aldrig hade funnits till, kring hans kinder fläktade fria vindar, och i luften hörde han de lekande solstrålarnas sång:

Det är fullkomnadt. Årtusendens arbete är fullkomnadt. Lifvet drager in och eröfrar världen. Solen har segrat.

Han drog en djup suck och väcktes ur sina tankar, vid att någon knuffade honom på armen.

Det var Simonson, som med ogenomträngligt alvarsam min gjorde honom uppmärksam på, att notarien trädte fram för att förestafva trons artiklar.

Ernst Hallin upprepade orden, så som de lades honom i munnen.

»Jag tror på gud fader allsmäktig . . .»

»Jag tror på Jesum Kristum . . .»

»Jag tror på den heliga anda . . .»

Han var blek af själsrörelse, och en kall svett betäckte alla hans lemmar. »Solen har segrat,» ljöd det inom honom. Hvad var det

för underliga tankar, som ibland kunde komma upp inom honom, och som icke ens nu lämnade honom i ro. Hvad var det för tankar?

Med tunn röst och nedslagna ögon besvarade han biskopens frågor, och när eden skulle afläggas, den förfärliga eden, hvilken han fruktat så länge, aflade han den utan en tanke på, hvad han gjorde, utan att dessa ord gjorde mera intryck på honom, än hvilka andra ord eller talesätt som hälst:

»Jag, Ernst Olof Hallin, svär vid gud och hans heliga evangelium, till hvars förkunnande jag nu kallas och antages, att jag vill städse förblifva vid den rena evangeliska läran, sådan den i guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter uppenbarad, genom den oförändrade Augsburgiska bekännelsen, samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förkunnad blifvit, så att jag hvarken uppenbarligen förkunnar och utsprider eller hemligen främjar däremot stridande läror.»

Han blef klart medveten, om hvad som försiggått, först när biskopen efter edens afläggande med stark och myndig röst uttalade orden:

»Och enligt den fullmakt, som mig, på guds vägnar, af hans församling uti detta ärendet betrodd är, antvardar jag härmed Eder predikoämbetet, i guds, fadrens och sonens och den heliga andas namn. Amen.»

När orden voro uttalade, vände sig Ernst Hallin hastigt om och såg ut öfver kyrkan. Han hade liksom ett behof att blicka upp i hvalfven för att själf se, att mörkret ännu låg kvar däruppe. När han öfvertygat sig om, att allt var som förr, kände han sig nästan lugnare. Men samtidigt hade han en känsla, som om hans gamla kyrka dömt honom.

Och mekaniskt böjde han knä, medan orgelns toner brusade öfver hans hufvud. Den broderade messhaken, som låg bredvid honom, lyftes upp, hängdes öfver hans skuldra, en hand lades på hans hufvud, och han hörde biskopens röst, som läste »Fader vår».

En stund senare gingo biskopen och assistenterna tillbaka in i sakristian, följda af fyra unga män, på hvilkas skuldror de silfverbroderade messhakarne hängde för första gången.

Gustaf Hallin hade varit bland dem, som stod längst fram, och med spändaste uppmärksamhet hade han följt ceremonien. Den hade allt igenom gjort ett ohyggligt intryck på honom, och så ofta det var honom möjligt, hade han iakttagit broderns ansigte.

Först när han kom in, iklädd den hvita messkjortan, slätrakad och blek, generad af alla de blickar, som riktades mot honom.

Sedan när han vände sig om och såg uppåt takresningen.

Sist, när han i full presterlig ornat gick ut tillsammans med sina ämbetsbröder.

Gustaf kände icke sin bror, icke en enda af de tankar, som sysselsatt brodern, hade han reda på, och dock dömde han honom med ungdomens snabbhet, så som om han följt honom steg för steg. Hans instinkt sade honom, att här var något på sned, och han hade en känsla, som om han sagt brodern farväl för lifvet.

Hans vanligen så sorglösa ansigte bar ett smärtsamt uttryck. Näsborrharna rörde sig häftigt, och det var med möda, han kunde hålla tårarna tillbaka.

När alt var slut, banade han sig häftigt väg genom folkmassan och gick direkt hem, utan att hälsa på någon af de många bekanta, som han såg bland åskådarna.

Därute sken solen varmt, klockorna klingade lustigt från tornet till tecken, att ceremonien var slut, och skaror af människor strömmade fram under de nylöfvade almarna. De pratade muntert, och alla hade brådtom. Ty i dag hade det räckt länge i kyrkan, och hemma väntade mid-dagen precis kl. 2.

Men Gustaf gick utan att se sig till höger eller venster direkt hem till sig och upp på sitt rum. Det var ett litet vindsrum, knappt större än en skrubb med plats för en säng, en byrå, ett bord, en bokhylla och två stolar. Ett handfat stod på en stol nere vid dörren.

Det var ett litet rum, men det var hans eget, och här visste han, att han fick vara i fred. Han satte sig eftertänksamt i fönstret och såg

ut öfver en liten trädgård, som låg rätt under hans fönster.

Han kände sig så underlig till mods och så ensam. Det var första gången, han kommit att misstänka någon af dem, som stodo honom nära, för en dålig handling, en af dessa stygga handlingar, som bränna sitt märke på hela lifvet. Det brände och slet i honom själf med ungdomens känslighet och ungdomens oförsonlighet. Och med tankarna på brodern blandade sig oroliga tankar på hans eget lif, som en gång skulle föra honom in på en väg, från hvilken han ej längre kunde vända tillbaka.

Så satt han, till dess att han blef kallad ned till middagen.

Det låg en högtidlig stämning öfver hela familjen. Tanken på, att Ernst snart skulle resa, blandade sig med intryckena från prestvigningen, och det var just ingen, som sade något. Alla sutto försänkta i sina egna, stilla tankar. Och det fans en rörelse hos dem alla, som ingen skulle ha kunnat uttrycka på annat sätt än genom tårar, för somliga glädjetårar, för andra tårar af helt annat slag. Men tårar passade icke på denna högtidliga dag. Och därför teg man, för att icke framkalla dem.

Eftermiddagen gick lugnt och stilla förbi. Hvar och en hade på sitt sätt under dagens lopp känt sig uppskakat, och därför följde hvar sin såsom en naturlig sak.

Ernst Hallin plågades bara af, att han icke hade något att säga modern. Han såg, hur hennes ögon följde honom, och hur hon ibland vände sig bort för att dölja tårarna, som hon ensam icke kunde återhålla. Han visste, att hon i dag upplefde den dag, till hvilken hela hennes lif endast varit en förberedelse, den dag, för hvilken hon lefvat, alt sedan den stund, då han blef född.

Men han fann icke ett ord att säga. Och för att icke denna dag skulle blifva henne en pina i stället för en fröjd, så betvang han sig och gick särskildt fram till henne, lade armen om hennes hals, böjde sig ned och kysste henne på pannan.

Hon tryckte tacksamt hans hand. Hela eftermiddagen hade hon undrat öfver sonens tystnad och tillbakadragenhet. Denna dag hade synts henne så olik alt, hvad hon så ofta hade tänkt sig, så hvardagsaktig, så torr.

Men nu var alt godt igen. Alt det stora hon drömt sig på denna dag, hade krupit ihop till denna lilla, obetydliga handling. Men ändå var hon nöjd. Ändå sade hon sig, att nu var alt, som det skulle vara. Ty hon visste, att om sonen ej kunnat göra det med godt samvete, skulle han icke ha kysst henne. Hon nickade trofast till adjunkten, som satt midt emot henne i gungstolen, och hon tackade gud i sitt hjärta, att han bevarat hennes barn.

I alla fall blef hon litet ledsen, när Ernst senare på aftonen sade, att han tänkte gå ut för att en stund få vara ensam med sina tankar, men hon låtsade icke om det, utan lät honom gå utan att göra några frågor.

Han ville ännu en gång gå sin gamla aftonpromenad omkring domkyrkan.

Två dagar därefter reste pastor Hallin för att tillträda sin befattning i Sollösa.

och ett år gick. Ett nytt år med födelse och dödsfall, bröllop och begrafningar, sorger och glädje, arbete, kyrkobesök och gästabad gick stilla öfver Gammelby stad och stift. Och som alla år förändrade det i sin mån människor och förhållanden, bidrog till den ständiga omdaning af karaktärer och lynnen, som aldrig slutar, förrän döden satt en gräns för lidelsernas spel, omformade seder och förhållanden på detta omärkliga sätt, hvilket vi människor aldrig hinna iakttaga, förrän det har skett, och med denna gradvis skeende utveckling, af hvilken vi alla gärna vilja berömma oss.

Lektor Hallin och hans hustru ha icke undergått någon märkbar förändring. Men i deras familj har en förändring skett, som är stor nog. Gabrielle har nämligen fått en ny fästman, och

det sägs, att lektorn är ännu mindre belåten med honom än med den förre, ja, att han understundom rent af är frestad att önska löjtnanten tillbaka.

Den nye fästmannen är pastor Simonson.

Pastor Simonson hade nämligen märkt, att han för sin ecklesiastiska befordran behöfde ett fastare stöd i Gammelby, än han kunde få genom att enbart vara vikarierande lärare vid skolan och understundom få tillåtelse att gratis predika i domkyrkan. Platsen som domkyrkosysselman stod ledig, och han visste, att han vida lättare skulle kunna gå förbi sina äldre medsökande, om han till biskopens personliga bevågenhet kunde lägga vigten af personliga, ömmare band, hvilka oåterkalleligen knöto honom till staden och dess intressen.

Gabrielle var visserligen icke den maka, han hade drömt sig som vårdarinna af den husliga härden i ett alvarligt presterligt hem. Men då hon i andra afseenden uppfylde hans fordringar på en maka, och då hon framför alt — tack vare den uppslagna förlofningen — efter all sannolikhet stod att få, så friade han och kände sig icke als öfverraskad, när han fick ja.

Fröken Gabrielle å sin sida betraktade i början den nye fästmannen med litet underliga blickar, aldeles som om hon gjort jämförelser. Men hon vande sig så småningom vid honom, och dessutom voro både hon och lektorskan uppriktigt glada, öfver att hon återigen var förlofvad. Ty

det fins ingenting värre för en ung flicka, än när hela världen vet, att hon en gång varit förlofvad, utan att förlofningen ledt till något resultat.

Men efter denna händelse förlorade fru Hallin hela sitt intresse för pastor Simonson, och skref ut till sin son, att pastorn undergått en förändring. Han var förvårdsligad, skref hon, och det var obegripligt, att biskopen kunde gynna en sådan person.

Hos adjunkten Hallins åter hade förändringarna varit större och mera ingripande.

Adjunkten läste som förut i de gamla klasserna i skolan, han arbetade och sparade, plågades af den oupphörliga tanken på pängarna, som aldrig ville räcka, och hade sina anfall af dåligt lynne, hvilka regelbundet kommo i samband med pänningbekymren.

Fru Hallin hade åldrats på detta år. Ansigtet hade fått flera rynkor och munnen — ännu mera utprägladt än förut — detta inbitna uttryck af vaksamhet, som kvinnor gärna få, när deras mesta tid upptages med att spara på utgifterna, så att mannens små inkomster måtte räcka till inom hushållet.

Men detta hade dock icke gjort henne gammal. Gammal hade hon blifvit, därför att hon altmer kände, hur hennes barn drogo sig ifrån henne.

Efter prestvigningen hade hon haft ett uppträde med dottern.

Selma kom in en afton blek och upprörd. Hennes stora kraftiga gestalt darrade, och hon vred näsduken mellan händerna för att ej brista i gråt.

»Jag har sökt en plats i Stockholm och fått den,» sade hon.

Fru Hallin kände sig så förödmjukad och så ond, att hon först ej vågade tala. Ty hon kände, att hon ej kunde tala, utan att förgå sig. Hon böjde sig djupare ned öfver sybordet, som om hon böjt sin rygg under ett slag.

»Jaså,» sade hon enstafvigt.

»Jag kunde icke annat,» sade dottern.

»Kunde du icke annat?»

Fru Hallin såg upp igen.

»Du kunde åtminstone haft det förtroendet för dina föräldrar, att du inte handlat bakom deras rygg.»

»Ni skulle ha hindrat mig.»

Det kom hastigt och hårdt. Och båda tego en stund. Modern kunde icke svara. Hon kände, att dottern hade rätt. Men vreden jäste inom henne, och med vreden blandade sig känslan af att vara besegrad.

»Jag kunde icke annat,» upprepade Selma.

Och hon rätade upp sina kraftiga lemmar, medan en brännande rodnad färgade hennes kinder ända upp till hårfästet.

»Jag börjar bli gammal,» fortfor hon med en nervös darrning på rösten. »Kanske skall jag dö som en gammal fröken, utan att hafva

älskat, utan att hafva burit på mina armar ett barn, som jag kan kalla mitt. Men skall jag det, så vill jag åtminstone ha fått lära mig att arbeta, att lefva mitt eget lif, att blifva så bra och så duglig, som jag kan drifva det till. Det blir illa nog ändå. Men här blir jag en dålig människa, om jag stannar.»

Modern såg förvånad på henne. Hon blygdes rent af, öfver att hennes dotter kunde yttra sådana önskningar, och Selma lämnade hastigt rummet, innan fru Hallin hunnit att finna ett ord till svar.

Men på hösten flyttade Selma till Stockholm, och i hemmet lämnade hon kvar den bittra känslan, att dottern icke kunnat trivas där.

Nu var Gustaf ensam hemma. Men på våren tog han studentexamen, och sedan skulle också han bort. Han hade öfverraskat de sina med förklaringen, att han ville gå igenom en landtbruksskola, och med en suck gaf adjunkten sitt bifall. Han var på ett sätt glad öfver detta. Ty det var billigare, än om sonen skulle legat vid akademien. Men det grämde honom ändå, att hans son skulle bli en tarflig landtbrukare.

»Blir han en bra karl, så gör ju ändå rästen detsamma,» brukade han säga, när ämnet kom på tal.

Men fru Hallin visste, att denna son hade hon förlorat liksom dottern. Och hon kände altmer, hur åren började tynga henne, åren och ensamheten.

Sin äldste son hade hon dock kvar, och tanken på honom var alltid tillräcklig att väcka en känsla af glädje hos henne, äfven när hon kände sig som mest nedtryckt. Han hade öfvervunnit sin retlighet och lagt bort sitt grubbel. Det sista året i Sollösa hade gjort honom till en helt annan människa, och man spådde honom almlänt en framtid i kyrkans tjänst.

Men fru Hallin hade dock en annan känsla för honom nu än förr. Hon skulle aldrig velat erkänna det. Men hon höll mera af honom, sådan han var förr, än sådan han var nu. Det var, som om presterligheten tagit bort just något af det, som hon hos honom alra högst hade älskat. När han var sjuklig, retlig, plågad och orimlig, när han pinade henne genom att draga sig undan hennes förtroende, eller gjorde henne sorg genom att låta sin häftighet bryta ut mot henne, då hade hon älskat honom som alra mest, älskat hela hans varma, ursprungliga natur. Men nu, när han var en stadgad, själsäker och färdig ung prest, som alltid benötte henne med sonlig vördnad och kärlek, aldrig gaf henne skäl till missnöje, alltid var vänlig, glad och meddelsam, nu var det inte fritt, att hon ibland kände sig litet främmande för denne son. Ty hon förstod icke den förändring, han hade undergått.

Det var på våren, strax efter Gustafs studentexamen. Selma hade kommit för att tillbringa sommaren hemma. Ernst hade rest in

ifrån Sollösa, och medan alla barnen voro hemma, hade fru Hallin öfvertalat sin man, att det skulle vara en liten ungdomsbjudning hemma hos dem.

Det var pastor Simonson och Gabrielle Hallin, ett par af Gustafs kamrater och ännu några andra. Eva Bauman hade också kommit — på Selmas särskilda begäran.

Det hade uppstått en liten dispyt mellan de nyblifna studenterna å ena sidan och pastor Simonson å den andra. Tvisten rörde sig om möjligheten för en ung man i våra dagar att blifva prest utan att medvetet hyckla eller också vara hemfallen åt omedvetet själfbedrägeri, och Gustaf hade här yttrat sig på ett sätt, som retat presterna, gjort fru Hallin ledsen och fört en viss oro öfver hela sällskapet.

Ernst Hallin hade hela tiden setat tyst. Ämnet hade inte lockat honom.

Men efter broderns uttalande såg modern på honom med en blick, som han icke kunde undvika. Och han kände på sig, att det ej längre gick an att tiga.

»Det fins många svårigheter,» sade han, »för dem, hvilka i en ond tid som vår vilja viga sitt lif till Herrans tjänst.»

Hans röst var klar och beherskad och han såg lugnt brodern i ansigtet. Det syntes på honom, att landtlifvet gjort honom godt. Han hade blifvit fetare, ansigtet hade fått färg, och

mot kinderna aftecknade sig en bestämd skäggbotten.

»Men,» fortfor han, »svårigheterna äro ej oöfvervinneliga, och den, som med rent uppsåt ingår i det presterliga ståndet, honom skall ock Herren hjälpa till en rätt tro, om han än först är svag och vacklande. Men är tiden ond, är otron också så stark, att — om möjligt äfven de utvalda — hota att förförde varda, så står också så mycket mer Herrans löfte fast, att åt dem, hvilka trägnast hafva arbetat i Hans tjänst, åt dem är också i himmelen beredd en plats, som motsvarar deras arbete på jorden.»

Fru Hallin nickade åt sin son, och hon gladdes igen, att ett af hennes barn hade dock Herren bevarat.

Men i detsamma mötte Ernst Hallin en blick, som hade ett annat uttryck. Det var Eva Bauman, som betraktade honom. Hennes blick var kall, frågande, nyfiken. Han hade under det sista året träffat henne mer än en gång och han hade inom sig undrat på, hur hon kunnat visa sig så likgiltig. Aldeles som om ingenting någonsin passerat dem emellan.

Och nu kände han denna forskande blick hvilat på sig. Den uttryckte intet intresse för hans person, endast en obetvinglig vetgirighet. Det såg ut, som om hon bara ville komma underfund med, hur han hängde ihop invärtes. Och samtidigt såg han ett nästan omärkligt ironiskt leende på hennes läppar.

Pastor Hallin kände sig illa till mods. Han sade sig själf, att han icke hade ljagit. Det var verkligen sin öfvertygelse, han uttalat, och han var glad, att han gjort det.

Men han steg upp och bytte om plats, och han kunde icke hindra sig själf från att rodna.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

2016 -05- 02

UMEÅ

Nya originalarbeten,

utkomna på Albert Bonniers förlag.

Hemsö-borna.

Skärgårdsberättelse

af

g.

(Kommer inom kort.)

Lifsuppgifter.

Två berättelser:

Ång. — Sten

n.

Liga Vägar.

Berättelse

af

Anna Wahlenberg.

3 kronor.

Smink.

Berättelse

af

Ernst Lundquist.

(Utkommer inom kort.)

4007195

Umeå universitetsbibliotek

— Om!
3:— Vacker a!

På ALBERT BONNIERS förlag har förut utkommit af

GUSTAF AF GEIJERSTAM:

Tills vidare. Berättelser. 2: 25.

Innehåll: Bort. — Moderskänslor. — Huru tjugn man fångade två hvalfiskar. — Upsalanihilism. — En smålänning. — Turistminnen. — Om Truls. — En episod från skären. — Ett lefnadslopp. — Vårdagsminnen. — När barnen sjunga Marseilläsen. — En ungdomsdag.

»Vi träffa i honom en *personlighet* med åsigter, och dylika ha vi ej så godt om, att vi ha råd att förbise dem. — I hvar och en af berättelserna kommer han oss till möte, *okonstlad, sund och lifskraftig.*»
(Ny Ill. Tidn.)

»Förf. rycker oftast läsaren med sig, *intresserar och underhåller.*»
(Göteborgsposten.)

»— *Verkligen roande och väl skrifven* är skizzen »En smålänning». Här möter oss likasom *något af Aug. Blanches glada och lifliga berättareförmåga.* — Djurgårdslifvet på en vårdag är *vackert beskrifvet* i teckningen »Vårdagsminnen». Men bland alla skizzerna sätta vi för vår del högst »En ungdomsdag»; *här är skärgårdsmatur, här är böljelek och skönhet.*»
(C. D. W. i Vårt Land.)

»Resentryck, lätt utkastade och godt pointerade, karakteristiska drag, gripna ur lifvet och utkastade till små genrebilder, *allt friskt och med älskvärd humor.*»

(Magazin f. d. Litteratur des In- und Auslandes.)

TOR HEDBERG:

Judas. En passionshistoria. 2: 25.

»En hvar som har känsla för poesi bör göra sig bekant med denna sublima dikt. Endast denna bok ger förf. en hedersplats i hans lands litteratur.»
(Politiken i Köpenhamn.)

Johannes Karr. En uppkomlings historia. 2: 50.

»En heder för sin unge författare. — Det är ett *allvarligt, genomtänkt och genomarbetadt konstverk.*»
(Ny Svensk Tidskrift.)

Högre uppgifter. Berättelse. 1: 50.